

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 5 czerwca 2018 r.

Poz. 1081

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA¹⁾

z dnia 19 kwietnia 2018 r.

w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Roztoczańskiego Parku Narodowego

Na podstawie art. 19 ust. 5 w związku z art. 20 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 142, 10 i 650) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony dla Roztoczańskiego Parku Narodowego, który staje się planem zadań ochronnych dla specjalnego obszaru ochrony siedlisk Roztocze Środkowe (kod obszaru: PLH060017²⁾) oraz dla części obszaru specjalnej ochrony ptaków Roztocze (kod obszaru: PLB060012³⁾) pokrywającej się z obszarem Roztoczańskiego Parku Narodowego, stanowiący załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Do projektów:

- 1) studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- 2) miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 3) planu zagospodarowania województwa lubelskiego

– uzgodnionych z dyrektorem Roztoczańskiego Parku Narodowego przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia nie stosuje się ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych ujętych w załączniku do rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Środowiska: *H. Kowalczyk*

---

¹⁾ Minister Środowiska kieruje działem administracji rządowej – środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. poz. 96).

²⁾ Kod obszaru został określony zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji (UE) 2018/43 z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia jedenastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowaną jako dokument nr C(2017) 8260) (Dz. Urz. UE L 15 z 19.01.2018, str. 397).

³⁾ Kod obszaru został określony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. poz. 133 i 358, z 2012 r. poz. 358 oraz z 2017 r. poz. 1416).

Załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska
z dnia 19 kwietnia. 2018 r. (poz. 1081)

**PLAN OCHRONY DLA ROZTOCZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO, SPECJALNEGO OBSZARU OCHRONY
SIEDLISK ROZTOCZE ŚRODKOWE (KOD OBSZARU: PLH060017) ORAZ DLA CZĘŚCI OBSZARU SPECJALNEJ
OCHRONY PTAKÓW ROZTOCZE (KOD OBSZARU: PLB060012) POKRYWAJĄCEJ SIĘ
Z OBSZAREM ROZTOCZAŃSKIEGO PARKU NARODOWEGO**

Rozdział 1

**CELE OCHRONY PRZYRODY ORAZ WSKAZANIE PRZYRODNICZYCH
I SPOŁECZNYCH UWARUNKOWAŃ ICH REALIZACJI**

1. Cele ochrony przyrody Parku

Celem ochrony przyrody Roztoczańskiego Parku Narodowego, zwanego dalej „Parkiem”, jest zachowanie i utrzymanie unikalnego w skali Polski i Europy krajobrazu wyżyn środkowopolskich z jego naturalną różnorodnością biologiczną, pozostającą w ścisłym związku z naturalnymi procesami przyrodniczymi oraz strukturami i procesami geologicznymi, geomorfologicznymi, hydrologicznymi i glebowymi, a także z mechanizmami funkcjonowania ekosystemów oraz historią przemian roślin, zwierząt i grzybów. Celem równorzędnym jest zachowanie wartości kulturowych, w tym krajobrazu kulturowego, uwarunkowań historycznych, walorów krajobrazowych oraz kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec środowiska przyrodniczego.

1.1. Celem ochrony przyrody nieożywionej jest:

- 1) zachowanie dobrego stanu atmosfery z niską emisją pyłów i gazów oraz ograniczenie lub eliminacja czynników wpływających na zanieczyszczenie powietrza;
- 2) zachowanie naturalnych procesów i struktur geologicznych, geomorfologicznych, hydrologicznych oraz glebowych, a także utworów geologicznych (w szczególności odsłoneń skalnych i wychodni) oraz geomorfologicznych (w szczególności wąwozów lessowych i wydm);
- 3) eliminacja lub ograniczanie źródeł zagrożeń związanych z erozją, zanieczyszczeniami i wszelkimi oddziaływaniami antropogenicznymi;
- 4) zachowanie układu sieci hydrologicznej o cechach w części pierwotnych, unikatowych ekosystemów torfowiskowych i gleb hydrogenicznych oraz wód podziemnych w dobrym stanie ilościowym i jakościowym.

1.2. Celem ochrony ekosystemów leśnych jest:

- 1) zachowanie różnorodności i trwałości zespołów leśnych;
- 2) doprowadzenie ekosystemów leśnych, w szczególności stanowiących chronione siedliska przyrodnicze oraz ich składników (gatunków roślin, zwierząt i grzybów) do właściwego stanu ochrony;
- 3) utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych sieci Natura 2000;
- 4) unaturalnienie struktury ekosystemów leśnych, z wykorzystaniem spontanicznych procesów przyrodniczych, w tym prowadzących do odtworzenia zasobów rozkładającego się drewna;
- 5) przeciwdziałanie przekształceniom i zaburzeniom pochodzenia antropogenicznego – przywrócenie przekształconym drzewostanom składu gatunkowego zgodnego z siedliskiem, zwłaszcza na siedliskach zajmowanych docelowo przez buczyny, grądy i jedliny oraz związanych z nimi charakterystycznych gatunków.

1.3. Celem ochrony lądowych ekosystemów nieleśnych jest:

- 1) zachowanie trwałości i zapewnienie możliwości rozwoju naturalnych i półnaturalnych lądowych nieleśnych zespołów roślinnych oraz stanowisk roślin, ochrona trwałości ekosystemów istotnych z punktu widzenia ochrony siedlisk i gatunków sieci Natura 2000, w tym półnaturalnych ekosystemów łąkowych;
- 2) doprowadzenie lądowych ekosystemów nieleśnych, w tym stanowiących siedliska chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt do właściwego stanu ochrony;
- 3) utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych sieci Natura 2000.

1.4. Celem ochrony ekosystemów wodnych jest:

- 1) utrzymanie i poprawa bilansu wodnego oraz czystości wód;
- 2) zachowanie i odtworzenie siedlisk organizmów wodnych – uwolnienie wód powierzchniowych od zanieczyszczeń i powstrzymanie pogarszania się ich właściwości fizyko-chemicznych;
- 3) doprowadzenie wód powierzchniowych do stanu umożliwiającego niezakłócone funkcjonowanie populacji gatunków oraz ekosystemów;
- 4) utrzymanie i odtwarzanie siedlisk mokradłowych (naturalnych lub powstałych w wyniku działalności człowieka), zwłaszcza torfowisk oraz zbiorników wodnych;
- 5) zachowanie ciągłości ekosystemów wodnych – zbiorników stałych i okresowych, śródpolnych obniżeń o charakterze turzycowisk – jako korytarzy ekologicznych;
- 6) utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych sieci Natura 2000.

1.5. Celem ochrony gatunków roślin, grzybów i ich siedlisk jest:

- 1) zachowanie lub przywrócenie różnorodności biologicznej na poziomie gatunkowym i ponadgatunkowym, zespołów i mikrosiedlisk – lasów naturalnych, siedlisk wodnych, podmokłych, siedlisk kserotermicznych, ekotonowych, łąk kośnych i pastwisk;
- 2) zachowanie siedlisk (mikrosiedlisk) półnaturalnych zbiorowisk nieleśnych i związanych z nimi zespołów roślinnych;
- 3) zachowanie taksonów (gatunków, odmian) unikatowych w skali kraju, będących przedmiotami ochrony obszarów sieci Natura 2000, utrzymanie lub przywrócenie właściwego stanu ochrony oraz eliminacja, bądź powstrzymanie ekspansji gatunków obcych;
- 4) zachowanie ciągów przemieszczania się gatunków.

1.6. Celem ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk jest:

- 1) zachowanie lub przywrócenie różnorodności biologicznej na poziomie gatunkowym i ponadgatunkowym we wszystkich typach ekosystemów, ze szczególnym uwzględnieniem lasów o naturalnym charakterze, mokradeł (torfowisk), cieków i zbiorników wodnych, lądowych ekosystemów nieleśnych (kserotermów, muraw napiaskowych), stref ekotonowych, łąk i pastwisk;
- 2) ochrona gatunków zwierząt związanych z siedliskami leśnymi, zwłaszcza związanych z lasami o naturalnym charakterze, w tym reliktywów lasów pierwotnych;
- 3) zachowanie i restytucja gatunków zwierząt unikatowych w skali kraju i regionu, będących w silnym regresie, lub których występowania nie potwierdzono w ostatnim czasie;
- 4) utrzymanie lub odtworzenie liczebności populacji zwierząt na poziomie gwarantującym trwałość populacji;
- 5) utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt będących przedmiotami ochrony obszarów sieci Natura 2000 i ich siedlisk;
- 6) eliminacja gatunków zwierząt obcych i inwazyjnych oraz doraźna regulacja liczebności gatunków zwierząt rodzimych, a zwłaszcza tych, których funkcjonowanie zagraża rodzimym biocenozom i gatunkom zwierząt;
- 7) zachowanie ciągów przemieszczania się gatunków zwierząt w obszarach istniejących korytarzy ekologicznych;
- 8) hodowla zachowawcza rodzimych ras zwierząt kształtujących kulturowy krajobraz Rostocza.

1.7. Cele ochrony siedlisk przyrodniczych

Celem ochrony siedlisk przyrodniczych jest zachowanie lub odtworzenie naturalnych i półnaturalnych siedlisk przyrodniczych oraz zachowanie lub odtworzenie ich właściwego stanu ochrony, zapewnienie

warunków życia typowym gatunkom roślin i zwierząt związanym z tymi siedliskami przyrodniczymi, w tym siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru sieci Natura 2000.

1.8. Celem ochrony krajobrazu jest:

- 1) zachowanie lub przywrócenie charakterystycznych dla lesistego Roztocza walorów krajobrazowych;
- 2) kształtowanie i zachowanie lokalnego krajobrazu kulturowego, w tym istniejącej mozaiki łąk, pastwisk, pól uprawnych (w szczególności charakterystycznych i unikalnych rozłogów), lasów, zadrzewień, zakrzewień i użytków ekologicznych.

1.9. Cele ochrony wartości kulturowych

Celem ochrony wartości kulturowych jest zachowanie, uwidocznienie i uczynienie elementów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem, w szczególności:

- 1) zachowanie istniejących form kulturowych oraz miejsc wydarzeń historycznych;
- 2) utrzymanie, zachowanie lub przywrócenie zróżnicowania kulturowego tworzącego podstawy tożsamości i swojskości miejsca;
- 3) kształtowanie rozwoju regionu kulturowego przez stworzenie podstaw dla kontynuacji tradycji miejsca;
- 4) zachowanie w należyтым stanie stanowisk archeologicznych.

1.10. Cele ochrony obszarów Natura 2000 Roztocze Środkowe (kod obszaru: PLH060017) i Roztocze (kod obszaru: PLB060012) położonych w granicach Parku

Celem ochrony specjalnego obszaru ochrony siedlisk Roztocze Środkowe (kod obszaru: PLH060017), zwanego dalej „obszarem Natura 2000 Roztocze Środkowe”, o powierzchni 8472,8 ha oraz obszaru specjalnej ochrony ptaków Roztocze (kod obszaru: PLB060012), zwanego dalej „obszarem Natura 2000 Roztocze”, o powierzchni 103 503,3 ha jest zachowanie integralności tych obszarów, spójności sieci Natura 2000 oraz utrzymanie lub przywrócenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin, zwierząt i ptaków będących przedmiotami ochrony, w szczególności:

- 1) w odniesieniu do obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe dla:
  - a) siedliska przyrodniczego 3150¹⁾ (starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion*) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 1 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
  - b) siedliska przyrodniczego 3260¹⁾ (nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*)) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 10 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
  - c) siedliska przyrodniczego 6410¹⁾ (zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 0,4 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
  - d) siedliska przyrodniczego 6510¹⁾ (niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 0,6 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
  - e) siedliska przyrodniczego 7110¹⁾ (torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 1,2 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
  - f) siedliska przyrodniczego 7140¹⁾ (torfowiska przejściowe i trzęsawiska) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 3 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
  - g) siedliska przyrodniczego 7150¹⁾ (obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 1,3 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
  - h) siedliska przyrodniczego 91D0¹⁾ (bory bagienne (*Vaccinio uliginosi Pinetum*)) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 230 ha oraz utrzymanie jego specyficznej struktury i funkcji,
  - i) siedliska przyrodniczego 91E0¹⁾ (łągi olszowe i jesionowe *Alnion glutinoso-incanae*) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 0,5 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
  - j) siedliska przyrodniczego 91P0¹⁾ (wyżynny jodłowy bór mieszany (*Abietetum polonicum*)) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 1030 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
  - k) siedliska przyrodniczego 9130¹⁾ (żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagetum*)) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 1660 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,

- l) siedliska przyrodniczego 9170¹⁾ (grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*)) – utrzymanie powierzchni nie mniejszej niż 590 ha oraz utrzymanie specyficznej struktury i funkcji,
- m) roślin:
- obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* 1902¹⁾ – utrzymanie liczebności i arealu występowania oraz korytarzy ekologicznych (utrzymanie właściwego stanu ochrony),
  - widłozębu zielonego *Dicranum viride* 1381¹⁾, bezlistu okrywowego *Buxbaumia viridis* 1386¹⁾, sierpowca błyszczącego *Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus* 1393¹⁾ – wykonanie szczegółowej inwentaryzacji oraz zachowanie siedlisk i korytarzy ekologicznych,
- n) zwierząt:
- płazów:
    - traszki grzebieniastej *Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)* 1166¹⁾ – utrzymanie stanu aktualnego oraz korytarzy ekologicznych (utrzymanie właściwego stanu ochrony),
    - kumaka nizinnego *Bombina bombina* 1188¹⁾ – odtworzenie populacji (przywrócenie właściwego stanu ochrony) oraz zachowanie korytarzy ekologicznych,
  - ssaków:
    - bobra europejskiego *Castor fiber* 1337¹⁾, wilka *Canis lupus* 1352¹⁾, wydry *Lutra lutra* 1355¹⁾, rysia *Lynx lynx* 1361¹⁾ – utrzymanie stanu aktualnego oraz korytarzy ekologicznych (utrzymanie właściwego stanu ochrony),
    - mopka *Barbastella barbastellus* 1308¹⁾, nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* 1318¹⁾, nocka Bechsteina *Myotis bechsteini* 1323¹⁾, nocka dużego *Myotis myotis* 1324¹⁾ – wykonanie szczegółowej inwentaryzacji i zachowanie siedlisk gatunków oraz korytarzy ekologicznych,
    - owadów: trzepli zielonej *Ophiogomphus cecilia* 1037¹⁾, zalotki większej *Leucorrhinia pectoralis* 1042¹⁾, kreślinka nizinnego *Graphoderus bilineatus* 1082¹⁾, jelonka rogacza *Lucanus cervus* 1083¹⁾, pachnicy dębowej *Osmoderma eremita (Osmoderma barnabita)* 1084¹⁾, zgmiotka cynobrowego *Cucujus cinnaberinus* 1086¹⁾, zagłębka bruzdkowanego *Rhysodes sulcatus* 4026¹⁾, szlaczkonia szafranka *Colias myrmidone* 4030¹⁾, sówki puszczykówki *Xylomoia strix* 4044¹⁾ – odtworzenie populacji (przywrócenie właściwego stanu ochrony) lub utrzymanie populacji oraz zachowanie korytarzy ekologicznych,
    - kręgowców bezszczękowych i promieniopłetwych: minogów czarnomorskich *Eudontomyzon spp.* 1098¹⁾, w tym minoga ukraińskiego *Eudontomyzon mariae*, piskorza *Misgurnus fossilis* 1145¹⁾, kozy *Cobitis taenia* 1149¹⁾, głowacza białopłetwego *Cottus gobio* 1163¹⁾ – odtworzenie populacji (przywrócenie właściwego stanu ochrony) oraz zachowanie korytarzy ekologicznych;
- 2) w odniesieniu do obszaru Natura 2000 Roztocze dla: bociana czarnego *Ciconia nigra* A030²⁾, trzmielojada *Pernis apivorus* A072²⁾, orlika krzykliwego *Aquila pomarina* A089²⁾, derkacza *Crex crex* A122²⁾, puszczyka uralskiego *Strix uralensis* A220²⁾, włochatki *Aegolius funereus* A223²⁾, lelka *Caprimulgus europaeus* A224²⁾, dzięcioła zielonosiwego *Picus canus* A234²⁾, dzięcioła czarnego *Dryocopus martius* A236²⁾, dzięcioła średniego *Dendropicos medius* A238²⁾, dzięcioła białogrzbietego *Dendrocopos leucotos* A239²⁾, jarzębatki *Sylvia nisoria* A307²⁾, muchołówka małej *Ficedula parva* A320²⁾, muchołówki białoszyjej *Ficedula albicollis* A321²⁾, gąsiorka *Lanius collurio* A338²⁾, kobuza *Falco subbuteo* A099²⁾, siniaka *Columba oenas* A207²⁾, pliszki górskiej *Motacilla cinerea* A261²⁾ – utrzymanie stanu aktualnego (utrzymanie właściwego stanu ochrony) przez zachowanie siedlisk lęgowych i obszarów funkcjonalnych (żerowisk, miejsc odpoczynku i zimowisk) oraz korytarzy ekologicznych.

2. Przyrodnicze uwarunkowania realizacji celów ochrony przyrody

2.1. Ekosystemy występujące na obszarze Parku:

- 1) leśne;
- 2) lądowe ekosystemy nieleśne;
- 3) wodne.

2.2. Ekosystemy leśne Parku obejmują 7818,19 ha (grunty leśne zalesione), co stanowi 93,81 % powierzchni pozostającej w użytkowaniu wieczystym Parku.

Lp.	Zbiorowiska roślinne leśne	Powierzchnia (ha)
1	Wyżyny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	1031,17
2	Żyzna buczyna górską (<i>Dentario glandulosae Fagetum</i>)	1658,17
3	Suboceaniczny bór świeży <i>Leucobryo-Pinetum</i>	1059,33
4	Suboceaniczny bór świeży postać z jodłą <i>Leucobryo-Pinetum abietosum</i>	158,89
5	Zbiorowiska zastępcze z klasy <i>Vaccinio-Piceetea</i>	961,63
6	Zbiorowiska zastępcze z klasy <i>Quercio-Fagetea</i>	1727,88
7	Zbiorowiska zastępcze z klasy <i>Alneteo-Glutinosae</i>	12,64
8	Subborealny wilgotny bór mieszany <i>Quercio-Piceetum</i>	172,85
9	Kontynentalny bór mieszany dębowo-sosnowy <i>Quercio roboris-Pinetum</i>	88,64
10	Ols porzeczkowy <i>Ribeso nigri-Alnetum</i>	67,09
11	Ols torfowcowy <i>Sphagno squarrosi-Alnetum</i>	46,71
12	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	598,98
13	Bór bagienny (<i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i>)	234,21
14	Łęg jesionowo-olszowy (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	- ³⁾
Razem		7818,19

Lasy Parku zostały zakwalifikowane do III kategorii zagrożenia pożarowego na podstawie wyliczeń ujętych w Planie ochrony ekosystemów leśnych Roztoczańskiego Parku Narodowego.

- 2.3. Nieleśne ekosystemy lądowe obejmują 166,10 ha, co stanowi 2,0% powierzchni będącej w użytkowaniu wieczystym Parku.

Lp.	Zbiorowiska roślinne nieleśne i gatunki wskaźnikowe	Powierzchnia (ha)
1.	Roślinność wodna i szuwarowa	26,63
1.1	Zespół <i>Lemno-Urticularietum vulgaris</i> (rzęsa drobna i pływacz zwyczajny)	0,10
1.2	Zespół <i>Phragmitetum australis</i> (trzcina pospolita)	0,16
1.3	Zespół <i>Acoretum calami</i> (tatarak zwyczajny)	1,29
1.4	Zespół <i>Glycerietum maximae</i> (manna mielec)	0,34
1.5	Zespół <i>Iridetum pseudoacori</i> (kosaciec żółty)	0,11
1.6	Zespół <i>Caricetum acutiformis</i> (turzyca błotna)	0,51
1.7	Zespół <i>Caricetum paniculatae</i> (turzyca prosowa)	0,47
1.8	Zespół <i>Caricetum rostratae</i> (turzyca dzióbkwata)	0,21
1.9	Zespół <i>Caricetum elatae</i> (turzyca sztywna)	1,80
1.10	Zespół <i>Caricetum gracilis</i> (turzyca zastrzona)	20,94
1.11	Zespół <i>Caricetum vesicariae</i> (turzyca pęcherzykowata)	0,29
1.12	Zespół <i>Phalaridetum arundinaceae</i> (mozga trzcinowata)	2,78
1.13	Zespół <i>Sparganio-Glycerietum fluitantis</i> (manna jadalna)	0,04
1.14	Zbiorowisko <i>Carex vesicaria-Calamagrostis epigeios</i> (turzyca pęcherzykowata, trzcinnik piaszkowy)	0,15
1.15	Zbiorowisko <i>Calamagrostis canescens</i> (trzcinnik lancetowaty)	0,44
2.	Roślinność łąkowa	72,90
2.1	Zespół <i>Filipendulo-Geraniatum</i> (wiązówka błotna, bodziszek łąkowy)	4,42
2.2	Zespół <i>Lysimachio vulgaris-Filipenduletum</i> (tojeść pospolita, wiązówka błotna)	1,44

2.3	Zespół <i>Lythro-Filipenduletum ulmariae</i> (krwawnica pospolita, wiązówka błotna)	0,20
2.4	Zespół <i>Molinietum caeruleae</i> (trzęślica modra)	0,47
2.5	Zespół <i>Angelico-Cirsietum oleracei</i> (dzięgiel leśny, ostrożeń warzywny)	5,42
2.6	Zespół <i>Scirpetum silvatici</i> (sitowie leśne)	3,02
2.7	Zespół <i>Epilobio-Juncetum effusi</i> (wierzbowica błotna, sit rozpierzchły)	1,86
2.8	Zespół <i>Arrhenatheretum elatioris</i> (rajgras wyniosły)	0,62
2.9	Zbiorowisko <i>Holcus lanatus</i> (kłosówka wełnista)	4,55
2.10	Zbiorowisko <i>Phleum pratense</i> (tymotka łąkowa)	1,13
2.11	Zbiorowisko <i>Deschampsia caespitosa</i> (śmiałek darniowy)	5,32
2.12	Zbiorowisko <i>Lysimachia vulgaris</i> (tojeść pospolita)	0,92
2.13	Zbiorowisko <i>Molinia caerulea</i> (trzęślica modra)	0,28
2.14	Zbiorowisko <i>Festuca rubra</i> (kostrzewa czerwona)	4,97
2.15	Zbiorowisko <i>Poa pratensis-Festuca rubra</i> (wiechlina łąkowa, kostrzewa czerwona)	0,25
2.16	Zbiorowisko <i>Festuca rubra-Lysimachia vulgaris</i> (kostrzewa czerwona, tojeść pospolita)	0,91
2.17	Zbiorowisko <i>Lysimachia vulgaris-Calamagrostis epigeios</i> (tojeść pospolita, trzcinnik piaskowy)	0,19
2.18	Zbiorowisko <i>Juncus effusus-Deschampsia caespitosa</i> (sit rozpierzchły, śmiałek darniowy)	1,20
2.19	Zbiorowisko traw użytkowych	35,73
3.	Roślinność niskich muraw napiaskowych	6,32
3.1	Zespół <i>Spergulo vernalis-Corynephorretum</i> (sporek wiosenny, szczotlicha siwa)	0,44
3.2	Zbiorowisko <i>Hieracium pilosella</i> (jastrzębiec kosmaczek)	0,78
3.3	Zbiorowisko <i>Hieracium pilosella-Festuca rubra</i> (jastrzębiec kosmaczek, kostrzewa czerwona)	0,41
3.4	Zbiorowisko <i>Agrostis capillaris-Hieracium pilosella</i> (mietlica pospolita, jastrzębiec kosmaczek)	0,35
3.5	Zbiorowisko <i>Agrostis capillaris</i> (mietlica pospolita)	4,26
3.6	Zbiorowisko <i>Nardus stricta</i> (bliźniczka psia trawka)	0,08
4.	Roślinność torfowiskowa	5,81
4.1	Zespół <i>Caricetum lasiocarpae</i> (turzyca nitkowata)	0,12
4.2	Zespół <i>Sphagno-Caricetum rostratae</i> (torfowce, turzyca dzióbkowata)	0,38
4.3	Zespół <i>Carici canescentis-Agrostietum caninae</i> (turzyca siwa, mietlica psia)	0,59
4.4	Zbiorowisko <i>Eriophorum vaginatum-Sphagnum fallax</i> (wełnianka pochwowata, torfowiec odgięty)	1,49
4.5	Zespół <i>Ledo-Sphagnetum magellanicum</i> (kontynentalne torfowisko wysokie)	1,92
4.6	Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	1,31
5.	Zbiorowiska roślinności antropogenicznej	36,14
5.1	Zespół <i>Calamagrostietum epigei</i> (trzcinnik piaskowy)	1,25
5.2	Zespół <i>Dauco-Picridetum hieracioidis</i> (marchew zwyczajna, goryczel jastrzębcowaty)	1,58
5.3	Zespół <i>Trifolio-Agrimonetum</i> (zbiorowisko okrajkowe)	0,41
5.4	Zbiorowisko <i>Bromus inermis</i> (stokłosa bezostna)	0,94
5.5	Zbiorowisko <i>Brachypodium pinnatum</i> (kłosownica pierzasta)	0,32
5.6	Zbiorowisko <i>Elymus repens</i> (perz właściwy)	16,01
5.7	Zbiorowisko <i>Holcus mollis</i> (kłosówka miękka)	9,75

5.8	Zbiorowisko <i>Carex hirta</i> (turzyca owłosiona)	0,31
5.9	Zbiorowisko <i>Carex brizoides</i> (turzyca drzączkowata)	3,14
5.10	Zbiorowisko <i>Polygonum hydropiper</i> (rdest ostrogorzki)	0,13
5.11	Zbiorowisko <i>Rumex sanguineus</i> (szczaw gajowy)	0,97
5.12	Zbiorowisko <i>Solidago serotina</i> (nawłóć późna)	0,25
5.13	Zbiorowisko <i>Urtica dioica</i> (pokrzywa zwyczajna)	0,70
5.14	Zbiorowisko <i>Astragalus glycyphyllos</i> (traganek szerokolistny)	0,25
5.15	Zbiorowisko <i>Hypericum maculatum-Agrostis capillaris</i> (dziurawiec czteroboczny, mietlica pospolita)	0,13
6.	Zbiorowiska roślinności leśnej i zaroślowej niezaliczone do powierzchni leśnej zalesionej	12,12
6.1	Wczesne stadium sukcesji olsu porzeczkowego (<i>Ribeso nigri-Alnetum</i>)	1,50
6.2	Wczesne stadium sukcesji łągu jesionowo-olszowego (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	0,24
6.3	Zbiorowisko <i>Betula pendula-Agrostis capillaris</i> (brzoza brodawkowata, mietlica pospolita)	0,48
6.4	Zbiorowisko <i>Betula pubescens-Ulmus laevis</i> (brzoza brodawkowata, wiąz szypułkowy)	0,16
6.5	Zbiorowisko <i>Populus tremula</i> (topola osika)	0,16
6.6	Zbiorowisko <i>Alnus glutinosa</i> (olsza czarna)	0,74
6.7	Zbiorowisko <i>Betula pendula</i> (brzoza brodawkowata)	0,94
6.8	Zespół <i>Ribeso nigri-Alnetum</i> (ols porzeczkowy)	2,42
6.9	Zespół <i>Salicetum pentandro-cinereae</i> (zarośla wierzby szarej i wierzby pięciopęcikowej)	2,82
6.10	Zbiorowiska zaroślowe	0,77
6.11	Zbiorowiska pozostawione do wtórnej sukcesji leśnej	1,89
7.	Inne powierzchnie nieleśne	6,18
7.1	Pole	3,66
7.2	Ogród	0,69
7.3	Sad	0,08
7.4	Nieużytek	0,86
7.5	Okresowe zbiorniki wodne o zmiennej powierzchni	0,89
Razem		166,10

2.4. Ekosystemy wodne obejmują 51,21 ha, co stanowi 0,61% powierzchni pozostającej w użytkowaniu wieczystym Parku.

1. Typy ekosystemów wodnych występujące na terenie Parku:

- 1) stawy – Stawy Echo, Czarny Staw i Staw Florianiecki – 40,48 ha;
- 2) źródła i ciekі okresowe (występują jako obiekty punktowe i liniowe);
- 3) źródła i ciekі trwałe (rzeki Wieprz, Świerszcz, Szum i Krupiec) – 10,73 ha.

2. W ekosystemach wodnych wyróżnia się następujące siedliska przyrodnicze sieci Natura 2000:

- 1) starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion* 3150¹⁾ – około 1 ha,
- 2) nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*) 3260¹⁾ – 10,73 ha.

2.5. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie około 2500 gatunków roślin i grzybów, w tym 41 gatunków o szczególnym znaczeniu dla Parku, które zostały wskazane do monitoringu, ochrony ich biotopu lub siedliska, w których bytują, oraz do wspierania przez Służby Parku (bądź specjalistów zewnętrznych) liczby stanowisk i liczebności populacji, zwanych dalej „gatunkami specjalnego zainteresowania”:

- 1) rośliny naczyniowe (*Pteridophyta* i *Spermatophyta*) – 924 gatunki;

- 2) mszaki (*Bryophyta*) – 197 gatunków;
- 3) sinice (*Cyanophyta*) i glony (*Algae*) – ponad 200 gatunków;
- 4) grzyby wielkoowocnikowe (*Macromycetes*) i śluzowce (*Myxomycetes*) – ponad 1000 gatunków;
- 5) porosty (*Lichenes*) – ponad 150 gatunków.

2.6. Gatunki roślin i grzybów o szczególnym znaczeniu:

- 1) w Parku występuje 137 gatunków objętych ochroną, z czego ochronie ścisłej podlega 49 gatunków, a częściowej 88 gatunków, w tym:
  - a) rośliny naczyniowe (*Pteridophyta* i *Spermatophyta*) – ochrona ścisła 21 gatunków, ochrona częściowa 43 gatunki,
  - b) mszaki (*Bryophyta*) – ochrona ścisła 24 gatunki, ochrona częściowa 21 gatunków,
  - c) grzyby wielkoowocnikowe (*Macromycetes*) – ochrona częściowa 12 gatunków,
  - d) grzyby zlichenizowane – porosty (*Lichenes*) – ochrona ścisła 4 gatunki, ochrona częściowa 12 gatunków;
- 2) gatunki specjalnego zainteresowania:
  - a) rośliny naczyniowe (*Pteridophyta* i *Spermatophyta*) – 41 gatunków: tojad dzióbaty *Aconitum variegatum*, czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*, czosnek siatkowaty *Allium victorialis*, zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*, mącznica lekarska *Arctostaphylos uva-ursi*, zanokcica murowa *Asplenium ruta-muraria*, pokrzywa wilcza jagoda *Atropa belladonna*, podejrzon marunowy *Botrychium matricariifolium*, podejrzon księżycowy *Botrychium lunarna*, podejrzon rutolistny *Botrychium multifidum*, turzyca bagienna *Carex limosa*, buławnik mieczolistny *Cephalanthera longifolia*, buławnik czerwony *Cephalanthera rubra*, pomocnik baldaszkowy *Chimaphila umbellata*, powojnik prosty *Clematis recta*, kokorycz pusta *Corydalis cava*, kokorycz wątła *Corydalis intermedia*, obuwik pospolity *Cypripedium calceolus* 1902¹⁾, rosiczka pośrednia *Drosera intermedia*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, kruszczyk rdzawoczerwony *Epipactis atrorubens*, skrzyp zimowy *Equisetum hyemale*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, goryczuszka orzęsiona *Gentianella ciliata*, tajeża jednostronna *Goodyera regens*, wąkrota zwyczajna *Hydrocotyle vulgaris*, rojownik pospolity *Jovibarba sobolifera*, okrzyń szerokolistny *Laserpitium latifolium*, zimoziół północny *Linnaea borealis*, listera jajowata *Listera ovata*, szafirek miękkolistny *Muscari comosum*, lepiężnik różowy *Petasites hybridus*, paprotnik kolczysty *Polystichum aculeatum*, paprotnik Brauna *Polystichum brauni*, kokoryczka okółkowa *Polygonatum verticillatum*, gruszczyca zielonawa *Pyrola chlorantha*, krwiściąg mniejszy *Sanguisorba minor*, starzec kędzierzawy *Senecio rivularis*, ożanka właściwa *Teucrium chamaedrys*, rutewka orlikolistna *Thalictrum aquilegifolium*, ciemnyca zielona *Veratrum lobelianum*,
  - b) mszaki (*Bryophyta*) – 5 gatunków, w tym:
    - mchy (*Musci*) – 4 gatunki: widłoząb zielony *Dicranum viride* 1381¹⁾, bezlist okrywowy *Buxbaumia viridis* 1386¹⁾, sierpowiec błyszczący *Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus* 1393¹⁾, płaszczeniec marszczony *Buckiella undulata*,
    - wątrobowce (*Hepaticae*) – 1 gatunek: bagniczka pływająca *Cladopodiella fluitans*,
  - c) grzyby wielkoowocnikowe (*Macromycetes*) – 6 gatunków: podgrzybek pasożytniczy *Pseudoboletus parasiticus*, sarniak *Sarcodon* sp., berłóweczka frędzelkowana *Tulostoma fimbriatum*, buławka spłaszczona *Clavariadelphus ligula*, ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, soplówka gałęzista (bukowa) *Hericium coralloides*.
  - d) grzyby zlichenizowane – porosty (*Lichenes*) – 2 gatunki: granicznik płucnik *Lobaria pulmonaria*, włostka ciemniejsza *Bryoria subcana*.

2.7. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie około 3640 gatunków zwierząt, w tym ponad 110 gatunków specjalnego zainteresowania:

- 1) kręgowce *Vertebrata* – 344 gatunki:
  - a) ssaki *Mammalia* – 59 gatunków,
  - b) ptaki *Aves* – 230 gatunków,
  - c) gady *Reptilia* – 9 gatunków,

- d) płazy *Amphibia* – 15 gatunków,
- e) promieniopłetwe *Actinopterygii* – 30 gatunków,
- f) kręgowce bezszczętkowe *Petromyzontida* – 1 gatunek;
- 2) bezkręgowce *Invertebrata* – około 3275 gatunków:
  - a) pierwotniaki *Protozoa* – 37 gatunków,
  - b) nicienie *Nematoda* (glebowe, wolnożyjące) – 33 gatunki,
  - c) pierścienice *Annelida* – 49 gatunków,
  - d) mięczaki *Mollusca* – 76 gatunków,
  - e) stawonogi *Arthotopoda* – 3079 gatunków:
    - skorupiaki *Crustacea* – 49 gatunków,
    - pajęczaki *Arachnida* – 339 gatunków,
    - dwuparce *Diplopoda* – 11 gatunków,
    - owady *Insecta* – 2680 gatunków.

2.8. Gatunki lub grupy gatunków zwierząt o szczególnym znaczeniu:

- 1) gatunki lub grupy gatunków objęte ochroną ścisłą i częściową – łącznie 331, w tym w poszczególnych gromadach:
  - a) ssaki *Mammalia* – 34 gatunki (ochrona ścisła – 21 gatunków, ochrona częściowa – 13 gatunków),
  - b) ptaki *Aves* – 218 gatunków (ochrona ścisła – 211 gatunków, ochrona częściowa – 7 gatunków),
  - c) gady *Reptilia* – 7 gatunków (ochrona ścisła – 2 gatunki, ochrona częściowa – 5 gatunków),
  - d) płazy *Amphibia* – 14 gatunków (ochrona ścisła – 7 gatunków, ochrona częściowa – 7 gatunków),
  - e) promieniopłetwe *Actinopterygii* – 5 gatunków objętych ochroną częściową,
  - f) kręgowce bezszczętkowe *Petromyzontida* – 1 gatunek objęty ochroną częściową,
  - g) pierścienice *Annelida* – 1 gatunek objęty ochroną częściową,
  - h) mięczaki *Mollusca* – 2 gatunki objęte ochroną częściową,
  - i) owady *Insecta* – 49 gatunków, w tym 15 gatunków objętych ochroną ścisłą i 34 gatunki objęte ochroną częściową;
- 2) gatunki specjalnego zainteresowania:
  - a) kręgowce – 53 gatunki, 1 rodzina - nietoperze *Chiroptera*, 1 rząd - szponiaste *Falconiformes* oraz 2 gromady – płazy *Amphibia* i gady *Reptilia* (łącznie ponad 110 gatunków): minóg czarnomorskie *Eudontomyzon spp.*1098¹⁾, w tym minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae*, piskorz *Misgurnus fossilis* 1145¹⁾, koza *Cobitis taenia* 1149¹⁾, piekielnica *Alburnoides bipunctatus*, śluz *Barbatula barbatula*, głowacz białopłetwy *Cottus gobio* 1163¹⁾, płazy *Amphibia* (w tym traszka grzebieniasta *Triturus cristatus (Triturus cristatus carnifex)* 1166¹⁾, kumak nizinny *Bombina bombina* 1188¹⁾, gady *Reptilia* (w tym żółw błotny *Emys orbicularis* 1220¹⁾), łabędź niemy *Cygnus olor*, cyraneczka *Anas crecca*, krzyżówka *Anas platyrhynchos*, cyranka *Anas querquedula*, czernica *Aythya fuligula*, głuszczyk *Tetrao urogallus*, jarząbek *Bonasa bonasia*, bocian czarny *Ciconia nigra* A030²⁾, szponiaste *Falconiformes* w tym: trzmielojad *Pernis apivorus* A072²⁾, orlik krzykliwy *Aquila pomarina* A089²⁾, kobuz *Falco subbuteo* A099²⁾, wodnik *Rallus aquaticus*, zielonka *Porzana parva*, kropiatka *Porzana porzana*, kokoszka *Gallinula chloropus*, łyska *Fulica atra*, żuraw *Grus grus*, derkacz *Crex crex* A122²⁾, sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*, czajka *Vanellus vanellus*, samotnik *Tringa ochropus*, słonka *Scolopax rusticola*, kszczyk *Gallinago gallinago*, siniak *Columba oenas* A207²⁾, sóweczka *Glaucidium passerinum*, puszczyk *Strix aluco*, puszczyk uralski *Strix uralensis* A220²⁾, włośchatka *Aegolius funereus* A223²⁾, lelek *Caprimulgus europaeus* A224²⁾, zimorodek *Alcedo atthis*, dzięcioł zielonosiwy *Picus canus* A234²⁾, dzięcioł zielony *Picus viridis*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius* A236²⁾, dzięcioł duży *Dendrocopos major*, dzięcioł białogrzbisty *Dendrocopos leucotos* A239²⁾, dzięcioł średni *Dendrocopos medius* A238²⁾, dzięciołek *Dendrocopos minor*, pliszka góraska *Motacilla cinerea* A261²⁾, muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis* A321²⁾, muchołówka mała *Ficedula parva* A320²⁾, jarzebatka *Sylvia nisoria* A307²⁾, gąsiorek *Lanius collurio* A338²⁾, ortolan *Emberiza hortulana*, nietoperze *Chiroptera* (w tym: mopek *Barbastella barbastellus* 1308¹⁾, nocek łydkowski *Myotis dasycneme* 1318¹⁾, nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* 1323¹⁾, nocek duży *Myotis myotis* 1324¹⁾, bóbr europejski *Castor fiber* 1337¹⁾, koszatka *Dryomys nitedula*, orzesznica *Muscardinus avellanarius*, popielica *Glis glis*, ryś *Lynx lynx* 1361¹⁾, wilk *Canis lupus* 1352¹⁾, wydra *Lutra lutra* 1355¹⁾,

b) bezkręgowce – 32 gatunki i 1 rodzina mrówki *Formicidae* (łącznie ponad 60 gatunków): pijawka lekarska *Hirudo medicinalis*, biegacz pomarszczony *Carabus intricatus*, biegacz wypukły *Carabus convexus*, biegacz obrzeżony *Carabus marginalis*, biegacz Bessera *Carabus besseri*, biegacz dołkowany *Carabus irregularis*, kałużnica czarna *Hydrosus aterrimus*, kałużnica czarnozielona *Hydrosus piceus*, opiętek białowieski *Agrius pseudocyanus*, sprężyk rdzawy *Elater ferrugineus*, zgniotek szkarłatny *Cucujus haematodes*, zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus* 1086¹⁾, nadobnica alpejska *Rosalia alpina* 1087¹⁾, kreślinek nizinny *Graphoderus bilineatus* 1082¹⁾, zagłębek bruzdkowany *Rhysodes sulcatus* 4026¹⁾, jelonek rogacz *Lucanus cervus*, wynurt *Ceruchus chrysomelinus*, pachnica dębowa *Osmoderma eremita* (*Osmoderma barnabita*) 1084¹⁾, czerwoczyk nieparek *Lycaena dispar* 1060¹⁾, szlaczkoń szafraniec *Colias myrmidone* 4030¹⁾, szlaczkoń torfowiec *Colias palaeno*, dostojka eunomia *Boloria eunomia*, modraszek arion *Maculinea arion*, pasyn lucylla *Neptis rivularis*, sówka puszczykówka *Xylomoia strix* 4044¹⁾, modliszka zwyczajna *Mantis religiosa*, trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia* 1037¹⁾, straszka północna *Sympecma paedisca*, zalotka większa *Leucorrinia pectoralis* 1042¹⁾, miedziopierś północna *Somatochlora arctica*, mrówki *Formicidae*, pstrokaczek ukraiński *Poecilimon ukrainicus*, nadobnik włoski *Calliptamus italicus*.

2.9. W Parku występują następujące typy krajobrazów:

- 1) naturalny (ekosystemy lądowe) – zajmujący 93,8% powierzchni Parku;
- 2) naturalno-kulturowy (lądowe ekosystemy nieleśne) – zajmujący 6,0% powierzchni Parku;
- 3) kulturowo-naturalny (teren zabudowany) – zajmujący 0,2% powierzchni Parku.

3. Społeczne uwarunkowania realizacji celów ochrony przyrody

3.1. Podstawa funkcjonowania

Roztoczański Park Narodowy został utworzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 maja 1974 r. w sprawie utworzenia Roztoczańskiego Parku Narodowego (Dz. U. poz. 120). Aktualną podstawą działalności Parku jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1995 r. w sprawie Roztoczańskiego Parku Narodowego (Dz. U. poz. 124).

3.2. Położenie

Roztoczański Park Narodowy położony jest na terenie województwa lubelskiego, powiatu zamojskiego i biłgorajskiego, gmin Adamów, Józefów, Zamość, Zwierzyniec. Park zajmuje powierzchnię 8481,76 ha, w tym: grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Parku 8333,79 ha, grunty Skarbu Państwa w innym zarządzie 54,08 ha, grunty prywatne i innych własności 93,89 ha. Powierzchnia otuliny wynosi 38 095,87 ha.

Zestawienie powierzchni obrębami ewidencyjnymi, gminami i powiatami

Obręb ewidencyjny	Gmina, powiat, województwo	Powierzchnia (ha z dokładnością do 1 m ²)
06-02-075-0012	Górecko Stare	182,6174
06-02-075	Gmina Józefów	182,6174
06-02	Powiat biłgorajski	182,6174
06-20-012-0002	Blizów	328,5318
06-20-012	Gmina Adamów	328,5318
06-20-142-0026	Wólka Wieprzecka	4,1894
06-20-142	Gmina Zamość	4,1894
06-20-154-0001	Miasto Zwierzyniec	16,5600
06-20-154	Miasto Zwierzyniec	16,5600
06-20-155-0002	Guciów	28,3290
06-20-155-0003	Kosobudy	3755,0236
06-20-155-0004	Obrocz	2934,9076
06-20-155-0005	Kosobudy Bór	21,1805
06-20-155-0009	Wywłoczka	289,6894
06-20-155-0012	RPN Zwierzyniec	772,7654

06-20-155	Gmina Zwierzyniec	7801,8955
06-20	Powiat zamojski	8151,1767
06	Województwo lubelskie	8333,7941
	Ogółem:	8333,7941

3.3. Wykaz kategorii użytkowania gruntów na obszarze Parku pozostających w użytkowaniu wieczystym Parku

Grupa i rodzaj użytku oraz kategoria użytkowania	Powierzchnia (ha z dokładnością do 1 m ²)
1. Lasy	8081,5361
1.1. Grunty leśne zalesione - drzewostany	7818,1905
1.2. Grunty leśne niezalesione - razem	36,1404
1.2.1. Przewidziane do sukcesji naturalnej	24,3619
1.2.2. Polany widokowe (inne wylesienia)	11,7785
1.3. Grunty związane z gospodarką leśną	227,2052
1.3.1. Budynki i budowle	0,9597
1.3.2. Urządzenia melioracji wodnych	3,6509
1.3.3. Linie podziału przestrzennego lasu	122,9051
1.3.4. Drogi leśne	97,0652
1.3.5. Tereny pod liniami energetycznymi	1,2615
1.3.6. Miejsce składowania drewna	0,5356
1.3.7. Parkingi leśne	0,2652
1.3.8. Plaże (urządzenia turystyczne)	0,5620
2. Użytki rolne	196,4742
2.1. Grunty orne	96,3824
2.2. Sady	1,0677
2.3. Łąki trwałe	54,4028
2.4. Pastwiska trwałe	30,5616
2.5. Grunty rolne zabudowane	13,8014
2.6. Rowy	0,2583
3. Grunty pod wodami	51,2103
3.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	10,7293
3.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	40,4810
4. Tereny różne	3,2040
1.1. Wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego	2,5442
1.2. Grunty wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)	0,6598
5. Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne (drogi)	0,2166
6. Nieużytki - bagna	1,1529
Razem grunty niezaliczone do lasów	252,2580
RAZEM	8333,7941

Rozdział 2

**IDENTYFIKACJA ORAZ OKREŚLENIE SPOSOBÓW ELIMINACJI LUB OGRANICZANIA
ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ
ICH SKUTKÓW**

I. Istniejące zagrożenia wewnętrzne

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Zagrożone siedlisko przyrodnicze lub gatunek Natura 2000 wraz z kodem ^{1), 2)}	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Zanieczyszczanie wód i gleby odpadami stałymi	1. Siedlisko: wszystkie. 2. Gatunki roślin: 1393. 3. Gatunki zwierząt: 1098, 1145, 1149, 1163	Usuwanie odpadów, w szczególności przy szlakach turystycznych, wzdłuż dróg wewnętrznych i publicznych oraz w korytach i dolinach rzek
2	1. Zaburzenie naturalnego kierunku spływu wód, zniekształcenie wododziału Wieprza i Sanu. 2. Zmiana stosunków wodnych przez dawne melioracje, powodujące zanikanie gatunków o szczególnym znaczeniu dla Parku i rzadko występujących zbiorowisk charakterystycznych dla siedlisk wilgotnych i ich sukcesję w kierunku innych, pospolicie występujących zbiorowisk	1. Siedlisko: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 91D0, 91E0. 2. Gatunki roślin: 1393. 3. Gatunki zwierząt: 1042, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1355, 1361, A108, A104, A030	1. Trwale rozdzielenie zlewni przez sukcesywne zasypywanie rowów melioracyjnych. 2. Konserwacja oraz rozbudowa sieci zastawek ograniczających erozję wgłębną oraz spływ powierzchniowy z obszaru ochrony ścisłej Międzyrzeki. 3. Koszenie zespołów i zbiorowisk łąkowych zgodnie z wymogami utrzymania ich we właściwym stanie ochrony oraz wymogami dla występujących tam gatunków roślin i zwierząt
3	Procesy erozyjne powstające w wyniku antropopresji wzdłuż szlaków turystycznych i ścieżek poznawczych	Siedlisko: 9130, 9170, 91P0	1. Na terenach lessowych i piaszczysto-pylastych bardzo podatnych na rozwój erozji żłobikowej monitoring natężenia ruchu turystycznego na szlakach i ścieżkach poznawczych oraz inwentaryzowanie powstających zagrożeń erozyjnych. 2. Wyłączenie z użytkowania rekreacyjnego najbardziej narażonej części wydmy przy stawie kąpielowym i okresowe formowanie rozdeptywanej plaży. 3. Dokonanie korekt przebiegu tras dla ograniczenia żłobienia zboczy, kanalizowanie ruchu barierkami z żerdzi

4	Nadmierny rozwój pokrywy roślinnej na powierzchni odsłoneń i wychodni skalnych	Siedlisko: 9130, 9170	Odpowiednie kształtowanie pokrywy roślinnej oraz okresowe uprzętanie rumoszu
5	Zanieczyszczenie powietrza, gleb i hałas wzdłuż szlaków komunikacyjnych przecinających Park	Wszystkie siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt	Działanie na rzecz ograniczania prędkości pojazdów na szlakach komunikacyjnych i budowy obwodnic Parku
6	Niezgodność składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	Siedlisko: 9130, 9170, 91D0, 91P0	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przebudowa składu gatunkowego drzewostanów. 2. Prowadzenie cięć, wprowadzanie i uzupełnianie odnowień, przygotowywanie gleby pod samosiew, melioracje agrotechniczne przed wprowadzeniem odnowień. 3. Pielęgnacja i ochrona odnowień. 4. Trzebieże przekształceniowe w drzewostanach, w których istnieje II piętro warstwy drzew powstałe w skutek spontanicznych procesów odnawiania się gatunków drzewostanów zgodnych z siedliskiem. 5. Zbiór nasion i zrzewów rodzimych populacji drzew, prowadzenie gospodarki szkółkarskiej, w szczególności stosowanie niezbędnych zabiegów pielęgnacyjnych i ochronnych z możliwością zastosowania środków chemicznych i nawozów
7	Uproszczenie składu gatunkowego drzewostanów zdominowanego przez jeden gatunek drzew, na skutek nadmiernego popierania jego udziału w drzewostanach	Siedlisko: 9130, 9170, 91P0	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przywrócenie właściwego składu gatunkowego drzewostanów przez cięcia oraz przygotowanie gleby pod obsiew naturalny. 2. W drzewostanach, w których pojawiło się odnowienie zgodnych z siedliskiem gatunków drzew leśnych, włączenie odnowienia do planowania ochronnego. 3. Prowadzenie zabiegów regulujących skład gatunkowy podrostów i młodników oraz uzupełnianie odnowień gatunkami drzew zgodnymi z siedliskiem, których brak w składzie
8	Jednowiekowość drzewostanów w wyniku odnowienia sztucznego na dużych powierzchniach	Siedlisko: 9130, 9170, 91P0	Zabiegi na rzecz zmiany struktury wiekowej w drzewostanach wchodzących w okres odnowienia: <ol style="list-style-type: none"> 1) cięcia różnicujące strukturę drzewostanu; 2) cięcia inicjujące naturalne odnowienie
9	Występowanie w drzewostanach gatunków roślin neofitycznych obcych geograficznie	Siedlisko: 9130, 91P0, 91D0, 9170, 91E0	Eliminacja gatunków roślin neofitycznych, w razie potrzeby zwalczanie szczególnie uciążliwych neofitów krzewiastych, w szczególności czeremchy amerykańskiej (<i>Padus serotina</i>) i świdośliwy kłosowej (<i>Amelanchier spicata</i>), polegające na stosowaniu środków systemicznych podawanych na aparat asymilacyjny i w miarę likwidowanych roślin
10	Występowanie w dolnych warstwach drzewostanów gatunków roślin niezgodnych z siedliskiem dla podwyższenia produktywności siedliska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siedlisko: 9130, 91P0, 91D0, 9170. 2. Gatunki roślin: 1902 	Usuwanie gatunków roślin niepożądanych dla umożliwienia odnawiania się gatunków typowych dla siedliska

11	Uszkodzenia powodowane przez czynniki biotyczne i abiotyczne w ekosystemach leśnych	Siedlisko: 9130, 91P0, 91D0, 9170	Na całym obszarze ochrony czynnej prognozowanie zagrożeń i ich eliminowanie
12	Presja zwierząt roślinożernych (w tym koników polskich (<i>Equus caballus gmelini</i> Ant., <i>Forma Silvatica</i> Vet.)) na składniki wszystkich ekosystemów, a zwłaszcza na odnowienia drzew i krzewów leśnych	1. Siedlisko: 9130, 91P0, 91E0, 9170. 2. Gatunki roślin: 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1166, 1188, A022, A120	1. Utrzymanie populacji zwierząt w stanie, niezagrażającym powstawaniu i rozwojowi odnowień. 2. Zabezpieczanie upraw leśnych i odnowień przed zgryzaniem. 3. Podejmowanie działań ochronnych w postaci grodzień wokół zbiorników wodnych mających na celu zminimalizowanie niekorzystnego wpływu koników polskich (<i>Equus caballus gmelini</i> Ant., <i>Forma Silvatica</i> Vet.) na gniazdowanie ptaków i zmiany powodowane w zbiorowiskach szuwarowych stawów
13	Zagrożenia ekosystemów leśnych objawiające się ichubożeniem spowodowane niedoborem lub nadmiarem martwego drewna	1. Siedlisko: 9130, 91P0, 9170. 2. Gatunki roślin: 1386, 1381. 3. Gatunki zwierząt: 4026, 1166, 1188, A217, A223, A234, A236, A238, A239, A320, A321, A207	1. Usuwanie drzew martwych wydzielonych na skutek klęsk elementarnych, działalności pasożytniczych grzybów i owadów zabijających drzewa, w drzewostanach objętych ochroną czynną. 2. Pozostawianie do mineralizacji drewna martwego w drzewostanach, w których występuje jego niedobór. 3. W drzewostanach jednowiekowych ze sztucznego odnowienia pozostawianie do naturalnej śmierci i całkowitej mineralizacji drzew pochodzących z poprzednich pokoleń (pozostawione przestoje i nasienniki) oraz drzew z dziuplami
14	Zmniejszenie puli genowej w obrębie gatunków drzew	Siedlisko: 9130, 91P0, 91D0, 9170	Pozyskanie materiału genetycznego z wybranych populacji drzew pochodzących z różnych części Parku z dopuszczeniem pozyskiwania nasion z osobników rosnących na obszarze ochrony ścisłej oraz hodowla odpowiedniego materiału sadzeniowego
15	Ograniczenie wzrostu i rozwoju upraw przez roślinność zielną i krzewy	Siedlisko: 9130, 9170, 92P0	Zabiegi agrotechniczne, pielęgnacja upraw leśnych
16	Zamieranie niektórych gatunków drzew, w szczególności jesionu wyniosłego (<i>Fraxinus excelsior</i>) i wiązów (<i>Ulmus</i> sp.), skutkujące zmianami składu gatunkowego lasu	Siedlisko: 9130, 9170	Usuwanie i niszczenie zainfekowanych egzemplarzy
17	Wtórna sukcesja leśna w obszary łądowych ekosystemów nieleśnych o szczególnym znaczeniu	1. Siedlisko: 7110, 7140, 6510, 6410. 2. Gatunki roślin: 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1060, 4030, A072, A089, A122, A307, A338	1. Usuwanie zapustów drzew, krzewów i ich odrośli (włącznie z wrywaniem z korzeniami) z dopuszczeniem wypalania biomasy. 2. Stosowanie środków chemicznych niepowodujących zagrożenia dla siedlisk, roślin i zwierząt

18	Zmiany w składzie gatunkowym roślinności łąk i muraw ciepłolubnych, będące skutkiem zaniechania użytkowania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siedlisko: 6510, 6410. 2. Gatunki roślin: 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1060, A030, A031, A072, A089, A122, A307 	Zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony położonych na trwałych użytkach zielonych, w tym wykaszanie z usuwaniem biomasy oraz ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych
19	Zanikanie ekosystemów pastwiskowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gatunki roślin: 1902. 2. Gatunki zwierząt: A031, A072, A089, A122, A307 	Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych, w tym kulturowy wypas rodzimych ras zwierząt
20	Ograniczenie różnorodności biologicznej roślin i zwierząt ekosystemów wodnych (monotypizacja i ubożenie siedlisk wodnych)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siedlisko: 3260, 3150. 2. Gatunki zwierząt: 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1337, 1355, A060, A022, A030, A120 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzanie gatunków roślin i zwierząt pochodzenia lokalnego do ekosystemów wodnych. 2. Zachowanie roślinności przybrzeżnej wokół zbiorników wodnych powstałych w dolinie Świerszcza
21	Zanikanie populacji gatunków roślin i grzybów rzadkich, zagrożonych i chronionych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gatunki roślin: wszystkie. 2. Gatunki zwierząt: wszystkie 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona czynna biotopów gatunków zanikających i gatunków specjalnego zainteresowania, w tym doświetlenie. 2. Deponowanie materiału nasiennego w banku nasion. 3. Zachowanie odpowiednich mikrosiedlisk (w tym drewna do mineralizacji) oraz czynna ochrona ekosystemów (głównie nieleśnych)
22	Masowe pojawianie się gatunków roślin obcego pochodzenia i inwazyjnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siedlisko: 91P0, 91D0, 9170, 3260, 7110, 7140, 6510, 3150, 6410. 2. Gatunki roślin: wszystkie. 3. Gatunki zwierząt: A072, A089, A122 	Eliminacja lub ograniczanie rozprzestrzeniania się gatunków niepożądanych, w szczególności: <ol style="list-style-type: none"> 1) czeremchy amerykańskiej (<i>Padus serotina</i>); 2) świdośliwy kłosowej (<i>Amelanchier spicata</i>); 3) dębu czerwonego (<i>Quercus rubra</i>); 4) robinii akacjowej (<i>Robinia pseudoacacia</i>); 5) rudbekii nagiej (<i>Rudbeckia laciniata</i>); 6) niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>); 7) niecierpka drobnokwiatowego (<i>Impatiens parviflora</i>); 8) kolczurki klapkowanej (<i>Echinocystis lobata</i>); 9) nawłoci późnej (<i>Solidago gigantea</i>); 10) nawłoci kanadyjskiej (<i>Solidago canadensis</i>); 11) erechtitesa jastrzębcowatego (<i>Erechtites hieracifolia</i>)
23	Zanikanie mokradeł oraz zbiorników wodnych (naturalnych i sztucznych) będących miejscami rozrodu i żerowania gatunków zwierząt	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siedlisko: 91D0, 3260, 7110, 7140, 3150, 6410. 2. Gatunki roślin: 1393. 3. Gatunki zwierząt: 1060, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1337, 1355, A030 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie i odtwarzanie miejsc rozrodu i zimowania gatunków zwierząt, których cykl rozwojowy związany jest z obecnością wody, zaś cykl życiowy ściśle związany jest z wodą i siedliskami od wody zależnymi. 2. Oczyszczanie czasz zbiorników z gromadzącego się detrytusy i namulów, stabilizacja brzegów. 3. Ochrona tras migracji i korytarzy ekologicznych

24	Zanikanie populacji gatunków zwierząt rzadkich, zagrożonych i chronionych	Gatunki zwierząt: wszystkie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona biotopów i miejsc rozrodu. 2. Restytucja gatunków. 3. Tworzenie i utrzymanie alternatywnych i zastępczych miejsc rozrodu. 4. Utrzymanie drożności i bezpieczeństwa szlaków migracji i korytarzy ekologicznych
25	Pojawienie się gatunków zwierząt obcych inwazyjnych oraz gatunków zwierząt rodzimych, których wzrost liczebności zagraża gatunkom zwierząt rodzimym zagrożonym	Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1098, 1145, 1149, 1163, 1220, A022, A030, A089, A119, A120, A127	<p>Eliminacja gatunków obcych oraz redukcja populacji niektórych gatunków rodzimych, w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) bezkręgowców – mięczaków (<i>Mollusca</i>) i owadów (<i>Insecta</i>); 2) kręgowców, w tym zwłaszcza: <ol style="list-style-type: none"> a) jenota ussuryjskiego (<i>Nyctereutes procyonoides</i>), b) bażanta (<i>Phasianus colchicus</i>), c) żółwia czerwonołicego/żółtołicego ozdobnego (<i>Trachemys scripta elegans</i>), d) karasia srebrzystego (<i>Carassius gibelio</i>), e) pstrąga tęczowego (<i>Oncorhynchus mykiss</i>), f) sumika karłowatego (<i>Ameiurus nebulosus</i>), g) trawianki (<i>Perccottus glenii</i>), h) lisa (<i>Vulpes vulpes</i>)
26	Rozjeżdżanie, głównie płazów i gadów, a także bezkręgowców, ptaków i ssaków w wyniku ruchu pojazdów na drogach publicznych i wewnętrznych przebiegających przez Park	Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 1166, 1188, 1220, 1337, 1352, 1355, 1361, A220, A223, A234, A236, A238, A239, A338	<p>Czynna ochrona tras migracji płazów i gadów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tworzenie trwałych przejść do migracji płazów i gadów (oraz innych małych zwierząt); 2) okresowe zabezpieczenia tras migracji płazów i gadów, ograniczenie ruchu na niektórych odcinkach dróg wewnętrznych; 3) działanie na rzecz ograniczenia do 50 km/h prędkości pojazdów na drogach publicznych (powiatowych i gminnych) przecinających Park
27	Kolizje ptaków i nietoperzy z napowietrznymi liniami energetycznymi i telekomunikacyjnymi	Gatunki zwierząt: 1308, 1318, 1324, A060, A022, A030, A072, A089, A099, A215, A220.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działanie na rzecz zastąpienia napowietrznych linii elektroenergetycznych podziemnymi liniami elektroenergetycznymi. 2. Działania na rzecz zapobiegania kolizjom ptaków i nietoperzy z elektroenergetycznymi liniami napowietrznymi
28	Zaniechanie użytkowania gruntów niebędących w użytkowaniu wieczystym Parku (ornych i użytków zielonych), skutkujące zanikiem cennych zbiorowisk roślinnych oraz zanikiem gatunków zwierząt związanych z tymi zbiorowiskami (jako siedliskami lęgowymi i żerowiskami) a także gatunków związanych z mozaiką krajobrazu, zubożenie walorów widokowych	Gatunki zwierząt: A122	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykup gruntów. 2. Popieranie ekstensywnej działalności rolniczej na gruntach innej własności

29	Linie kolejowe i drogowe przebiegające przez obszar Parku	Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 1166, 1188, 1220, 1337, 1352, 1355, 1361, A220, A223, A234, A236, A238, A239, A338	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie przedsięwzięć w zakresie zmniejszenia lub zminimalizowania negatywnego oddziaływania tras komunikacyjnych, w szczególności przez ograniczenie śmiertelności zwierząt. 2. Dążenie do ograniczenia lub wyprowadzenia z obszaru Parku zagospodarowania i zabudowy związanych z obiektami i urządzeniami komunikacji samochodowej
30	Zagrożenia powodowane użytkowaniem obszarów udostępnionych oraz samowolnym, niezgodnym z regulaminem Parku ruchem pojazdów i osób	Siedlisko: wszystkie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kierowanie ruchu turystycznego do wyznaczonych obszarów. 2. Bieżące uzupełnianie oraz odbudowa infrastruktury technicznej i turystycznej na istniejących i projektowanych szlakach, i innych miejscach udostępnionych do zwiedzania, wraz z zapewnieniem bezpieczeństwa skierowanym tam zwiedzającym
31	Utrudnienia realizacji podstawowych celów Parku ze względu na występowanie na obszarze Parku gruntów niebędących w użytkowaniu wieczystym Parku	Siedlisko: 9130, 9170, 91P0, 6410, 6510, 7140	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykup gruntów niebędących w użytkowaniu wieczystym Parku. 2. Przejęcie gruntów Skarbu Państwa pozostających w innym zarządzie
32	Deprecjacja cennych obiektów kulturowych na terenie Parku	-	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie remontów i zabezpieczanie obiektów kulturowych znajdujących się na terenie Parku, w tym siedziby Dyrekcji Parku, leśniczówek oraz innych obiektów historycznych. 2. Odtwarzanie i bieżące utrzymanie kapliczek, krzyży i pomników
33	Nadmierny ruch turystyczny	Siedlisko: wszystkie. Gatunki roślin: 1902. Gatunki zwierząt: 1166, 1188	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwijanie infrastruktury turystycznej minimalizującej niekorzystne oddziaływanie turystyki. 2. Tworzenie alternatywnych liniowych tras edukacyjno-turystycznych dla tych, w obrębie których następuje rozcinanie i degradowanie podłoża. 3. Wprowadzanie ograniczeń liczby osób przemieszczających się trasami
34	Rekreacja na Stawach Echo	Gatunki zwierząt: 1166, 1188, 1220, A022, A029, A030	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań ochronnych przeciwdziałających powstawaniu erozji, polegających na kanalizowaniu ruchu turystycznego. 2. Tworzenie infrastruktury turystycznej ograniczającej degradację wydmy oraz zanieczyszczanie wód
35	Wypalanie roślinności na łąkach, ścierniskach, ugorach, mogące powodować pożar lasu	Wszystkie siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukacja ekologiczna i przeciwpożarowa. 2. Patrole Służb Parku w okresie największego zagrożenia. 3. Utrzymanie: <ol style="list-style-type: none"> 1) baz sprzętu przeciwpożarowego z właściwym wyposażeniem; 2) dróg pożarowych; 3) punktów czerpania wody i pasów przeciwpożarowych

II. Potencjalne zagrożenia wewnętrzne

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Zagrożone siedlisko przyrodnicze lub gatunek Natura 2000 wraz z kodem ^{1), 2)}	Sposób eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków
1	Spowolnienie procesu przebudowy drzewostanów z powodu wystąpień pędraków	Siedlisko: 9130, 9170, 91P0	1. Prognozowanie wystąpień zagrożeń powodowanych żerami pędraków. 2. Zmiany kolejności wykonywania zadań ochronnych polegających na zakładaniu odnowień
2	Zmniejszanie się miąższości i uwodnienia torfowisk	Siedlisko: 91D0, 91E0, 7110, 7140, 7150	Renaturalizacja stosunków wodnych w zlewniach górnego Świerszcza i Szumu
3	Inwazja gatunków roślin i zwierząt obcych lub niepożądanych	Wszystkie siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt	Eliminacja gatunków roślin i zwierząt obcych lub niepożądanych
4	Ubożenie składu gatunkowego ptaków ekosystemów leśnych	Gatunki zwierząt: A030, A072, A089, A220, A223, A236, A238, A239, A320, A321, A207	1. W drzewostanach poddawanych przebudowie, podczas wykonywania zabiegów ochronnych: 1) pozostawianie około 5% powierzchni bez wprowadzania zmian w składzie gatunkowym i strukturze górnej warstwy drzew; 2) pozostawianie zwartych grup (kilka, kilkanaście drzew) oraz drobnych kęp (do 0,05 ha), w których nie będą wyznaczane drzewa do wycięcia i nie będzie usuwany posusz. 2. Uwzględnianie ochrony ptaków w okresie lęgowym podczas wykonywania zadań ochronnych związanych z cięciami w drzewostanach
5	Zanikanie małych populacji rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów	1. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393. 2. Gatunki zwierząt: 4030, 1082, 1098, 1145, 1149, 1163, 1188, 1220	1. Ochrona i odtwarzanie biotopów. 2. Ochrona tras migracji. 3. Restytucja gatunków roślin, zwierząt i grzybów
6	Zanikanie specyficznych cech krajobrazu terenów otwartych o typie krajobrazu naturalno-kulturowego i specyficznych tradycyjnych cech krajobrazu kulturowego wsi	Gatunki zwierząt: A099, A122, A307, A338	1. Wnioskowanie, zgodnie z procedurą planowania miejscowego o zachowanie i odtwarzanie zasobów kulturowych i krajobrazowych. 2. Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz zachowania i odtwarzania zasobów kulturowych i tradycyjnego krajobrazu.
7	Dysharmonijne oddziaływanie powstającej zabudowy i zagospodarowania na krajobraz	-	1. Współdziałanie z administracją rządową i samorządową oraz specjalistami w zakresie badań pozostałości tradycyjnej zabudowy wsi w celu określenia jej istotnych cech i określenia wskazówek w zakresie kształtowania zabudowy na zasadzie kontynuacji tradycji oraz nad opracowaniem katalogu projektów współczesnych domów mieszkalnych. 2. Prowadzenie działań edukacyjnych promujących miejscowe tradycje oraz wzbogacanie systemu informacji o walorach krajobrazowych Parku. 3. Kształtowanie potrzeby wartości estetycznych i widokowych krajobrazu u społeczności lokalnej

III. Istniejące zagrożenia zewnętrzne

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Zagrożone siedlisko przyrodnicze lub gatunek Natura 2000 wraz z kodem ^{1), 2)}	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Obniżanie poziomu wód gruntowych	1. Siedlisko: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7410, 91P0, 91D0. 2. Gatunki roślin: 1393. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1355, 1361, A108, A104, A030	1. Działanie na rzecz ograniczania liczby ujęć wody i wielkości jej poboru, powodujących obniżanie się poziomu wód gruntowych w Parku. 2. Działania na rzecz ograniczenia odpływu wód z istniejącego systemu melioracyjnego w bezpośrednim sąsiedztwie Parku
2	Zanieczyszczenie powietrza wynikające z istnienia starych systemów grzewczych	Wszystkie siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt	1. Działanie na rzecz wzrostu wykorzystywania gazu ziemnego (w tym sieciowego) jako nośnika energii. 2. Promowanie i upowszechnianie wiedzy na temat nowoczesnych technologii wykorzystania drewna i innych odnawialnych źródeł energii z wyłączeniem turbin wiatrowych i wielkopowierzchniowych farm fotowoltaicznych
3	Migracja zanieczyszczeń do wód wewnątrz Parku	1. Siedlisko: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7410, 91P0, 91D0. 2. Gatunki roślin: 1393. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1082, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1355, 1361	1. Działanie na rzecz utrzymania strefy chroniącej jakość wód podziemnych i powierzchniowych, w tym rzeki Wieprz (gminy Zwierzyniec i Krasnobród) będącej jednocześnie korytarzem ekologicznym przez: 1) ochronę naturalnego koryta rzeki; 2) niezabudowanie teras zalewowych; 3) utrzymanie istniejącej obudowy biologicznej rzeki lub jej wzbogacenie. 2. Działania na rzecz regulacji gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin położonych w Parku i jego otulinie
4	Wkraczanie gatunków roślin i zwierząt obcych lub rodzimych niepożądanych	Wszystkie siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt	1. Monitoring rozprzestrzeniania. 2. Podejmowanie działań związanych z likwidacją lub ograniczeniem ekspansji gatunków roślin i zwierząt obcych lub rodzimych niepożądanych
5	Zmniejszanie liczby bezkręgowców i kręgowców wodnych	Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1098, 1145, 1149, 1163	1. Działanie na rzecz zniesienia wędkarskiej kategorii „rzeki górskiej” dla wód Wieprza, Szumu, Świerza i Krupca. 2. Działanie na rzecz: 1) wprowadzenia zakazu zarybiania wód Wieprza i Szumu pstrągiem tęczowym (<i>Oncorhynchus mykiss</i>) i potokowym (<i>Salmo trutta m. fario</i>); 2) utrzymania naturalnego charakteru rzeki Wieprz i Szum; 3) zaniechania tworzenia budowli hydrotechnicznych
6	Degradacja, przekształcenia i zanikanie miejsc	Gatunki zwierząt: 1037, 1060, 1083, 4030, 1098, 1145,	Działanie na rzecz: 1) ograniczenia zabudowy terenów otwartych w sąsiedztwie Parku;

	i obszarów żerowiskowych gatunków zwierząt będących przedmiotem ochrony w Parku	1149, 1163, 1166, 11488, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, A030, A072, A089, A099, A220, A223, A307, A338	<ol style="list-style-type: none"> 2) zachowania starorzeczy Wieprza i wszelkich zbiorników wodnych w sąsiedztwie Parku; 3) planowania zalesień w oparciu o analizę środowiska przyrodniczego w miejscu zalesień; 4) wspieranie wykorzystania programów rolnośrodowiskowych w zakresie realizacji działań obligatoryjnych i fakultatywnych; 5) wprowadzenia zakazu lokalizowania turbin wiatrowych oraz farm fotowoltaicznych; 6) wspierania starań o ograniczenie scalania gruntów; 7) wprowadzenia zakazu wykonywania nowych melioracji szczegółowych w dolinach rzek; 8) ograniczenie konserwacji obiektów melioracyjnych istniejących za wyjątkiem tych, które wspierają działania zmierzające do utrzymania siedlisk i gatunków; 9) wspierania użytkowania łąk (sianokosy) w dolinie Wieprza i Wieprza w szczególności w otulinie Parku; 10) renaturalizacji mokradel, w szczególności w obszarze zlewni Topornicy i Wieprza oraz ochrony międzyrzecza Świnki i Wieprza (wprowadzenia zakazu zabudowy i melioracji)
7	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystny stosunek powierzchni Parku do długości granic. 2. Izolacja obszaru Parku wynikająca ze zbyt małej powierzchni Parku i otaczania go przez tereny zurbanizowane oraz realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych – bez stosowania rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ na przyrodę Parku. 3. Zamykanie korytarzy ekologicznych łączących Park z: <ol style="list-style-type: none"> 1) Kotliną Sandomierską; 2) Wyżyną Lubelską; 3) Wyżyną Wołyńską; 4) Kotliną Pobuża 	Wszystkie siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykup gruntów. 2. Przejęcie gruntów Skarbu Państwa pozostających w innym zarządzie. 3. Działanie na rzecz ochrony przed inwestycjami w obszarach istniejących korytarzy ekologicznych łączących Park z terenami sąsiednimi (zapewniając spójność systemu ochrony przyrody, w tym obszarów Natura 2000). 4. Działanie na rzecz ograniczania zabudowy i lokalizowania inwestycji infrastrukturalnych w korytarzach ekologicznych: <ol style="list-style-type: none"> 1) leśnych; 2) nieleśnych (agrocenozy i kserotermy); 3) mokradłowych (doliny rzeczne, koryta rzeczne, obszary podmokłe – zastoiska wodne, okresowe zbiorniki wodne); 4) powietrznych (migracji ptaków i nietoperzy). 4. Wykonanie przejść dla zwierząt w miejscach przecięcia się korytarzy ekologicznych z drogami

8	Rozwój zabudowy, skutkujący: 1) zmniejszaniem powierzchni terenów rolniczych (w tym cennych przyrodniczo lądowych ekosystemów nieleśnych); 2) zanikiem terenów żerowiskowych; 3) utratą funkcjonalności korytarzy ekologicznych; 4) wzmożoną synantropizacją	1. Gatunki roślin: 1393, 1902. 2. Gatunki zwierząt: wszystkie	Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zapisów chroniących przed zabudową obszarów o szczególnym znaczeniu przyrodniczym, w szczególności korytarzy ekologicznych
9	Linie kolejowe i drogi biegnące przez obszar Parku	Gatunki zwierząt: 1166, 1188, 1220, 1337, 1352, 1355, 1361	Działania na rzecz ograniczenia lub wyprowadzenia zagospodarowania i zabudowy związanej z obiektami i urządzeniami komunikacji samochodowej z granic Parku
10	Zagrażające ptakom i nietoperzom napowietrzne linie elektroenergetyczne i telekomunikacyjne	Gatunki zwierząt: 1308, 1318, 1324, A060, A022, A030, A072, A089, A215, A220, A223	Stosowanie zabezpieczeń w formie spiral dźwiękowych, sylwetek ptaków, montaż osłon na izolatory i przewody do czasu zastąpienia napowietrznych linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych elektroenergetycznymi telekomunikacyjnymi liniami podziemnymi
11	Intensyfikacja osadnictwa wokół Parku	1. Gatunki roślin: wszystkie. 2. Gatunki zwierząt: wszystkie	Działanie na rzecz mechanizmów finansowych oraz promocja rozwiązań technicznych i działań społecznych eliminujących lokalne zanieczyszczenia powietrza, organizujących gospodarkę wodno-ściekową i gospodarkę odpadami oraz eliminujących presję innych czynników urbanizacyjnych
12	Samowolna, niedozwolona penetracja Parku	Wszystkie siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt	1. Kontrola i nadzór niedozwolonej penetracji Parku. 2. Utrzymanie rogatek. 3. Utrzymanie czytelnego przebiegu, zabezpieczenia i oznakowania granic

IV. Potencjalne zagrożenia zewnętrzne

Lp.	Identyfikacja zagrożeń	Zagrożone siedlisko przyrodnicze lub gatunek Natura 2000 wraz z kodem ^{1), 2)}	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1	Wzrost zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych oraz powietrza i gleb	Wszystkie siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitorowanie źródeł i poziomu zanieczyszczeń, podjęcie działań w celu ich eliminacji lub ograniczenia. 2. Propagowanie odnawialnych źródeł energii i mechanizmów finansowych sprzyjających ich realizacji (montaż kolektorów słonecznych, baterii fotowoltaicznych i pomp ciepłych), dla których niezbędne inwestycje nie będą negatywnie oddziaływały na przedmioty ochrony Parku, w szczególności na elementy krajobrazu
2	Degradacja miejsc rozrodu i żerowania zwierząt związanych z obszarami podmokłymi oraz zimowisk płazów	Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1098, 1145, 1149, 1169, 1166, 1188, 1220, 1337, 1355, A060, A022, A030, A031, A072, A089, A120, A122, A215, A261	Działania na rzecz zachowania naturalnego charakteru: <ol style="list-style-type: none"> 1) starorzeczy Wieprza; 2) zbiorników wodnych (stałych i okresowych)
3	Zmniejszanie się wartości krajobrazów kulturowego i naturalno-kulturowego oraz harmonijnego, położonych w szczególności na styku Parku i otuliny	-	Propagowanie miejscowego stylu zabudowy w celu ograniczenia niekorzystnych przemian bądź zakłócenia w kompozycji zespołów zabudowy związanej z formą nowo powstającej zabudowy
4	Lokalizowanie inwestycji, w tym infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej – wyciągów narciarskich, torów quadowych i off-roadowych, pól do golfa i paintball oraz strzelnic sportowych	Gatunki zwierząt: A030, A072, A089, A099, A220	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wnioskowanie, zgodnie z procedurą planowania miejscowego, o nielokalizowanie inwestycji mogących szkodliwie oddziaływać na przyrodę Parku i krajobraz. 2. Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz zrównoważonego rozwoju w otulinie Parku

Rozdział 3

OBSZARY OCHRONY ŚCISLEJ, CZYNNEJ I KRAJOBRAZOWEJ

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja ⁴⁾	Powierzchnia ogółem (ha)
1	Ochrona ścisła	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jarugi (353,67 ha), oddziały – 21d-h, 22a-g, 23a, 24a,b, 25a, 26a,b, 27a,c,d, 28o, 37a-d, 38a-f, 39a-c, 40a,b, 41a, 42a-c, 43a-c, 44a,b, 45a,d,f, 67b, 68a, 70d,h, 71a,b,d. 2. Bukowa Góra (135,32 ha), oddziały – 197b,c, 198c,d, 199f,j,k,l, 207g,h,k,l, 208a-h, j, 209a-d, 210a-f, 211a-f. 3. Nart (275,72 ha), oddziały – 267a, b, 268a-c, 269c,d,f, 282a,b, 283a-c, 284a,b, 285a-d, 297a-c, 298a-d, 299a,b, 300a,g, 308b,c, 309a-c, 310a-c. 4. Czerkies (160,57 ha), oddziały – 227a-i, 228a,b, 229a-c, 238a-d, 239a-d, 240a-d, 253a,b,c,f,h. 5. Międzyrzeki (103,94 ha), oddziały – 329d-n, 330h-j,o, 334a-c,f-h, 335a-d,g, 336h,i, 338c, 339a, 340a-c,f-k 	1029,22
2	Ochrona czynna	<p>Oddziały – 1a-m,o-t, 2-20, 21a-c, 28a,d-n,p, 29-36, 41b,c, 42d, 43d, 45b,c,g, 46-66, 67a,c-f, 68b-k, 69, 70a-c,f,g, 71c,f, 72-74, 75a-j, 76, 77a-k, 78-91, 92Bd-p, 93, 94a,b,d,p,s-w,z-cx,fx,gx, 95-134, 135a-j, 136-147, 148a-f, 149-181, 182a-g, 183a,f-j, 184, 185, 186a-c,i,l,r-cx,dx-hx, 187b,c,f-h,j,m-w, 188a-h,j,k, 189-194, 195a-c,f-w,y-ax,cx,dx, 196, 197a, 198a,b, 199a-d,g,i, 200-206, 207a-c,i,j,m-o, 208i, 212-214, 215a-n, 216a,d-l, 217-221, 222a,c-l, 223-226, 230-236, 237b-t, 241-252, 253d,g,i, 254-265, 270-275, 276a-d,g-j, 277a-d,g, 278a-f,h,i,k, 279-281, 286-292, 293a,j,k, 294, 295c-m, 296, 300b-f, 301-307, 308a,d-g, 310d-h, 311, 312a-l,n,o, 313-328, 329a-c, 330a-g, k-n, 331-333, 334d,i, 335f, 336a-g,j,k, 337, 338a,b,d, 339b-d, 340d,i-m, 341-357, 358a,b,d-j</p>	7240,22
3	Ochrona krajobrazowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nieruchomości Skarbu Państwa będące w użytkowaniu wieczystym Parku, oddziały – 1n, 28b,c, 75k,l, 77l,m,n,o,p,r, 92Ba,b,c, 94c,r,x,y,dx, 135k,l, 148g,h, 182h,i 183b,c,d, 186d-h,j,k,m-p,dx, 187a,d,i,k,l, 188i, 195d,x,bx, 199h, 207d,f, 215o,p, 216b,c, 222b, 237a, 276f, 277f,h, 278g,j, 293b-i,l-p, 295a,b, 312m, 358c. 2. Nieruchomości Skarbu Państwa niebędące w użytkowaniu wieczystym Parku w granicach Parku: <ol style="list-style-type: none"> 1) obręb ewidencyjny Kosobudy – 737, 1287, 1289/1, 1289/2, 1290; 2) obręb ewidencyjny Kosobudy Bór – 79; 3) obręb ewidencyjny Obrocz – 982/1, 982/2, 982/17, 1083, 1109, 1110, 1162, 1163, 1187, 1188, 1196; 4) obręb ewidencyjny Guciów – 588; 5) obręb ewidencyjny RPN Zwierzyniec – 47, 49, 50; 6) obręb ewidencyjny Miasto Zwierzyniec – 1398, 1479. 3. Nieruchomości inne w granicach Parku, <ol style="list-style-type: none"> 1) obręb ewidencyjny Kosobudy – 822, 864, 865, 1090, 1091, 1093; 2) obręb ewidencyjny Kosobudy Bór – 5, 6, 7/1, 7/2, 8, 9, 11, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 29, 30/1, 30/2, 31, 34, 35, 36, 37/1, 37/2, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51/1, 52, 54/2, 54/3, 55, 58, 60/1, 60/2, 60/3, 61/1, 61/3, 61/4, 61/5, 61/6, 62/2, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 	212,32

		76/1, 78, 352, 353, 354; 3) obręb ewidencyjny Obrocz – 182, 183, 184, 185, 192, 193, 195, 197, 222, 230, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 271, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 284, 285, 286, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 975, 976, 1047; 4) obręb ewidencyjny Guciów – 289, 290, 308, 309, 340, 343, 344, 345, 349, 350, 351, 352, 353, 354/1, 354/2, 355, 356, 357, 359, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 373, 374, 375, 376/2, 377/2, 378/2, 379, 380, 381, 386, 387, 397, 398, 399, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 423, 424, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434/1, 435/1, 436, 437, 442, 443, 446, 590, 601; 5) obręb ewidencyjny Miasto Zwierzyniec – 1229/2, 1229/3, 1229/4, 1254, 1256, 1426, 1427, 1490, 1492	
Razem			8481,76

Rozdział 4

OKREŚLENIE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH NA OBSZARACH OCHRONY ŚCISLEJ, CZYNNEJ I KRAJOBRAZOWEJ, Z PODANIEM RODZAJU, ZAKRESU I LOKALIZACJI TYCH DZIAŁAŃ

- I. Działania ochronne na obszarach ochrony ścisłej obejmują:
- 1) zaniechanie aktywnych działań ochronnych w odniesieniu do całych ekosystemów, celem zachowania naturalnych procesów przyrodniczych, różnorodności biologicznej oraz ich walorów przyrodniczych;
  - 2) dopuszczenie działań związanych z:
    - a) udostępnianiem Parku w celach naukowych, edukacyjnych, kulturowych i turystycznych,
    - b) prowadzeniem prac konserwatorskich i modernizacyjnych w odniesieniu do istniejących obiektów i urządzeń infrastruktury turystycznej, polegających na usunięciu lub ograniczeniu ich negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze,
    - c) wykonywaniem remontów szlaków turystycznych, z dopuszczeniem niewielkich zmian ich przebiegu wynikających z potrzeby bezpieczeństwa turystów lub ochrony szczególnie cennych elementów przyrodniczych, w szczególności stanowisk rzadkich roślin i terenów lęgowych zwierząt,
    - d) zabezpieczeniem przed penetracją turystyczną terenów o szczególnym znaczeniu przyrodniczym lub wrażliwych na uszkodzenie przez wprowadzenie infrastruktury kanalizującej ruch turystyczny;
  - 3) eliminowaniem zagrożeń zewnętrznych, w szczególności dotyczących zanieczyszczenia gleb, wód i powietrza oraz zagrożeń wewnętrznych, w szczególności wynikających z nadmiernej antropopresji;
  - 4) ochronę przeciwpożarową oraz ochronę przed zagrożeniami związanymi z infrastrukturą techniczną i powodowanymi przez pojazdy mechaniczne.

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Sposób wykonania i zakres	Lokalizacja
1	Zapewnienie przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych	Rozpoznawanie, monitorowanie i eliminacja lub ograniczanie zagrożeń antropogenicznych	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 1
2	Usuwanie drzew przewróconych oraz zagrażających bezpieczeństwu publicznemu na szlakach turystycznych	Dopuszcza się usunięcie drzew lub ich części w przypadku przewrócenia się ich na szlaki turystyczne lub drogi oraz ich ścięcie, w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa osób poruszających się po drogach lub szlakach	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 1
3	1. Bieżąca naprawa i odbudowa infrastruktury turystycznej. 2. Zapobieganie i likwidacja skutków procesów erozyjnych	1. Remonty nawierzchni. 2. Remont, konserwacja i rozbudowa małej architektury drewnianej stanowiącej zabezpieczenie miejsc szczególnie narażonych na erozję oraz rozdeptywanie	Ścieżka przyrodnicza na Bukową Górę

II. Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej

Działania ochronne na obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej mają na celu utrzymanie lub przywracanie różnorodności biologicznej, w tym pożądanego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt i grzybów.

1. Ekosystemy leśne

Wszystkie planowane zabiegi pielęgnacyjno-ochronne mają być podporządkowane generalnym zasadom (celem strategicznym):

- 1) zasadzie trwałości lasu (leśnej formacji roślinnej), polegającej na utrzymaniu:
  - a) stosownej do potencjału siedliska struktury gatunkowej, przestrzennej i wiekowej szaty roślinnej,
  - b) równowagi pomiędzy procesami odnawiania, rozwoju, śmierci i rozpadu w odniesieniu do długiego czasu i na dużym obszarze, pozwalającej zachować trwałość ekosystemu;
- 2) zasadzie formułowania wizji ekosystemów leśnych stosownie do warunków siedliska oraz celów ochrony, realizowanej przez:
  - a) kształtowanie struktury gatunkowej, wiekowej i przestrzennej stosownie do potencjału siedlisk,
  - b) zaniechanie kształtowania struktury drzewostanów przy pomocy cięć (według możliwości),
  - c) umożliwienie rozwoju ekosystemów leśnych w postaci zbliżonej do naturalnej,
  - d) ochronę siedlisk, w szczególności siedlisk będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000.

Szczegółowe sposoby realizacji zabiegów ochronnych na obszarach ochrony czynnej uwzględniają priorytety realizacji zadań ochronnych:

- 1) w drzewostanach o wysokim stopniu naturalności, dużej stabilności i zgodności składu gatunkowego z siedliskiem, nie planuje się żadnych zabiegów i zadań ochronnych w ramach ochrony ekosystemów leśnych Parku (ochrona czynna zachowawcza w stosunku do warstwy drzew ekosystemu leśnego). Nie wyklucza to planowania zabiegów ochronnych nakierowanych na ochronę roślin lub zwierząt oraz ochronę ich siedlisk, w szczególności oczek wodnych, stanowisk roślin i zwierząt o większych wymaganiach świetlnych;
- 2) w drzewostanach o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem lub częściowo zgodnym z siedliskiem, prowadzona będzie ich przebudowa. Będą się na nią składały różne rodzaje cięć. Ponadto, wprowadzane będzie i uzupełniane odnowienie oraz przygotowywana gleba pod samosiew, a w razie potrzeby wykonywane melioracje agrotechniczne przed wprowadzeniem odnowień. Odnowienia będą pielęgnowane i ochraniane. W drzewostanach, w których w sposób naturalny lub sztuczny nastąpił rozwój odnowień stanowiących obecnie II piętro drzewostanu, będą wykonywane zabiegi o charakterze trzebieży przekształceniowych, dostosowujące skład gatunkowy i strukturę młodego pokolenia do warunków siedliskowych. Dla potrzeb przebudowy drzewostanów prowadzony będzie zbiór nasion i zrzesów rodzimych populacji drzew leśnych i gospodarka szkółkarska (włącznie z możliwością nawożenia i stosowania niezbędnych środków i zabiegów chemicznych);
- 3) w drzewostanach o uproszczonym składzie gatunkowym wykonywane będą zabiegi na rzecz przywrócenia właściwego składu gatunkowego – cięcia pielęgnacyjne i odsłaniające oraz inne cięcia odnowieniowe, regulacja składu gatunkowego podrostów, a także przygotowywana będzie gleba pod obsiew naturalny;
- 4) w drzewostanach jednowiekowych prowadzone będą zabiegi na rzecz zmiany struktury wiekowej – cięcia trzebieżowe w drzewostanach młodych, w drzewostanach starszych, wchodzących w okres odnowienia – cięcia różnicujące strukturę drzewostanu i inicjujące naturalne odnowienie;
- 5) w drzewostanach, w których wprowadzono niegdyś gatunki neofityczne prowadzona będzie ich eliminacja, a w razie potrzeby stosowane zwalczanie szczególnie uciążliwych neofitów krzewiastych (czeremcha amerykańska (*Padus serotina*) i świdośliwa kłosowa (*Amelanchier spicata*)), polegające na stosowaniu środków systemicznych, podawanych na aparat asymilacyjny i w miazgę likwidowanych roślin;
- 6) w drzewostanach gdzie wprowadzono niegdyś niewłaściwe dla siedliska gatunki (podszyty uproduktywiające), będą one usuwane w celu umożliwienia odnawiania się gatunków typowych dla siedliska;
- 7) w drzewostanach na siedliskach wilgotnych, na obszarze których zmieniono stosunki wodne, podjęte zostaną próby przywrócenia pierwotnego reżimu wodnego (lub będą kontynuowane rozpoczęte działania), przez przetamowania rowów melioracyjnych;
- 8) w drzewostanach, w których pojawiło się odnowienie gatunków drzew leśnych, przewiduje się włączenie ich do składu drzewostanu;
- 9) z drzewostanów, w których prowadzona będzie ochrona czynna, w stopniu koniecznym do bezpiecznego prowadzenia innych, planowanych zabiegów ochronnych, usuwane będzie drewno wydzielone na skutek kłęsk elementarnych, działalności pasożytniczych grzybów i owadów

- zabijających drzewa. Drzewa martwe nieprzeszkadzające w wykonywaniu tych zabiegów pozostawiane będą do mineralizacji. W drzewostanach jednowiekowych ze sztucznego odnowienia drzewa pochodzące z poprzednich pokoleń zostaną pozostawione do naturalnej śmierci i całkowitej mineralizacji (przestoje i nasienniki oraz drzewa z dziuplami);
- 10) w celu ochrony gatunków zwierząt, w obszarach przebudowy drzewostanów, przy wykonywaniu zabiegów ochronnych około 5% powierzchni zostanie pozostawionych bez zmian w składzie gatunkowym i strukturze górnej warstwy drzew. Pozostawiane będą zwarte grupy (kilka, kilkanaście drzew) oraz drobne kępy (do 0,05 ha), w których nie będą wyznaczane drzewa do wycięcia i nie będzie usuwany posusz;
  - 11) wszystkie zadania ochronne związane z cięciami w drzewostanach będą uwzględniały ochronę gatunków zwierząt w okresach rozrodczych, na całym obszarze ochrony czynnej prowadzone będą zabiegi prognozowania występowania owadów, rozrzedzania populacji owadów zagrażającej trwałości lasu, zabiegi profilaktyczne z zakresu ochrony przeciwpożarowej oraz zapobiegające oddziaływaniom antropogenicznym, w tym szkodnictwu (według potrzeb).
2. Łądowe ekosystemy nieleśne:
- 1) przeciwdziałanie zmianom zachodzącym w łądowych ekosystemach nieleśnych wynikającym z zaniechania ich rolniczego użytkowania oraz postępującej sukcesji lasu;
  - 2) wykonywanie działań ochronnych zróżnicowanych w zależności od trwałości poszczególnych zbiorowisk roślinnych;
  - 3) ograniczanie powierzchni zajmowanej przez rośliny synantropijne w tym eliminowanie obcych, ekspansywnych gatunków flory;
  - 4) eliminowanie zagrożeń antropogenicznych, w szczególności zmian stosunków wodnych;
  - 5) ochrona siedlisk, w tym będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000.
3. Ekosystemy wodne:
- 1) odtwarzanie mokradeł, zwłaszcza torfowisk - zasypywanie lub przegradzanie rowów melioracyjnych;
  - 2) odtwarzanie i wzbogacanie różnorodności biologicznej zbiorników wodnych (stałych i okresowych oraz naturalnych i sztucznych);
  - 3) zachowanie naturalnego systemu i reżimu hydrologicznego;
  - 4) ochrona siedlisk, w tym będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000;
  - 5) eliminowanie zagrożeń antropogenicznych:
    - a) zanieczyszczania wód podziemnych i powierzchniowych,
    - b) erozji brzegów i koryt wód płynących i stojących w wyniku wydeptywania i zrywki drewna,
    - c) erozji wydmy oraz korony grobli wokół przepustu na stawie nr 4 Stawów Echo w wyniku wydeptywania.
4. Rośliny i grzyby dziko występujące:
- 1) ochrona stanowisk i osobników gatunków roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową, specjalnego zainteresowania i będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 oraz ich biotopów;
  - 2) ograniczenie rozprzestrzeniania się oraz eliminacja gatunków roślin obcych lub ekspansywnych;
  - 3) utrzymywanie lub przywracanie właściwych stosunków wodno-powietrznych cennych biotopów związanych z wodą stagnującą;
  - 4) odtwarzanie siedlisk gatunków roślin i grzybów;
  - 5) poprawa warunków świetlnych w siedliskach lub stanowiskach gatunków roślin specjalnego zainteresowania przez mechaniczne usuwanie roślin zielnych, krzewów i drzew;
  - 6) wspomaganie rozmnażania się gatunków roślin i grzybów na stanowiskach naturalnych;
  - 7) grodzenie stanowisk roślin specjalnego zainteresowania przed zgryzaniem, tratowaniem i wydeptywaniem.
5. Zwierzęta dziko występujące:
- 1) ochrona gatunków oraz stanowisk gatunków objętych ochroną, specjalnego zainteresowania i będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000;
  - 2) eliminacja zagrożeń antropogenicznych w szczególności oddziałujących na gatunki objęte ochroną, specjalnego zainteresowania i będące przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000;
  - 3) zabezpieczanie miejsc rozrodu płazów oraz szlaków migracji płazów i gadów;
  - 4) tworzenie siedlisk zastępczych dla gadów (pryzm kompostowych i usypisk kamienno-drewnianych);

- 5) eliminacja gatunków zwierząt obcych lub inwazyjnych, w szczególności bezkręgowców (*Invertebrata*), pstrąga tęczowego (*Oncorhynchus mykiss*), karasia srebrzystego (*Carassius gibelio*), sumika karłowatego (*Ameiurus nebulosus*), żółwia czerwonoliciego lub żółtolicego (*Trachemys scripta elegans*), bażanta (*Phasianus colchicus*), jenota ussuryjskiego (*Nyctereutes procyonoides*) (w miarę pojawiania się) oraz bezpańskich psów i kotów, a także rodzimych gatunków, których ekspansja zagraża gatunkom zwierząt zagrożonym – pstrąga potokowego (*Salmo trutta m. fario*), lisa (*Vulpes vulpes*);
  - 6) odstrzał humanitarny osobników rannych;
  - 7) przeciwdziałanie kłusownictwu.
6. Zwierzęta objęte programem ochrony zasobów genetycznych w ramach Ośrodka Hodowli Zachowawczej:
    - 1) prowadzenie hodowli zachowawczej rodzimych ras zwierząt;
    - 2) prowadzenie gospodarki rolnej i łąkowo-pastwiskowej na potrzeby hodowli;
    - 3) prowadzenie ekstensywnej gospodarki rybackiej na Stawach Echo.
  7. Przyroda nieożywiona i gleby:
    - 1) zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego;
    - 2) poprawa lub utrzymanie właściwego stanu zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i gleb;
    - 3) zabiegi likwidujące lub ograniczające negatywne skutki działalności człowieka (istniejące zjawiska erozji).
  8. Ochrona środowiska:
    - 1) wprowadzanie przyjaznych dla środowiska technologii oczyszczania ścieków i ogrzewania;
    - 2) wnioskowanie o ograniczanie stosowania urządzeń nagłaśniających w bezpośrednim sąsiedztwie Parku;
    - 3) bieżące usuwanie odpadów;
    - 4) remontowanie oraz bieżąca konserwacja szlaków turystycznych;
    - 5) zapobieganie zagrożeniom pożarowym, związanym z infrastrukturą techniczną oraz powodowanym przez pojazdy mechaniczne.
  9. Walory krajobrazowe:
    - 1) zachowanie, przywracanie lub kształtowanie na nowo wartości estetycznych krajobrazu, szczególnie w rejonach udostępnionych dla różnych form działalności człowieka;
    - 2) ochrona pośrednia przez zadania realizowane w ramach: ochrony ekosystemów leśnych, lądowych ekosystemów nieleśnych, ochrony przyrody nieożywionej i gleb, ochrony środowiska, ochrony wartości kulturowych, udostępniania i zagospodarowania Parku;
    - 3) pielęgnacja zadrzewień i zieleni wokół budynków będących własnością Parku.
  10. Wartości kulturowe:
    - 1) zachowanie istniejących walorów kulturowych w zakresie kultury materialnej (obiektów i reliktyw) i niematerialnej;
    - 2) prowadzenie prac konserwatorskich, remontowych lub restytucyjnych w obiektach stanowiących własność Parku;
    - 3) działanie na rzecz zachowania walorów kulturowych zabytków niebędących własnością Parku;
    - 4) umożliwienie i wspieranie kultywowania tradycji związanych z gospodarczą i kulturotwórczą rolą lasu.

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Sposób wykonania i zakres	Lokalizacja ⁵⁾
1	Ochrona poziomu wód podziemnych i powierzchniowych	Renaturalizacja zdegradowanych ekosystemów wodnych – retencja wody w systemach melioracyjnych i odtwarzanie biegu cieków	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
2	Likwidacja zanieczyszczeń wód i gleby ściekami sanitarno-bytowymi	Budowa nowych oczyszczalni lub podłączeń do systemów kanalizacyjnych dla budynków stanowiących własność Parku	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3

		oraz ich modernizacja i konserwacja	
3	Zapobieganie inicjowaniu procesów erozyjnych - eliminowanie uszkodzeń gleby i zachowanie ciągłości pokrywy roślinnej	Wypełnienie i naprawa uszkodzeń gleby (według potrzeb)	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
4	Ograniczenie zniszczeń erozyjnych przy szlakach turystycznych i ścieżkach przyrodniczych	1. Ustawienie barierek ograniczających penetrację i kanalizujących ruch turystyczny. 2. Wypełnienie uszkodzeń erozyjnych	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
5	Ochrona cennych odsłoneń skał kredowych i wychodni skał trzeciorzędowych	Zachowanie w nienaruszonym stanie odsłoneń i wychodni skał przez: 1) ograniczenie lub eliminowanie pokrywy roślin drzewiastych zagrażających ich trwałości; 2) uprzątnięcie rumoszu skalnego przyspieszającego sukcesję roślinności	Oddziały – 101f, 108h, 307m, 317c
6	Usuwanie zanieczyszczeń stałych z dolin rzecznych w okresie powodziowym	Sprzątanie koryt i dolin Wieprza, Szumu oraz Krupca	Koryta i doliny rzek Wieprz, Szum, Krupiec na gruntach będących w użytkowaniu wieczystym Parku, oddziały – 161-164, 173-175, 179, 181, 337, 341
7	Zapobieganie zanieczyszczeniom powietrza	1. Stopniowa eliminacja tradycyjnych nośników energii z terenu Parku i zastąpienie ich nowymi rozwiązaniami technologicznymi, w szczególności piecami kondensacyjnymi opalonymi drewnem lub gazem. 2. Montaż, w szczególności kolektorów słonecznych, baterii fotowoltaicznych, pomp ciepłych	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
8	Pozyskanie rodzimego materiału genetycznego	Zbiór niezbędnej ilości nasion i zrzesów	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
9	Hodowla materiału sadzeniowego	Prowadzenie szkółek podokapowych	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
10	Odnowienia	Wprowadzanie odnowień sztucznie bądź drogą samosiewów – na powierzchni nieprzekraczającej 1231 ha/20 lat: 1) przygotowanie miejsca o charakterze melioracji agrotechnicznych i gleb pod odnowienia; 2) wykonanie odnowień pożądanych gatunków; 3) przygotowanie gleby pod obsiew naturalny	Oddziały – 1d,m,s,t, 2a-d, 3a-d, 4a,b, 7a,c,f, 8a, 9a,b, 10a,b, 11a, 16f, 17b,c, 18a,b, 19a,b, 20b, 27b, 28d,k,m, 32a, 34a,b, 35a,c, 51d, 59b-f, 65a,b, 75b, 79a,b, 80a, 82i,j, 83f,h, 84b,d, 85c,d, 92Bh,m,n, 93d-h,l,n, 94a,f,h,k, 95a, 96g,h,j, 97b,f-h, 98b,c,d, 99a-c, 100b, 101d,g, 108b,h, 109b,c,h,i,k,m, 110d,f,s, 111a,b, 112f, 113a,d, 114b,d,f, 115a, 120g, 121k, 122m,n, 123n, 124b, 125d,f,i, 129b, 130b,c,g, 131a-f, 132b,d,g, 136h, 137c,d, 139a, 140a, 141a,b, 142a,b, 147d,

			148a-c, 149b-d, 150a-c, 151a,b, 154a, 155a, 156c, 157b,c, 158a,g, 159b,d-g, 160c,f, 163b, 166b-d,i, 167a-c, 168a,b, 173a, 174b, 175a, 182g, 183h, 184d, 185c,k, 186a,cx, 187h, 190d, 193d, 201h, 202b-d, 204f, 212b,j, 213a,b, 216a, 221i, 230b, 231a, 232d, 233a, 241b,c,f, 242a, 243d, 245i, 246j, 256b,f, 258c,d,g,h, 259a,i, 262a,c, 266l, 270f-j, 271b-f,h, 272b,c,g, 275h, 276d, 278b,h, 280b, 281a,j, 286b,f,h, 287a,d, 289b-d, 292d, 294c,d,h, 295d,h-j,l, 301d, 302j, 305g, 307f,g, 310g,h, 312o, 313b,g,h, 317h, 320b, 321a, 326b, 342c,d, 343c, 345d, 350a,b,d, 351a, 355d, 356a, 357a, 359g, 361b, 362l
11	Pielęgnowanie odnowień	<p>Usuwanie roślin przeszkadzających w rozwoju odnowień – na powierzchni nieprzekraczającej 200 ha rocznie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wykaszanie chwastów w uprawach; 2) wykonywanie czyszczeń wczesnych; 3) zabezpieczanie odnowień: <ol style="list-style-type: none"> a) repelentami, b) mechanicznie – grodzenia, paliki, osłonki 	<p>Oddziały – 1d,m,s,t, 2a,c, 3a-d, 4a,b, 7a,c,f, 8a, 9a,b, 10a,b, 11a, 16f, 17b,c, 18a,b, 19a,b, 20b, 27b, 28a,d,k,m, 32a, 34a,b, 35a,c, 51d, 59b-f, 64b, 65a,b, 75b, 78a, 79a,b, 80a,f, 82i,j, 83f-i, 84b,d, 85b-d, 86b,c, 92Bh,i,m,n, 93d,f,h,l,n,p, 94a,f-h,j,k,o,t,w, 95a, 96d,f,g-j, 97b,f-h, 98b-d, 99a-c, 100b, 101b,d,g, 108b,h-j,m, 109b,c,f,h,i,k,m,n, 110d,f,p,s, 111a,b, 112c,f,g, 113a,c,d, 114b,d,f, 115a, 120g, 121c,f,k, 122m,n, 123l-n, 124a,b, 125a,b,d,f,i, 129b,c, 130a-d,g, 131a-f, 132b,d,g,h, 136h, 137c,d, 138a,b,f,h,i, 139a-c, 140a,b, 141a,b, 142a-d, 147d, 148a-c, 149b-d, 150a-c, 151a,b, 154a, 155a, 156c, 157b,c, 158a,d,g, 159b,d-g, 160c,f, 161b, 163b, 166b-d,i, 167a-c, 168a,b, 173a,b, 174b, 175a, 182g, 183h, 184d, 185c, 186a,cx, 187h,o,p, 190d, 193d, 201h, 202a-c, 204f, 212b,j, 213a,b, 216a, 221i, 230b,g, 231a, 232d,g, 233a, 241b,c,f, 242a,b, 243d, 245i, 246j, 251b, 256a,b,f, 258c,d,g,h, 259a,i, 262a,c-f, 264a, 266l, 270f-j, 271b-f,h, 272b,c,g, 275h, 276d, 278a-c,h, 280b, 281a,c,d,j, 286b,f,h, 287a,d,f, 288b,d, 289b-d, 292b,d,i, 294c,d,h, 295d,h-j,l, 301c,d,g, 302j,k, 305g, 307f,g,</p>

			310g,h, 312c,j,o, 313b,g,h, 317h, 320b, 321a, 326b, 342c,d, 343c, 345d, 350a,b,d,h, 351a,b, 355d, 356a, 357a, 359g, 361a-c, 362l
12	Czyszczenia późne	Wykonywanie zabiegów o charakterze czyszczeń późnych w celu regulacji składu gatunkowego powstałych odnowień – na powierzchni nieprzekraczającej 970 ha/20 lat	Oddziały – 1c, 10a, 16c,d,g,h, 21a, 29c, 32b,c,f, 33a,d, 46a, 48b,c, 49b-d, 59c-h, 56a-c, 57a,c,f, 58a-d,g, 60d-h, 61a-d, 63d, 64a, 68j, 80d, 88a,b,f, 91c,d, 92Bf,i,j, 94p,t,w,cx, 96i,k,n, 107a, 110i,m,p,s,t, 116b,f, 118d, 119g, 121a-c,g,j, 122a,c,g,h, 123a,b,g, 126a,g,i,j, 127c,d, 128a,c,d, 129a-d, 131a, 132a, 143b, 135b,c,f-i, 136h-l, 137c-f, 138a,b,f,h,i, 139a-c, 143a,b, 144d, 145a,c, 146d, 152d, 153a, 154a,b, 155c,g, 156f, 157d, 160c, 161b-d, 162a,f-h, 163a, 172a,c, 173a,d,g, 174b,c, 177c,d, 178c-f, 179g,h, 181c, 184c, 187h,r, 188b-d, 189f, 190b,c, 192a,b,d, 196b,c, 197a, 198b, 199a,b, 200g,j, 201g, 204i,j, 206g,k, 207i,j,m-o, 208k, 212a,c,f, 213a,b, 214i,o, 215b,c,j, 216d, 217f, 218b,c,g, 219a,f, 221d, 222g-j, 223c,l, 224f,h-j,l, 225i,j,l,m-r,t-z,ax,bx, 232c, 234c, 235a,c,j,n, 236b,d, 241f, 242d, 245c, 246a, 247a,b,d-g,i, 252b,f, 253g, 254a,g, 258g, 259d, 262a, 266c,g,l,m, 276i, 278c,f,h,i, 279f, 281d, 291a,d, 292b,f, 294a,f, 296d, 306a, 307d, 308a,d, 310g, 311a,c, 317c, 343c, 344b-d, 345a,b, 346a-c,g, 347a,f, 348a,b, 349a-c, 352c, 353a,b, 354c, 355a, 359a, 362h, 362k
13	Pielęgnacja drzewostanów (trzebież wczesna)	Cięcia pielęgnacyjne i regulujące skład gatunkowy w drzewostanach II klasy wieku – na powierzchni nieprzekraczającej 106 ha/10 lat	Oddziały – 1b,c,p, 28a,d, 55c, 75f,j, 76a, 77h, 79c, 80f, 88c, 90a,d,h, 92Bf,j, 94o,ax,cx,fx, 95k, 107a, 108a, 109h, 110i,n,t, 121a,c,g,j, 122a,c,g,j, 123a,b,g, 126c, 145c,f, 147a, 164d, 182f, 186l, 222h, 226f,j, 242b,c, 248a, 253g, 265d, 281g,i, 287b, 290b, 291d, 292f, 293a, 294d,f, 295c, 301f, 358b, 362d,g,h,k
14	Pielęgnacja drzewostanów (trzebież późna)	Cięcia pielęgnacyjne i regulujące skład gatunkowy w drzewostanach III i IV klasy wieku – na powierzchni nieprzekraczającej 596 ha/10 lat	Oddziały – 1m,t, 4c,d, 7a,d, 11b, 12b-d, 16b,g,h, 17a, 20a,c,d, 21a, 28k,l, 32b,f, 33a,d, 48c, 49b, 50d-h,j, 58g, 60d,h, 61b,d, 62b,c,

			67a, 69a, 75d, 76b, 80b,c, 82i,k, 83f,h, 88a, 90g, 91a, 92Ac, 92Bh,k,m, 93p, 94j,l,n,p,fx, 95g, 96f,h,o,r, 108d,f, 109b,j, 110b,c,m,o, 118d, 119g, 122b,j, 130f, 135b,f,g, 136j, 145b, 146c,h, 147b,c,f-h, 148f,i, 161g, 162g, 163c, 164b,d, 165a,c,d, 166a, 175d, 177d, 179m, 180a,b,d, 182a,c,d, 183a,f,g,i, 184a,b, 185a,b,l,m, 186b,i,r,ax, 187m-p,s,t, 188f,g,k, 189c, 190a,i, 192c, 193b,c, 194h-j,l,m, 195a,h,ax, 203a,c,d, 204g,h,k,m, 206b,i,j, 212c,g, 214l,m,o,p, 215h,k, 216i, 218a, 219f, 220b,d, 221a,c,f, 223a,c,f,h,l, 224b,i, 226f,j,l, 231b,h, 233b, 234c, 235f,h, 236a,h, 237m, 242b, 248a,b,d, 249b, 250c, 254f,g,j, 255g,i, 259k, 265d, 266j,m, 268d, 269a,b, 275f, 276b,g, 278d, 281c,d,h, 286c, 288a, 292c,g, 293j, 294a,b,d, 295c,f, 300c,f, 302f, 303m, 304k, 307b,h,i, 310d, 311b, 312k, 313i, 314f,i, 315a, 318d, 321f, 322g, 327d, 328b,c, 332b,f, 333a, 337b,g,j-l,r, 341g, 342a, 344b, 360a, 362f,g,n,o
15	Pielęgnacja drzewostanów (trzebież przekształceniowa)	Cięcia pielęgnacyjne i regulujące skład gatunkowy w II piętrze drzewostanów, powstałych z podsadzeń i odnowień naturalnych – na powierzchni nieprzekraczającej 21 ha/10 lat	Oddziały – 127a-c, 246h, 249g, 266c, 319a
16	Cięcia odnowieniowe	Cięcia pielęgnacyjno-ochronne różnicujące strukturę drzewostanów, inicjujące oraz pielęgnujące powstałe odnowienia – na powierzchni nieprzekraczającej 3936 ha/10 lat: 1) częściowe: a) przygotowawcze, b) obsiewne, c) odslaniające, d) uprzątające; 2) stopniowe; 3) przerębowe	Oddziały – 1a,d,o,s, 2a-d, 3a-d, 4a,b, 5a-c, 6b, 7a-c,f, 8a, 9a,b, 10a-c, 11a, 13c, 14d, 15a,g, 16a,c,f, 17b,c, 18a,b, 19a,b, 20b,f,g, 27b, 28f,g,m,n,p, 29a-d, 30a-c, 32a,c,d,g, 33b,c,f, 34a,b, 35a-d, 36a,b, 41b-d, 42d, 43d, 45b,c, 46a-c, 47a-d, 48b, 49c,d, 50a-c,i, 51a-d, 52b, 53b-g, 54a,c,d, 55a,b,d,f, 56a-c, 57a-c,f, 58a-f,h, 59a-f, 60a,b,f, 61a,c, 62a, 63a,d,f, 64a,d, 65a,b, 66a,b,f,g,i, 67c,f, 68b,c,f-h,j, 69c,g, 70a,c,f, 73b, 74a,b, 75a,b,g,h, 76c-h, 77a,d-g, 78f, 79a,b,i, 80a,b,d, 81a,d, 82b,g,j, 83b,d,g,i, 84b,d, 85b-g, 86b-f, 87d, 88f, 91c,f,h, 92Ad, 92Bl-o, 93b-f,h,k,l,n,o, 94a,f,h,k, 95a,b,i,l, 96a,d,g,j,l, 97a,b,f-h,

			98b-f, 99a-c, 100a,b, 101a-d,g, 102a, 107c-f, 108b,h-m, 109c,g,i,k-n, 110a,d,f,p, 111a,b, 112a-g, 113a-d, 114a-f, 115a-d, 116f, 119b,c,f,h,l, 120b,c,f,g,i,j, 121f,h,i,k-n, 122i,l-n, 123c,h,j-n, 124a,b, 125a,b,d-i, 126a,g,i, 127a,b, 128a,c, 129a-f,h, 130a-d,g, 131a-f, 132a-g, 133a,c,d, 134a,b,d,h, 135c,d,h,i, 136b,d,h,i,k,l, 137b-f, 138a,b,d,h,j, 139a-h, 140a-c, 141a-d, 142a-d, 143a,h, 146a,b,d,f,g, 147d, 148a-d, 149a-d, 150a-c, 151a-c, 152d, 153a, 154a,b,g, 155a,b,d-g, 156a-f, 157a-c, 158a-h, 159a-g, 160a,c-g, 161b,f, 163a,b, 164a,c,f, 165b, 166b-d,i, 167a-c, 168a,b, 169a,c-f, 170a-d, 171a, 172b, 173a-c,g, 174a-d,h, 175a-c,f, 176a, 177f, 178f, 179g,h, 180b, 181c, 182b,g, 183h, 184c,d, 185c,d,k, 186a,s,t,z,cx,gx, 187g,h,n,r,w, 188a-d,h, 189a,b,d,h, 190d, 191a,c,h,j, 192b,c,g, 193a,d, 194a,b,g, 195c,f,g,y,z, 196b,c, 198a, 200c,i, 201a,d,g,h, 202a-d, 203b-g, 204a,f,i,j, 206a,c,f-h,j,k, 207i,j,m-o, 208i,k, 212a,b,d,h,j, 213a-c, 214i,j, 215b-g,l, 216a,d,l, 217f, 218b,c,g, 219a,b,d,g,h, 220a, 221d, 222a,g,i,j, 223d,j, 224a,f,h,j,l, 225a-h,k,o,s,cx-gx, 226a,b,d,h,i,n-p, 230a-g, 231a,c-g,i, 232a-g, 233a,c, 234c, 235c,d,n, 236b,d,f, 237j,n,o, 241a-f, 242a,d-h, 243d,f,g, 244g-i, 245c,i,j, 246a,f,g,j, 247a,f,h-k,n,o, 248f,g,h, 249c,f,l,m, 250f, 251b,c, 252c-f, 253d,i, 254a-d, 255a-d, 256a-c,f,h, 257a-g, 258a-d,g,h, 259a,b,d,f,i, 260a,c-g, 261a-f, 262a-g, 263b-f, 264a, 265a,f,i, 266a,b,d,g,i,l, 270b,c,f-j, 271b-h, 272a-c,f,g, 273d-g, 274a,c,d,i, 275a,c,g,h, 276a,c,d,h-j, 277a,d,g, 278a-c,h,i, 279a,c,f, 280b, 281a,j, 286a,b,d-h, 287a,c-f, 288b-d, 289a-d,i, 290a,c,k,r, 291a-c,g,i,j, 292a,b,d,h-k, 293k, 294c,g,h, 295d,h-j,l, 296c,d, 301a-d,g, 302a,h-k, 304g, 305a,b,f-j, 306a-d,g,i-l, 307a,d-g, 308a,d,f,
--	--	--	---

			310g,h, 311a, 312c,i,j,o, 313a,b,g,h,k-m, 314d,g, 315c, 316g,k, 317a-c,f-h, 318a,c, 319b, 320a,b, 321a-d,g-i, 322a,c,f, 323a, 324h, 325f,i, 326a-d, 327a- c,f, 328a, 331c, 332a,c,d,l, 333b,g,i,j, 334d, 336g,j, 337d, 338a,d, 339c, 341f,l,n,s, 342b-f, 343a-c, 344b-d, 345a-f, 346a,c-g, 347a-f, 348a-c, 349a,b, 350a,b,d,h, 351a,b, 352a-c, 353a- d, 354a-c, 355a,d, 356a,b, 357a,b, 358a,h, 359a-g, 360b, 361a-d, 362l
17	Utrzymanie stanu sanitarnego drzewostanów	Dopuszcza się usunięcie drzew zagrażających trwałości lub przebudowie drzewostanów: 1) obumarłych i obumierających; 2) wyrwconych i połamanych; 3) zaatakowanych przez owady i grzyby (posusz czynny)	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
18	Usuwanie neofitów i antropofitów	Usuwanie neofitów i antropofitów – na powierzchni nieprzekraczającej 500 ha rocznie: 1) mechanicznie, 2) preparatami systemicznymi w sposób zabezpieczający pozostałe organizmy przed uszkodzeniem	Oddziały – 1o, 4b,d, 5a, 28d,f, 29d, 30a,b, 65a, 76b,d,g, 92B,g,j,k,o, 93l, 94a,g, 95g, 108b,h,i, 109i,l, 110i,p, 113d, 124b, 129h, 130f,g, 131f, 132g, 133d, 142b, 146b-d,g,i,j, 147b-d,g,h, 148a,c,d,f,i, 149b-d, 150a-c, 151a, 161b,d-g, 162g,i,j, 163a-c,f, 164a-f, 165a-d, 166a-d,i, 167a-c, 168a,b, 175c, 176f, 177d,f, 178d,f, 179m, 180a-d, 181c, 182a-g, 183a,f-i, 184a-d, 185a,c,d,k,l, 186a,b,h,i,l,r-t,z,ax,cx,gx, 187g,h,j,m-t,w, 188a-h,k, 189a-f,h, 190a,i, 191a,b,d, 192a-c, 193a-d, 194a,b,g-k,m, 195a,c,f,g,y,z, 196a,c, 198a, 201g,h, 202b-d, 203b-d, 204a,m, 206b,c,f-k, 207i,n,o, 212b,j, 213a,b, 214b,d,f,i,j,l,m,o,p, 215b-h,j-l, 216g,i-l, 217d,g, 218a, 219d, 220a,b,d, 221a,c-f, 22a,g-i, 223d-h,j, 224a,b,d,f,i,j,l,n, 225a,b,d,g,h,k,o,s, 226k, 231b-f,i, 232a-d, 235a-f,h,n, 236a,b,d,f,h, 242d, 245i, 246a, 247a,f,i,j,n,o, 248a-h, 249a-c,f, 259a,f-i,k,l, 260a,c,d-g, 261c,d, 262c,f,g, 266l, 270j, 271h, 272b,c,f,g, 273b,d,f,g, 274a,c,d,i, 275a,c,f, 276b-d,g-i, 277a,c,d, 278a-f,h,i,k, 281c,j, 286b,c, 287a-c,f, 288a-d, 289a,b,d,h,i,

			290a-d,g,i,o-t,w,y, 291h,i,k,m,n, 292b,c,h-j, 293a, 294c,g, 295c-f,h, 300c,d,f, 301a-c,h, 302a,g-i,l,n, 303b,j-m, 304b,f-i,k, 305a,b,f,i,j, 306c,g,j, 307h, 308f, 310d,h, 311b, 313c,i,k,l, 314a,d-i, 315a-c, 317a,b,d,g,h, 318a,c, 319b, 320a,b, 321c,d,h,i, 322a,c,d,f,g,i, 323a-f, 324a-c,h,i,m,n, 325a,d,f,i, 326a-d, 327a-f, 328a-c, 329a,b, 330a, 331c, 332c-f, 333a-d,g-j, 334d,i, 336j, 337l,r, 338a,b,d, 339c, 340l,m, 341f,g,k-o,s, 342a,b,d, 343a,b, 344b,c, 345a-c, 346a, 350a,b,h, 356a,b, 357a,b, 358a,h, 359a-d, 360a,b, 361a-c, 362d,f
19	Zapobieganie i eliminacja zagrożeń w drzewostanach, w tym związanych z bezpieczeństwem ludzi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Usuwanie drzew martwych w stopniu koniecznym do bezpiecznego prowadzenia innych, planowanych zabiegów ochronnych. 2. Usuwanie drzew lub ich części zagrażających bezpieczeństwu: <ol style="list-style-type: none"> 1) ludzi, w tym na obszarach udostępnionych użytkownikom ścieżek i szlaków, dróg, kolei; 2) mienia Parku 	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
20	Ochrona upraw i młodników	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa nowych i naprawa starych ogrodzeń – według potrzeb. 2. Zabezpieczenia chemiczne, mechaniczne upraw i młodników – według potrzeb 	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
21	Ochrona przed fitofagami	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykładanie pułapek klasycznych i feromonowych. 2. Kontrola występowania owadów – według potrzeb stwierdzonych na podstawie wyników monitoringu 	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
22	Utrzymanie nieleśnych ekosystemów lądowych, zapobieganie wtórnej sukcesji zbiorowisk leśnych oraz pojawianiu się gatunków roślin obcych i niepożądanych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działanie obligatoryjne: <ol style="list-style-type: none"> 1) zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych; 2) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Działania fakultatywne - wypas lub koszenie – do 190 ha/rok 	<p>Istniejące trwałe użytki zielone oraz możliwe do odtworzenia łąki i pastwiska</p> <p>Oddziały – 1f-h,l,r, 28h-j, 65f, 66j, 68i, 77 i-k, 78g,h,j,k, 79d-h, 80g, 81f, 82a, 83c, 84c, 92Aa,b, 93a,g,i,j,r-t, 94b,p,z,bx,cx, 96m, 110j,k,r, 119j, 121d, 122d,f,k, 123f, 135a, 161y-tx,wx-cy, 162k-o,r,t,bx-ix, 163h,k,l,n-r,t,w-y, 164m, 173i-m, 174i-k,n-s, 175j-m,o,r,s,w,</p>

		<p>3. Okresowe usuwanie zarośli wierzbowych i innych gatunków roślin lekkonasiennych – według potrzeb.</p> <p>4. Jednorazowe usunięcie drzew przed rozpoczęciem koszenia – według potrzeb.</p> <p>5. Usuwanie pojawiających się odnowień (zapustów) gatunków krzewiastych i drzewiastych – według potrzeb</p>	<p>179j,l,p,s,t,x,y,ax,bx, 181g-j,m-p, 188j, 190f-h,j-n, 191f,g,i, 199c,d,g,i, 200a,b,d,f, 207a-c, 215i,m,p, 222c,d, 226c, 235g, 237b,c,l, 256g,265g, 277f, 278j, 281 f, 289j,k, 293f-i,l-p, 295a,b, 302b,d, 312f-h,l,n, 313d,f,j, 332h-k, 337c,f,h,i, 358d-g, 362a-c,i,j,m</p> <p>Oddziały – 65f, 110j,k, 303d, 332h-k, 337c,f,h,i</p> <p>Oddziały – 179j,l,p,s,t,x,y,ax,bx, 181g-j,m-p, 190f-h,j-n, 191f,g,i, 199c,d, 200a,b,d,f, 237b,c</p> <p>Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3</p>
23	Ochrona ekosystemów i cennych gatunków roślin przed szkodami wyrządzanymi przez zwierzęta łowne	Utrzymanie liczebności populacji zwierząt łownych na poziomie niezagrażającym ekosystemom oraz rzadkim i zagrożonym gatunkom roślin oraz stanowiskom zwierząt	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
24	Ochrona stanowisk gatunków roślin szczególnego zainteresowania przed szkodami wyrządzanymi przez jeleniowate	Wygradzanie żerdziami lub siatką drucianą i odgradzanie barierkami z żerdzi stanowisk gatunków roślin szczególnego zainteresowania, narażonych na permanentne zgryzanie przez zwierzynę oraz ich tratowanie i wydeptywanie (przy drogach, szlakach turystycznych i w obszarze hodowli rezerwatowej konika polskiego (<i>Equus caballus gmelini Ant., Forma Silvatica Vet.</i>))	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
25	Ograniczenie spływu wód powierzchniowych z obszaru międzyrzecza Szumu i Świerszcza	Konserwacja istniejących oraz budowa nowych zastawek drewnianych ograniczających erozję wglębną oraz spływ powierzchniowy wód	Oddziały - 324, 325, 330, 331, 336, 341
26	Zabezpieczenie koryt cieków wodnych	<p>1. Odtworzenie, udroźnienie i zabezpieczenie cieków i zbiorników wodnych.</p> <p>2. Konserwacja umocnień</p>	Oddział - 94j,z
27	Powstrzymanie zarastania zbiorników wodnych oraz kanałów doprowadzających i odprowadzających wodę	Usuwanie mechaniczne nadmiaru makrofitów na Stawach Echo (z pozostawieniem minimum pięciometrowej szerokości pasa roślinności szuwarowej w strefie brzegowej), w kanale doprowadzalnika i kanałach odprowadzających oraz lokalne (punktowe) pogłębianie zbiorników	Oddziały - 195, 204, 205, 206
28	Zachowanie odtworzonych okresowych zbiorników wodnych	<p>1. Ograniczanie odpływu wody.</p> <p>2. Odmulanie.</p> <p>3. Oczyszczanie z zalegającej biomasy odtworzonych zbiorników okresowych</p>	Oddziały - 11a, 14b, 19b, 20b, 55b, 65d, 65c, 65f, 66a, 66h, 68b, 71c, 79d, 81d, 82a, 87b, 92Af, 94z, 94i, 95d, 97d, 105c, 107f, 108g/109a, 109c, 114f, 117a, 121m, 128a (cztery

			zbiorniki), 129a/f, 129a, 132a (dwa zbiorniki), 141a, 142a, 156g/171c, 157a, 166b, 183b/c, 191b, 226c, 237l, 237p, 244b, 252b, 252f/265a, 254g, 266g (dwa zbiorniki), 271h, 281a, 289g/302a, 292d, 295h, 312k, 313a, 316c, 333j, 337c, 337f/h, 344f, 350a, 353c, 355b
29	Odtwarzanie różnorodności biologicznej Stawów Echo	Odtworzenie strefy roślinności szuwarowej z dominacją trzciny oraz manny, o szerokości minimalnej 5 m wokół każdego zbiornika oraz wokół wysp, prowadzenie ekstensywnej gospodarki rybackiej z zastosowaniem zarybień, dokarmianie ryb	Oddziały - 195, 205
30	Utrzymywanie właściwego poziomu wód powierzchniowych	Opuszczanie wody w zbiornikach Stawów Echo: 1) w zbiornikach nr 1–3 nie częściej niż co trzy lata; 2) w zbiorniku nr 4 corocznie; 3) w zbiornikach innych niż 1–4 – w razie konieczności konserwacji urządzeń piętrzących lub działań ochronnych dedykowanych siedliskom lub gatunkom roślin i zwierząt	Oddziały - 1-95, 205, 216, 274
31	Bieżąca konserwacja i utrzymanie urządzeń hydrotechnicznych we właściwym stanie sprawności	1. Oczyszczanie kanału doprowadzalnika i rowów odprowadzających wodę ze Stawów Echo. 2. Odmulanie rowów odwadniających na Stawach Echo. 3. Remonty przepustów i grobli stawowych	Oddziały - 195, 204-206, 217, 274
32	Utrzymanie lub poprawa stanu populacji gatunków roślin zagrożonych specjalnego zainteresowania	Ochrona siedlisk w szczególności przez: 1) koszenie; 2) odkrzewianie; 3) regulację zwarcia koron drzew; 4) pozostawienie części drewna do mineralizacji; 5) utrzymanie lub przywrócenie właściwych stosunków wodnych; 6) rozsiewanie nasion; 7) przesadzanie gatunków roślin specjalnego zainteresowania	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
33	Zachowanie puli genowej roślin przez ochronę <i>ex situ</i>	1. Współpraca z bankami nasion. 2. Zbiór nasion i zrzesów z całego obszaru Parku gatunków roślin: 1) specjalnego zainteresowania; 2) objętych ochroną gatunkową	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
34	Utrzymanie populacji ginących gatunków zwierząt	Restytucja i wzmocnienie populacji zwierząt następujących grup i gatunków: 1) nadobnica alpejska (<i>Rosalia alpina</i>); 2) jelonek rogacz (<i>Lucanus cervus</i>); 3) kreślinek nizinny (<i>Grophoferus bilineatus</i>),	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3

		4) kręgowce bezszczętkowe (<i>Petromyzontida</i>) i promieniopłetwe (<i>Actinopterygii</i>); 5) kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>); 6) gniewosz plamisty (<i>Coronella austriaca</i>)	
35	Ochrona siedlisk oraz miejsc stałego występowania i rozrodu zwierząt	Utrzymanie lub odtwarzanie miejsc stałego występowania zwierząt, przez ochronę bierną, odpowiednie zabiegi lub stworzenie zastępczych miejsc rozrodu: 1) tworzenie stref ochronnych, 2) budowa przyzn rozrodczych, usypisk z kamieni i karp korzeniowych, platform gniazdowych, 3) prowadzenie stałego monitoringu przy użyciu fotopułapek lub innych środków technicznych i metod teledetekcyjnych, 4) utrzymanie miejsc hibernacji nietoperzy (piwnic), 5) ochrona szlaków migracji i korytarzy ekologicznych - w zależności od potrzeb wynikających z diagnozy stanu zachowania gatunków	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
36	Ochrona tradycji i zwyczajów lokalnych	Prowadzenie kulturowego wypasu zwierząt gospodarskich, zwłaszcza rzadkich i ginących ras	Oddziały – 77i-k, 78g,h,j,k, 92Aa,b, 93a,g, 79d-h, 80g, 94b, 12d, 122d,f,k, 123f, 190f-h,j-n, 191f,g,i, 199c,d, 200a,b,d,f, 207a-c, 312f-h,l,n, 313d,f,j, 358d-g, 362a-c, 362i,j,m
37	Ochrona obiektów kultury materialnej	Remont i konserwacja obiektów kultury materialnej	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
38	Utrzymanie właściwego stanu urządzeń turystycznych	1. Naprawa. 2. Konserwacja. 3. Budowa elementów infrastruktury wzdłuż ścieżek i szlaków	Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy szlakach turystycznych
39	Ochrona dróg i infrastruktury technicznej z nimi związanej oraz pozostałej infrastruktury przed zniszczeniem	Zabezpieczanie oraz naprawa dróg zniszczonych przez erozję z zachowaniem zaleceń doboru materiałów i technologii – według potrzeb	Drogi i tereny do nich przyległe
40	Ochrona przeciwpożarowa	Według potrzeb: 1) uprzątnięcie terenu wokół szlaków komunikacyjnych z leżaniny, suchych gałęzi, mineralizacja pasów przeciwpożarowych; 2) dozоровanie i dogaszanie pogorzeliisk; 3) utrzymanie punktów czerpania wody i przejezdności dróg przeciwpożarowych	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
41	Utrzymanie ujęć wód podziemnych oraz ich ochrona	Bieżąca konserwacja urządzeń	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
42	Utrzymanie gruntów pod napowietrznymi liniami energetycznymi	Oczyszczanie terenu z drzew i krzewów – według potrzeb	Oddziały – 9, 92A, 92B, 93, 94, 109, 127, 128, 129, 146, 148, 165, 186, 266, 267, 282, 343,

	i teletechnicznymi		344
43	Ochrona granic gruntów Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Parku	1. Konserwacja: 1) słupków granicznych; 2) tablic i znaków granicznych. 2. Utrzymanie wizur. 3. Poprawa i wykonanie nowych rowów granicznych	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3
44	Ograniczanie emisji zanieczyszczeń	1. Zastosowanie odnawialnych źródeł energii. 2. Modernizacja przyłączy energetycznych, wodno-kanalizacyjnych. 3. Wykonywanie termomodernizacji – sukcesywnie według potrzeb i możliwości	Budynki będące własnością Parku
45	Naprawa i bieżące utrzymanie punktów i powierzchni pomiarowych i badawczych oraz wykonanie nowych punktów i powierzchni pomiarowych i badawczych, w szczególności funkcjonujących w ramach Stacji Bazowej Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Roztocze”	Według wskazań wynikających z bieżącego funkcjonowania Stacji Bazowej Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Roztocze”	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3, w szczególności obszar zlewni badawczej (zlewni Świerszcza) zdefiniowanej dla potrzeb funkcjonowania Stacji Bazowej Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego Roztocze

III. Działania ochronne na obszarach ochrony krajobrazowej

1. Zachowanie, przywracanie lub kształtowanie na nowo wartości estetycznych krajobrazu, szczególnie w rejonach udostępnionych dla różnych form działalności człowieka.
2. Ochrona pośrednia przez zadania realizowane w ramach: ochrony ekosystemów leśnych, lądowych ekosystemów nieleśnych, ochrony przyrody nieożywionej i gleb, ochrony środowiska, ochrony wartości kulturowych, udostępniania i zagospodarowania Parku.
3. Pielęgnacja zadrzewień i zieleni wokół budynków będących własnością Parku.
4. Rozpoznawanie, eliminowanie lub działanie na rzecz ograniczania zagrożeń antropogenicznych, w szczególności: urbanizacji, hałasu, skażenia i zanieczyszczenia powietrza, wód i gleb oraz ochrony tras migracji zwierząt.

Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Parku

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Sposób wykonania i zakres	Lokalizacja ⁵⁾
1	Utrzymanie agrocenoz	1. Działanie obligatoryjne: 1) zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych; 2) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych.	Oddziały - 277f, 293b-i, l-p

		2. Działanie fakultatywne - uprawa roślin pastewnych, koszenie i wypas zwierząt hodowlanych	
2	Utrzymanie infrastruktury technicznej	Konserwacja, remonty i modernizacja	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 3
3	Utrzymanie lub kształtowanie zieleni	1. Pielęgnacja roślinności wokół: 1) budynków administracyjnych Parku; 2) terenowych baz edukacyjno-turystycznych. 2. Utrzymanie ogródków roślin typowych dla regionu	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 3
4	Utrzymanie infrastruktury turystycznej	Konserwacja, remonty i modernizacja	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 3
5	Ochrona wydmy nad Stawami Echo, udostępnionej do rekreacji	Odtwarzanie kształtu wydmy (mechaniczne przemieszczanie piasku)	Oddział 95d

Grunty w granicach Parku niebędące w użytkowaniu wieczystym Parku

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Sposób wykonania i zakres	Lokalizacja
1	Zapobieganie i minimalizacja rozjeżdżania zwierząt przez pojazdy mechaniczne na drogach publicznych przecinających Park	Działanie na rzecz: 1) budowy przejść dla drobnych zwierząt; 2) ograniczenia prędkości pojazdów do 50 km/h w celu zmniejszenia ryzyka kolizji z dużymi i średnimi ssakami	Drogi powiatowe i gminne w granicach Parku
2	Ochrona tradycji i zwyczajów lokalnych	1. Działanie obligatoryjne: 1) zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych; 2) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Działanie fakultatywne - koszenie lub prowadzenie kulturowego wypasu zwierząt gospodarskich	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 3
3	Zapobieganie powstawaniu oraz ograniczenie emisji hałasu	1. Ograniczanie liczby imprez sportowych i masowych. 2. Działania na rzecz ograniczenia do 50 km/h prędkości pojazdów na drogach przecinających Park	Zgodnie z podziałem w rozdziale 3, w tabeli, w lp. 2 i 3

Rozdział 5

**OBSZARY I MIEJSCA UDOSTĘPNIANE DLA CELÓW NAUKOWYCH, EDUKACYJNYCH,
TURYSTYCZNYCH I REKREACYJNYCH ORAZ OKREŚLENIE SPOSOBÓW
ICH UDOSTĘPNIANIA ORAZ MAKSYMALNEJ LICZBY OSÓB MOGĄCYCH PRZEBYWAĆ
W TYCH MIEJSCACH**

1. Obszary i miejsca udostępniane w celach naukowych

Obszary i miejsca udostępniane	Sposób udostępnienia	Maksymalna liczba osób mogąca przebywać jednocześnie w danym miejscu
Obszar Parku	Prowadzenie badań naukowych	Na obszarze Parku może przebywać jednocześnie: 1) nie więcej niż 30 osób wykonujących badania naukowe, w grupach nie większych niż 10 osób w jednym miejscu; 2) nie więcej niż 100 osób odbywających zajęcia terenowe lub specjalistyczne wycieczki terenowe z instytucji i stowarzyszeń naukowych oraz uczelni, w grupach nie większych niż 40 osób w jednym miejscu

2. Obszary i miejsca udostępniane w celach edukacyjnych

Lp.	Obszary i miejsca udostępniane	Sposób udostępnienia	Maksymalna liczba osób mogąca przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Budynek Dyrekcji Parku, oddział 182h,	Obiekt oraz teren przyległy z parkingiem – ogólnie dostępny	Bez limitu
2	Ośrodek Edukacyjno-Muzealny, oddział 187i,1,k	Obiekt oraz teren przyległy – ogólnie dostępny	
3	Roztoczańskie Centrum Naukowo-Edukacyjne, oddział 358c	Obiekt oraz teren przyległy – ogólnie dostępny	
4	Izba Leśna we Floriance, oddział 293c,d,f	Obiekt oraz teren przyległy – ogólnie dostępny	
5	Gajówka Krzywe, oddział 28a,b,c,h,i,	Terenowa baza edukacyjno-turystyczna – dostępna indywidualnie oraz grupowo	120

3. Obszary i miejsca udostępnione dla celów turystycznych i rekreacyjnych

Lp.	Obszary i miejsca udostępniane	Sposób udostępnienia	Maksymalna liczba osób mogąca przebywać jednocześnie w danym miejscu
1	Parkingi, oddziały – 75i, 77r, 182i, 187j, 195x, 326b, 358c, 358i/362n	Parkowanie pojazdów	Bez limitu
2	Ośrodek Hodowli Zwierząt, oddział 278g,k	Obiekt oraz teren przyległy – ogólnie dostępny	
3	Stawy Echo, oddziały – 195c,d,g,f,x,j,bx	Obszar ogólnie dostępny	
4	Stadion „Sokoła”, oddział 186j	Obszar ogólnie dostępny	
5	Oś wodna, oddziały – 186 n,p,o,dx,hx, 187a,b,d	Obszar ogólnie dostępny	
6	Punkt widokowy na Bukowej Górze, oddział 209b	Punkt widokowy – ogólnie dostępny	100
7	Punkt widokowy na Piasecznej Górze, oddział 190j,o	Punkt widokowy – ogólnie dostępny	100
8	Punkt widokowy na Białej Górze, oddziały – 358g, 362b	Punkt widokowy – ogólnie dostępny	100
9	Pomnik powstańców styczniowych poległych pod Panasówką 3 września 1863 r., oddział 182a	Obszar ogólnie dostępny	Bez limitu
10	Cmentarz wojenny żołnierzy Wojska Polskiego z 1939 r. w Białym Słupie wraz z dojściem ścieżką od strony drogi Zwierzyniec-Józefów, oddział 216c	Obszar ogólnie dostępny	
11	Pomnik Żołnierzom Powstania Zamojskiego w Szewni Dolnej, oddział 75i	Obszar ogólnie dostępny	

Rozdział 6

MIEJSCA, W KTÓRYCH MOŻE BYĆ PROWADZONA DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA I ROLNICZA

1. Miejscami, w których może być prowadzona działalność handlowa, są:
  - 1) budynek Dyrekcji Parku w oddziale 182h,i;
  - 2) Ośrodek Edukacyjno-Muzealny w oddziale 187i,l,k;
  - 3) Roztoczańskie Centrum Naukowo-Edukacyjne w oddziale 358c;
  - 4) terenowe bazy edukacyjno-turystyczne: Izba Leśna we Floriance w oddziale 293c,d,f, Gajówka Komanówka w oddziale 277h;
  - 5) Kosobudy w oddziale 77o,p,r,n;
  - 6) Stawy Echo w oddziale 195d,x.
2. Działalność rolnicza dopuszczona jest:
  - 1) na gruntach rolnych objętych ochroną krajobrazową;
  - 2) na gruntach objętych ochroną czynną w miejscach, gdzie przewidują to działania ochronne mające charakter działalności rolniczej (wypas, wykaszanie).

Rozdział 7

USTALENIA DO STUDIÓW UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMIN, MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO, DOTYCZĄCE ELIMINACJI LUB OGRANICZANIA ZAGROZEŃ ZEWNĘTRZNYCH

1. Proponuje się następujące ustalenia do sporządzanych studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin: Adamów, Józefów, Krasnobród, Szczepleszyn, Terespol, Zamość, Zwierzyniec i Miasta Zwierzyniec, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych Parku, mogących mieć źródło w jego otulinie:
  - 1) niezabudowywanie istniejących korytarzy ekologicznych w granicach Parku i w otulinie Parku oraz pasie przydrożnym będącym granicą otuliny, oraz wprowadzanie takich rozwiązań przy utrzymaniu istniejącej w tych miejscach infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, która nie obniży drożności tych korytarzy z wyłączeniem:
    - a) obszaru położonego w mieście Zwierzyniec pomiędzy mostem drogowym na ulicy Zamojskiej a kładką pomiędzy ulicami Lipową i Źródlaną, z pozostawieniem korytarza o szerokości nie mniejszej niż 50 m na południe od linii brzegowej rzeki Wieprz,
    - b) istniejącego ciągu zabudowy przy drodze powiatowej na odcinku Biały Słup – Kosobudy w miejscowościach Obroc i Kosobudy,
    - c) obszaru położonego przy miejscowości Żurawnica, przy drodze wojewódzkiej nr 858 zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Zwierzyniec (Uchwała Rady Miejskiej w Zwierzyńcu Nr LV/354/10 z dnia 28.01.2010 r., Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Zwierzyńcu);
  - 2) ograniczanie rozpraszania zabudowy na terenach otwartych łącznie z wyłączeniem tych terenów z możliwości lokalizowania nowej zabudowy siedliskowej (jednoznacznie przestrzennie należy definiować obszary przeznaczone pod zabudowę rezydencjalną wynikającą z uprzedniego scalenia gruntów i predyspozycji przyrodniczej terenu);
  - 3) wyznaczanie terenów zabudowanych zgodnie z tradycją danego obszaru – propagowanie zwartej zabudowy o jasnym układzie architektonicznym oraz zakazywanie jej realizacji w obszarach eksponowanych widokowo;
  - 4) wskazywanie w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i ich aktualizacjach obszarów problemowych i obejmowanie ich miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;
  - 5) niedopuszczanie do zabudowy nowych terenów w odległości mniejszej niż 100 m od granicy Parku, za wyjątkiem:
    - a) miejscowości Majdan Kasztelański i Górecko Stare w gminie Józefów w istniejących przy drogach publicznych ciągach zabudowy,
    - b) zabudowy na terenie miasta Zwierzyniec (z wyłączeniem istniejących korytarzy ekologicznych);
  - 6) zalecanie realizacji obiektów z uwzględnieniem tradycyjnych form budownictwa oraz tradycyjnych detali architektonicznych;
  - 7) uwzględnianie w istniejących i planowanych inwestycjach drogowych budowy przejść dla zwierząt;
  - 8) wprowadzenie w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planach zagospodarowania przestrzennego gmin: Zwierzyniec, Adamów, Zamość, Terespol, Józefów, Krasnobród, Szczepleszyn odpowiednich zapisów zmierzających do ograniczenia lokalizacji tablic informacyjnych i reklamowych przy drogach publicznych poza granicami Parku, wyłącznie do terenów zabudowanych;
  - 9) wprowadzanie obowiązku zastąpienia energetycznych linii napowietrznych energetycznymi liniami podziemnymi, dla gruntów położonych w granicach Parku oraz działań na rzecz zastąpienia energetycznych linii napowietrznych energetycznymi liniami podziemnymi dla obszarów położonych w otulinie;
  - 10) ograniczanie do niezbędnego minimum oświetlenia dróg, z wprowadzeniem czasowych wyłączników wygaszających oświetlenie dla części godzin nocnych (wyłączanie oświetlenia w godzinach od 0.00 do 5.00), z wyjątkiem terenów zabudowanych;

- 11) preferowanie powierzchni działki, w terenach położonych poza zwartą zabudową, powyżej 700 m² oraz powierzchni biologicznie czynnej nie mniejszej niż 60% działki;
- 12) wyznaczenie obszarów przeznaczonych pod zagospodarowanie turystyczne - zwłaszcza dla przystani kajakowych, wyciągów narciarskich z wyłączeniem terenów o szczególnym znaczeniu przyrodniczym, korytarzy ekologicznych z uwzględnieniem chłonności turystycznej danego obszaru;
- 13) wprowadzenie odpowiednich zapisów zmierzających do ochrony walorów krajobrazowych obszarów eksponowanych widokowo w otulinie Parku przez wykluczenie budowy masztów telefonii komórkowej, turbin wiatrowych, naziemnych obszarów lokalizacji ogniw fotowoltaicznych lub innych elementów dysharmonijnych w krajobrazie (gminy: Zwierzyniec, Adamów, Zamość, Tereszpol, Józefów, Krasnobród, Szczebrzeszyn). Dopuszcza się możliwość budowy neutralnych krajobrazowo obiektów służących poprawie jakości połączeń telefonicznych, ze szczególnym uwzględnieniem miejscowości Zwierzyniec i Lipowiec. Należy dążyć do lokalizowania infrastruktury telekomunikacyjnej na istniejących obiektach kubaturowych;
- 14) zalecanie przy zakładaniu zadrzewień przydrożnych stosowanie gatunków rodzimych;
- 15) eliminowanie uciążliwych gatunków roślin obcego pochodzenia, w tym szczególnie czeremchy amerykańskiej (*Padus serotina*), niecierpków (*Impatiens sp.*) oraz nawłoci (*Solidago sp.*);
- 16) zalecanie stosowania zadrzewień i zakrzewień w formie osłonowej i kompozycyjnej wokół powstającej zabudowy bazując na gatunkach rodzimych;
- 17) prowadzenie pielęgnacji krajobrazu, w szczególności odslanianie miejsc cennych widokowo, zasłanianie zabudowy dzięki wprowadzeniu zadrzewień i zakrzewień gatunkami rodzimymi, wprowadzanie zieleni wysokiej jako tła kompozycyjnego dla zabudowy zarówno istniejącej, jak i planowanej;
- 18) nieprzeznaczanie terenów leśnych na cele nieleśne, z wyłączeniem udokumentowanego złoża piasku „Józefów II” w gminie Józefów;
- 19) wprowadzenie odpowiednich zapisów zmierzających do nielocalizowania obiektów budowlanych, które wpływałyby negatywnie na naturalny przepływ powietrza na obszarach otwartych, nieurbanizowanych oraz ograniczania emisji pochodzących z wszelkich urządzeń zlokalizowanych w otulinie w taki sposób, by emisje te nie przekraczały wartości dopuszczalnych określonych w przepisach (gminy: Zwierzyniec, Adamów, Zamość, Tereszpol, Józefów, Krasnobród, Szczebrzeszyn);
- 20) promowanie ogrzewania przy zastosowaniu paliw i systemów odnawialnych, w szczególności energii elektrycznej, gazu ziemnego, oleju opałowego, kolektorów słonecznych;
- 21) ograniczanie przedsięwzięć trwale naruszających układ hydrologiczny i hydrograficzny na terenie otuliny;
- 22) wprowadzenie odpowiednich zapisów zmierzających do zakazu eksploatacji złóż kopalin z wyłączeniem udokumentowanego złoża piasku „Józefów II” w gminie Józefów (gminy: Zwierzyniec, Adamów, Zamość, Tereszpol, Józefów, Krasnobród, Szczebrzeszyn);
- 23) propagowanie selektywnej zbiórki odpadów;
- 24) zachowanie układu rozłógów pól w tym dróg gruntowych prowadzących do pól i łąk;
- 25) zachowanie charakterystycznych elementów zieleni śródpolnej i alei drzew wzdłuż dróg;
- 26) zachowanie nienaruszonych kluczowych ekspozycji dominant krajobrazowych i architektonicznych, w szczególności ekspozycji przestrzennych kościołów;
- 27) zalecanie stosowania zieleni złożonej z rodzimych gatunków ze wskazaniem minimalnego procentu tego typu gatunków;
- 28) promowanie w obszarach wiejskich rozwiązań przestrzennych i urbanistycznych nawiązujących do miejscowego charakteru zabudowy, z użyciem lokalnych materiałów budowlanych, zalecanie stosowania proporcji między wysokością korpusu budynku a wysokością dachu charakterystyczną dla zabudowy regionu;
- 29) utrzymywanie właściwej hierarchii przestrzennej odzwierciedlającej na działce znaczenie budynku o funkcji głównej i mniej eksponowanych funkcjach pomocniczych;
- 30) wprowadzenie odpowiednich regulacji zmierzających do niewprowadzania na gruntach położonych w granicach Parku, niestanowiących własności Skarbu Państwa wydzielania nowych działek i budowy nowych obiektów mieszkalnych, poza odtworzeniem istniejącej zabudowy siedliskowej (gmina Zwierzyniec);

- 31) dążenie do wyeliminowania zanieczyszczeń wody, pochodzących z obszaru gmin położonych poza granicami Parku; przez ochronę naturalnego koryta rzek, niezbudowanie teras zalewowych, utrzymanie istniejącej obudowy biologicznej rzek i jej wzbogacenie na terenie otuliny.
2. Proponuje się następujące ustalenia do istniejących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin: Adamów, Józefów, Krasnobród, Szczepreszyn, Terespol, Zamość, Zwierzyniec i Miasta Zwierzyniec, planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych Parku, mogących mieć źródło w jego otulinie:
    - 1) dążenie do koncentracji zabudowy i usług w miejscowościach gminnych lub powiązanie ich z istniejącą zabudową wsi i nowych zespołów zabudowy wyznaczonych planami zagospodarowania przestrzennego;
    - 2) ograniczanie zabudowy ciągłej wzdłuż dróg poza strefami koncentracji zabudowy, z wyłączeniem miejscowości Płoskie, Zawada, Żdanówek w gminie Zamość;
    - 3) zachowywanie układów przestrzennych wsi położonych w otulinie wraz z ich zabudową;
    - 4) dążenie do minimalizowania oddziaływania linii kolejowych na przyrodę Parku w szczególności, w zakresie emisji hałasu, zanieczyszczenia powietrza i śmiertelności zwierząt;
    - 5) dążenie do ograniczenia odprowadzania niepodczyszczonych wód opadowych z obszarów zurbanizowanych do stawów, rzek, strumieni i innych cieków;
    - 6) zalecanie realizacji obiektów z uwzględnieniem tradycyjnych form budownictwa oraz tradycyjnych detali architektonicznych;
    - 7) uwzględnianie w istniejących i planowanych inwestycjach drogowych budowy przejść dla zwierząt;
    - 8) wprowadzanie obowiązku zastąpienia napowietrznych linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych elektroenergetycznymi i telekomunikacyjnymi liniami podziemnymi dla gruntów położonych w granicach Parku oraz zalecanie zastąpienia napowietrznych linii elektroenergetycznych i telekomunikacyjnych elektroenergetycznymi i telekomunikacyjnymi liniami podziemnymi dla obszarów położonych w otulinie Parku;
    - 9) eliminowanie uciążliwych gatunków roślin obcego pochodzenia, w tym szczególnie czeremchy amerykańskiej (*Padus serotina*), niecierpka gruczołowatego (*Impatiens glandulifera*) oraz nawłoci (*Solidago* sp);
    - 10) promowanie systemów ogrzewania przy zastosowaniu paliw ekologicznych, w szczególności energii elektrycznej, gazu ziemnego, oleju opałowego, kolektorów słonecznych;
    - 11) propagowanie selektywnej zbiórki odpadów;
    - 12) zachowanie układu rozlogów pól w tym dróg gruntowych prowadzących do pól i łąk oraz preferowanie ekologicznych upraw rolnych;
    - 13) zachowanie charakterystycznych elementów zieleni śródpolnej i alei drzew wzdłuż dróg;
    - 14) zachowanie nienaruszonych kluczowych ekspozycji dominant krajobrazowych i architektonicznych, w szczególności ekspozycji przestrzennych kościołów;
    - 15) promowanie w obszarach wiejskich rozwiązań przestrzennych i urbanistycznych nawiązujących do miejscowego charakteru zabudowy, z użyciem lokalnych materiałów budowlanych, zalecanie stosowania proporcji między wysokością korpusu budynku a wysokością dachu charakterystyczną dla zabudowy naszego regionu;
    - 16) utrzymywanie właściwej hierarchii przestrzennej odzwierciedlającej na działce znaczenie budynku o funkcji głównej i mniej eksponowanych funkcjach pomocniczych.

R o z d z i a ł 8

ZAKRES PLANU ZADAŃ OCHRONNYCH DLA SPECJALNEGO OBSZARU OCHRONY SIEDLISK ROZTOCZE ŚRODKOWE I CZĘŚCI OBSZARU SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW ROZTOCZE POKRYWAJĄCEJ SIĘ Z GRANICAMI PARKU

Obszar Parku pokrywa się w części z dwoma obszarami Natura 2000:

- 1) specjalnym obszarem ochrony siedlisk Roztocze Środkowe, o powierzchni całkowitej 8472,8 ha, w tym na obszarze Parku 8466,13 ha;
- 2) obszarem specjalnej ochrony ptaków Roztocze, o powierzchni całkowitej 103503,3 ha, w tym na obszarze Parku 8481,76 ha

Obszar Natura 2000 Roztocze Środkowe znajduje się w obszarze Parku i jest położony w województwie lubelskim, w powiatach zamojskim (na obszarach gmin: Adamów, Krasnobród, Szczepieszyn, Zamość, Zwierzyniec) i biłgorajskim (na obszarach gmin: Józefów, Tereszpol). Decyzja Komisji z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (Dz. Urz. L 33 z 08.02.2011, str. 146) obejmuje obszar Natura 2000 Roztocze Środkowe.

Obszar Natura 2000 Roztocze obejmując w całości Park, wykracza znacznie poza jego granice (w obszarze Parku 8,2% powierzchni tego obszaru). Położony jest w województwie lubelskim, w powiatach: biłgorajskim (gminy: Józefów, Tereszpol), tomaszowskim (gminy: Bełzec, Lubycza Królewska, Susiec, Tarnawatka, Tomaszów Lubelski), zamojskim (gminy: Adamów, Krasnobród, Radecznica, Zamość, Zwierzyniec) oraz podkarpackim, w powiecie lubaczowskim (gminy: Horyniec Zdrój, Narol). Obszar Natura 2000 Roztocze został wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. poz. 133 i 358, z 2012 r. poz. 358 oraz z 2017 r. poz. 1416).

I. Opis granic obszarów i mapa obszarów Natura 2000

1. W granicach obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe zawiera się obszar Roztoczańskiego Parku Narodowego opisany w § 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1995 r. w sprawie Roztoczańskiego Parku Narodowego (Dz. U. poz. 124), z wyjątkiem działek nr 413–433, 446, 601 obrębu ewidencyjnego Guciów, gm. Zwierzyniec, wchodzących w skład Parku.
2. Granice obszaru Natura 2000 Roztocze wskazane są na mapach w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. Cały obszar Parku zawiera się w granicach obszaru Natura 2000 Roztocze.
3. Mapa obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe oraz obszaru Natura 2000 Roztocze

II. Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotem ochrony

1. Zagrożenia istniejące wspólne dla siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe

Lp.	Kod siedliska przyrodniczego oraz gatunku ¹⁾	Rodzaj zagrożenia
1	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Zanieczyszczanie wód i gleby ściekami, środkami ochrony roślin i nawozami oraz odpadami stałymi i metalami ciężkimi
2	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Niekontrolowany ruch turystyczny na obszarze Parku
3	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Pojawienie się gatunków roślin i zwierząt obcych inwazyjnych lub rodzimych ekspansywnych
4	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Fragmentacja sieci obszarów chronionych i izolacja obszaru Parku (w tym ograniczanie drożności korytarzy ekologicznych)
5	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150,	Uproszczenie składu gatunkowego zdominowanego przez jeden gatunek drzewa, na skutek nadmiernego popierania jego udziału

	91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	w drzewostanach
6	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Jednowiekowość drzewostanów w wyniku odnowienia sztucznego na dużych powierzchniach
7	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902	Presja zwierząt roślinożernych w tym, koników polskich (<i>Equus caballus gmelini Ant., Forma Silvatica Vet.</i>) na składniki ekosystemów leśnych i mokradłowych, a zwłaszcza na odnowienia drzew i krzewów leśnych, gatunków roślin oraz roślinności szuwarowej
8	Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170	Zniekształcenie składu gatunkowego, struktury przestrzennej i wiekowej drzewostanów oraz zasobów rozkładającego się drewna w stosunku do naturalnego stanu ekosystemów
9	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Niekorzystne warunki hydrologiczne, w tym spadek poziomu wód powierzchniowych (wysychanie) i podziemnych oraz długotrwałe susze i niewielkie sumy opadów deszczu połączone z wysokimi temperaturami

2. Zagrożenia potencjalne wspólne dla siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe

Lp.	Kod i typ siedliska przyrodniczego ¹⁾	Rodzaj zagrożenia
1	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318,	Zanieczyszczenie powietrza gazami i pyłami

	1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	
2	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Wypalanie roślinności łąk, ściernisk i ugorów
3	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Wystąpienie kłęski żywiołowej (wiatrołomu, śniegołomu, huraganu, pożaru wielkopowierzchniowego)
4	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Zanikanie populacji roślin i zwierząt w wyniku uwarunkowań geograficznych (w szczególności zmiany zasięgu, wymieranie)
5	1. Siedlisko przyrodnicze: 3150, 3260, 6410, 6510, 7110, 7140, 7150, 91D0, 91E0, 91P0, 9130, 9170. 2. Gatunki roślin: 1381, 1386, 1393, 1902. 3. Gatunki zwierząt: 1037, 1042, 1060, 4030, 1082, 1083, 1084, 1087, 4026, 1098, 1145, 1149, 1163, 1166, 1188, 1220, 1308, 1318, 1323, 1324, 1337, 1352, 1355, 1361	Zmniejszenie się lub pogorszenie puli genowej w obrębie gatunków, roślin i zwierząt wywoływane ograniczeniem przepustowości korytarzy ekologicznych

3. Zagrożenia istniejące dla siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Rostocze Środkowe

Lp.	Kod i typ siedliska przyrodniczego ¹⁾	Rodzaj zagrożenia
1	91P0 - wyżynny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	1. Ekspansja buka zwyczajnego (<i>Fagus sylvatica</i>). 2. Zgryzanie odnowień przez zwierzynę płową i konika polskiego (<i>Equus caballus gmelini</i> Ant., <i>Forma Sylvatica</i> Vet.).

		3. Spowolnienie procesu przebudowy drzewostanów z powodu wystąpień pędraków
2	91D0 - bory bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i>)	1. Obniżenie poziomu wód gruntowych. 2. Eutrofizacja siedliska i pojawianie się gatunków roślin podszytowych obcych siedliskowo
3	9170 - grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	Lokalna ekspansja buka zwyczajnego (<i>Fagus sylvatica</i>) i zmiana fizjonomii siedliska w kierunku kwaśnej buczyny (w tym ubożenie runa)
4	91E0 - łągi olszowe i jesionowe (<i>Alnenion glutinoso-incanae</i>)	Pojawianie się gatunków obcych, głównie niecierpków (<i>Impatiens</i> sp.), nawłoci (<i>Solidago</i> sp.), rudbekii (<i>Rudbeckia</i> sp.)
5	7110 - torfowiska wysokie z roślinnością torfowórczą (żywe)	1. Obniżenie poziomu wód gruntowych przyspieszające sukcesję w kierunku boru bagienno-wilgotnego. 2. Eutrofizacja siedliska powodująca zarastanie trzcina i krzewami
6	7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska	1. Obniżenie poziomu wód gruntowych przyspieszające sukcesję w kierunku roślinności leśnej i zarośli wierzbowych. 2. Eutrofizacja siedliska powodująca zarastanie trzcina i krzewami
7	7150 - obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	1. Obniżenie poziomu wód gruntowych przyspieszające sukcesję w kierunku boru bagienno-wilgotnego. 2. Eutrofizacja siedliska powodująca zarastanie trzcina i krzewami
8	3260 - nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (<i>Ranunculion fluitantis</i>)	Pogorszenie jakości wód wskutek zanieczyszczeń antropogenicznych
9	6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	1. Sukcesja roślinności leśnej i zielnej. 2. Obniżenie poziomu wód gruntowych przyspieszające sukcesję w kierunku zarośli wierzbowych i olsów
10	6410 - zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Obniżenie poziomu wód gruntowych przyspieszające sukcesję w kierunku zarośli wierzbowych i olsów
11	3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	1. Pogorszenie jakości wód zasilających zbiorniki – głównie starorzeczy, gdzie woda pochodzi z wezbrań Wieprza. 2. Eutrofizacja powodująca wypływanie i zarastanie zbiorników

4. Zagrożenia istniejące dla gatunków roślin będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe

Kod i nazwa gatunku (przedmiotu ochrony) ¹⁾	Rodzaj zagrożenia
1902 - obuwik pospolity (<i>Cypripedium calceolus</i>)	1. Wzrost zacienienia. 2. Sukcesja roślinności zielnej oraz krzewów i drzew. 3. Uszkodzenia, w tym zgryzanie przez zwierzęta. 4. Pozyskiwanie przez ludzi

5. Zagrożenia potencjalne dla gatunków roślin będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe

Lp.	Kod i nazwa gatunku (przedmiotu ochrony) ¹⁾	Rodzaj zagrożenia
1	1381 - widłoząb zielony (<i>Dicranum viride</i>)	Zmiany warunków siedliskowych w wyniku procesów abiotycznych (klimatycznych i hydrologicznych, zanieczyszczenia powietrza) i biotycznych (zacienienie, lokalne kłęski)
2	1386 - bezlist okrywowy (<i>Buxbaumia viridis</i>)	Zmiany warunków siedliskowych w wyniku procesów abiotycznych (klimatycznych i hydrologicznych, zanieczyszczenia

		powietrza) i biotycznych (zacienienie, lokalne klęski)
3	1393 - sierpowiec błyszczący (<i>Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus</i>)	Obniżenie poziomu wód gruntowych przyspieszające sukcesję w kierunku zarośli wierzbowych i olsów

6. Zagrożenia istniejące dla gatunków zwierząt będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe

Lp.	Kod i nazwa gatunku (przedmiotu ochrony) ¹⁾	Rodzaj zagrożenia
1	1082 - kreślinek nizinny (<i>Graphoderus bilineatus</i>)	Pogorszenie warunków siedliskowych stanowisk występowania wskutek antropopresji
2	1084 - pachnica dębowa (<i>Osmoderma (Osmoderma barnabita) eremita</i>)	Zmniejszanie się liczby starych drzew żywicielskich
3	1083 - jelonek rogacz (<i>Lucanus cervus</i>)	1. Zmniejszanie się liczby starych drzew żywicielskich. 2. Niewielka powierzchnia odpowiednich biotopów
4	1037 - trzepla zielona (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	1. Zanik zbiorników wodnych z typową dla biologii gatunku roślinnością. 2. Pogorszenie stanu wód
5	1042 - zalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	1. Zanik roślinności zbiorników wodnych. 2. Zanik zbiorników wodnych
6	1. 4030 - szlaczkoń szafraniec (<i>Colias myrmidone</i>). 2. 4044 – sówka puszczykówka (<i>Xylomoia strix</i>)	Sukcesja roślinności zielnej oraz krzewów i drzew na stanowiskach gatunku
7	1. 1098 – minogi czarnomorskie (<i>Eudontomyzon spp.</i>) w tym minóg ukraiński (<i>Eudontomyzon mariae</i>). 2. 1163 - głowacz białopłetwy (<i>Cottus gobio</i>). 3. 1149 - koza (<i>Cobitis taenia</i>). 4. 1145 - piskorz (<i>Mi sgurnus fossilis</i>)	1. Zanieczyszczenie wód. 2. Zmiany w korytach rzecznych powodowane przez prace hydrotechniczne. 3. Zarybianie pstrągiem potokowym (<i>Oncorhynchus mykiss</i>) i tęczowym (<i>Salmo trutta m. fario</i>). 4. Natężenie turystyki kajakowej w bezpośrednim sąsiedztwie Parku. 5. Wzrost populacji innych gatunków drapieżnych wskutek antropogenicznych zaburzeń
8	1. 1166 - traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)</i> . 2. 1188 - kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>)	1. Rozjeżdżanie przez pojazdy na drogach - zarówno publicznych przecinających Park jak i leśnych (gatunek może wykorzystywać jako siedliska rozrodu koleiny dróg). 2. Zanikanie mokradeł, zwłaszcza płytkich zbiorników. 3. Ograniczenie przepustowości korytarzy ekologicznych wskutek zabudowy i osuszania mokradeł w sąsiedztwie Parku
9	1. 1308 - mopek (<i>Barbastella barbastellus</i>). 2. 1318 - nocek łydkowłosy (<i>Myotis dasycneme</i>). 3. 1324 - nocek duży (<i>Myotis myotis</i>). 4. 1323 - nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteini</i>)	Ubożenie bazy pokarmowej przez stosowanie pestycydów w rolnictwie i leśnictwie (poza granicami Parku – na żerowiskach gatunku)
10	1352 - wilk (<i>Canis lupus</i>)	1. Ograniczanie drożności korytarzy ekologicznych (przez wprowadzanie zabudowy i innych inwestycji) łączących Park z sąsiednimi obszarami (w tym zwłaszcza z Puszczą Solską). 2. Kłusownictwo w bezpośrednim sąsiedztwie Parku.

		3. Kolizje z pojazdami
11	1361 - ryś (<i>Lynx lynx</i>)	1. Presja zabudowy rozproszonej skutkująca ograniczeniem otwartych terenów. 2. Ograniczanie drożności korytarzy ekologicznych (przez wprowadzanie zabudowy i innych inwestycji) łączących Park z sąsiednimi obszarami (w tym zwłaszcza z Puszcą Solską) 3. Kolizje z pojazdami

7. Zagrożenia potencjalne dla gatunków zwierząt będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe

Lp.	Przedmiot ochrony (kod i gatunek) ¹⁾	Rodzaj zagrożenia
1	4026 - zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>)	Pojawienie się zjawisk klęskowych powodujących degradację siedlisk lub regres gatunku w obrębie arealu występowania wywołany przyczynami zoogeograficznymi
2	1337 - bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	Pojawienie się zjawisk lub czynników powodujących regres gatunku w obrębie arealu występowania wywołany przyczynami zoogeograficznymi
3	1355 - wydra (<i>Lutra lutra</i>)	Pojawienie się zjawisk lub czynników powodujących regres gatunku w obrębie arealu występowania wywołany przyczynami zoogeograficznymi
4	1361 - ryś (<i>Lynx lynx</i>)	Kłusownictwo w bezpośrednim sąsiedztwie Parku

8. Zagrożenia istniejące dla gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze

Lp.	Kod i nazwa gatunku (przedmiotu ochrony) ²⁾	Rodzaj zagrożenia
1	A030 - bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	Zubażanie i degradacja obszarów żerowiskowych w bezpośrednim sąsiedztwie Parku wskutek zabudowy, intensyfikacji rolnictwa, osuszania mokradeł
2	1. A072 - trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>). 2. A089 - orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>). 3. A099 - kobuz (<i>Falco subbuteo</i>)	Zubażanie i degradacja obszarów żerowiskowych w bezpośrednim sąsiedztwie Parku wskutek zabudowy, intensyfikacji rolnictwa, osuszania mokradeł, wprowadzania plantacji i wielkoobszarowych upraw, w szczególności kukurydzy
3	A122 - derkacz (<i>Crex crex</i>)	1. Zaniechanie użytkowania gruntów. 2. Zarastanie i zalesianie siedlisk występowania gatunku
4	A239 - dzięcioł biało grzbiety (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	Usuwanie stojącego posuszu jałowego z obszarów ochrony czynnej, zwłaszcza buków, grabów i jaworów

9. Zagrożenia potencjalne dla gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze

Lp.	Kod i nazwa gatunku (przedmiotu ochrony) ²⁾	Rodzaj zagrożenia
1	A030 - bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	1. Kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi. 2. Planowane inwestycje infrastrukturalne związane z budową dużych instalacji odnawialnych źródeł energii (farm wiatrowych i fotowoltaicznych) w bezpośrednim sąsiedztwie Parku
2	1. A072 - trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>). 2. A089 - orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>). 3. A099 - kobuz (<i>Falco subbuteo</i>)	1. Kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi. 2. Planowane inwestycje infrastrukturalne związane z budową dużych instalacji odnawialnych źródeł energii (farm wiatrowych i fotowoltaicznych) w bezpośrednim sąsiedztwie Parku

III. Cele działań ochronnych:

1. Celem działań ochronnych na obszarze Natura 2000 Roztocze Środkowe i obszarze Natura 2000 Roztocze jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotem ochrony na tych obszarach, w szczególności:

1) w przypadku siedlisk przyrodniczych:

Lp.	Kod i typ siedlisk przyrodniczego (przedmiotu ochrony) ¹⁾	Cel działań ochronnych
1	9130 - żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i>)	Utrzymanie areалу na poziomie minimum 1660 ha i stopniowe zwiększanie areálu wraz z postępem czynnej ochrony ekosystemów leśnych
2	91P0 - wyżynny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	1. Utrzymanie areálu na aktualnym poziomie (około 1030 ha) i zwiększanie areálu wraz z postępem czynnej ochrony ekosystemów leśnych. 2. Zachowanie specyficznej struktury i fizjonomii oraz składu gatunkowego runi
3	91D0 - bory bagiennie (<i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i>)	1. Utrzymanie areálu na aktualnym poziomie (około 245 ha). 2. Zachowanie specyficznej struktury i fizjonomii oraz składu gatunkowego runi
4	9170 - grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	1. Utrzymanie areálu na aktualnym poziomie (około 608 ha) i zwiększanie areálu wraz z postępem czynnej ochrony ekosystemów leśnych. 2. Zachowanie specyficznej struktury i fizjonomii oraz składu gatunkowego runi
5	91E0 - łągi olszowe i jesionowe (<i>Alnion glutinoso-incanae</i>)	1. Utrzymanie areálu na aktualnym poziomie (około 0,5 ha). 2. Zachowanie specyficznej struktury i fizjonomii oraz składu gatunkowego runi
6	7110 - torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	1. Utrzymanie areálu łąk na aktualnym poziomie (około 3,4 ha). 2. Zachowanie specyficznej struktury i fizjonomii
7	7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska	1. Utrzymanie areálu na aktualnym poziomie (około 1 ha). 2. Zachowanie specyficznej struktury i fizjonomii. 3. Poprawa stanu ochrony pojedynczych młak
8	7150 - obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	Zachowanie specyficznej struktury i fizjonomii
9	3260 - nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (<i>Ranunculion fluitantis</i>)	Utrzymanie areálu na aktualnym poziomie (około 11 ha)
10	6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	1. Utrzymanie areálu na poziomie nie mniejszym niż obecnie (około 0,8 ha). 2. Zachowanie specyficznej struktury i fizjonomii
11	6410 - zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Utrzymanie areálu na aktualnym poziomie (około 0,7 ha) i w obecnym stanie ochrony lub dążenie do zwiększenia powierzchni
12	3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Utrzymanie obecnego areálu siedliska (około 0,7 ha)

2) w przypadku gatunków roślin

Lp.	Kod i gatunek przedmiotu ochrony ¹⁾	Cel działań ochronnych
1	1381 - widłoząb zielony (<i>Dicranum viride</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areалу i liczebności populacji
2	1386 - bezlist okrywowy (<i>Buxbaumia viridis</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
3	1393 - sierpowiec błyszczący (<i>Drepanocladus (Hamatocaulis) Vernicosus</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
4	1902 - obuwik pospolicity (<i>Cypripedium calceolus</i>)	1. Utrzymanie aktualnego i stopniowe zwiększanie areálu i liczebności populacji. 2. Zwiększenie liczby pędów kwitnących.

3) w przypadku gatunków zwierząt

Lp.	Kod i gatunek przedmiotu ochrony ¹⁾	Cel działań ochronnych
1	4026 - zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
2	1082 - kreślinek nizinny (<i>Grophoferus bilineatus</i>)	Próba przywrócenia gatunku przez stworzenie dogodnych warunków bytowania lub restytucję
3	1084 - pachnica dębowa (<i>Osmoderma eremita (Osmoderma barnabita)</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
4	1083 - jelonek rogacz (<i>Lucanus cervus</i>)	Utrzymanie lub przywrócenie gatunku przez stworzenie optymalnych warunków bytowania lub restytucję
5	1087 - nadobnica alpejska (<i>Rosalia alpina</i>)	Próba przywrócenia gatunku przez stworzenie dogodnych warunków bytowania lub restytucję
6	1037 - trzepla zielona (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
7	1042 - zalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
8	4030 - szlaczkoń szafraniec (<i>Colias myrmidone</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
9	4044 – sówka puszczykówka (<i>Xylomoia strix</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
10	1098 – minogi czarnomorskie (<i>Eudontomyzon spp.</i>) w tym minóg ukraiński (<i>Eudontomyzon mariae</i>)	Utrzymanie lub zwiększenie liczebności gatunku przez tworzenie dogodnych warunków bytowania lub zasilenie populacji przez wsiedlenie (w miarę potrzeb poprzedzonych szczegółowymi badaniami)
11	1163 - głowacz białopletwy (<i>Cottus gobio</i>)	Utrzymanie lub zwiększenie liczebności gatunku przez tworzenie dogodnych warunków bytowania lub zasilenie populacji przez wsiedlenie (w miarę potrzeb poprzedzonych szczegółowymi badaniami)
12	1149 - koza (<i>Cobitis taenia</i>)	Utrzymanie lub zwiększenie liczebności gatunku przez tworzenie dogodnych warunków bytowania lub zasilenie populacji przez wsiedlenie (w miarę potrzeb poprzedzonych szczegółowymi badaniami)
13	1145 - piskorz (<i>Misgurnus fossilis</i>)	Utrzymanie lub zwiększenie liczebności gatunku przez tworzenie dogodnych warunków bytowania lub zasilenie populacji przez wsiedlenie (w miarę potrzeb poprzedzonych szczegółowymi badaniami)
14	1166 - traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)</i>	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji

15	1188 - kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>)	Zwiększenie liczebności gatunku przez tworzenie dogodnych warunków bytowania lub zasilenie populacji przez wsiedlenie (w miarę potrzeb poprzedzonych szczegółowymi badaniami)
16	1308 - mopek (<i>Barbastella barbastellus</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areалу i liczebności populacji
17	1318 - nocek łydkowłosy (<i>Myotis dasycneme</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
18	1324 - nocek duży (<i>Myotis myotis</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
19	1323 - nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteinii</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
20	1337 - bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji
21	1352 - wilk (<i>Canis lupus</i>)	Utrzymanie aktualnej liczebności populacji (1-2 grupy rodzinne)
22	1361 - ryś (<i>Lynx lynx</i>)	Utrzymanie stanu aktualnego, czyli stałej obecności 2–3 dorosłych osobników na terenie Parku
23	1355 - wydra (<i>Lutra lutra</i>)	Utrzymanie minimum aktualnego areálu i liczebności populacji

4) w przypadku gatunków ptaków

Lp.	Kod i gatunek przedmiotu ochrony ²⁾	Cel działań ochronnych
1	A030 - bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
2	A072 - trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
3	A089 - orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
4	A122 - derkacz (<i>Crex crex</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
5	A220 - puszczyk uralski (<i>Strix uralensis</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
6	A223 - włochatka (<i>Aegolius funereus</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
7	A224 - lelek (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
8	A234 - dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
9	A236 - dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
10	A238 - dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
11	A239 - dzięcioł białogrzbisty (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
12	A307 - jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
13	A338 - gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
14	A320 - muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
15	A321 - muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
16	A099 - kobuz (<i>Falco subbuteo</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
17	A207 - siniak (<i>Columba oenas</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji
18	A261 - pliszka górska (<i>Motacilla cinerea</i>)	Utrzymanie aktualnego areálu bytowania (łęgówisk i obszarów funkcjonalnych, zwłaszcza żerowisk) i liczebności populacji

IV. Określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania w celu utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe oraz obszaru Natura 2000 Roztocze w części pokrywającej się z granicami Parku

1. Ochrona czynna siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk

Za realizację działań ochronnych w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt na gruntach Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Parku odpowiedzialny jest Roztoczański Park Narodowy, a w przypadku gruntów stanowiących własność innych podmiotów, właściciel lub posiadacz gruntów, którego gospodarstwo rolne lub jego część położona jest na obszarze Natura 2000 Roztocze Środkowe oraz obszarze Natura 2000 Roztocze w części pokrywającej się z granicami Parku, na podstawie porozumienia ze sprawującym nadzór nad Obszarem albo na podstawie zobowiązania podjętego w związku z korzystaniem z programów wsparcia.

Przewiduje się następujące działania ochronne:

1) w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe

Lp.	Kod i nazwa siedliska przyrodniczego (przedmiotu ochrony) ¹⁾	Działania ochronne	Lokalizacja
1	9130 - żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Ochrona bierna siedliska w obszarach występowania. Usunięcie pozostałości domieszki sosny zwyczajnej (<i>Pinus sylvestris</i>) we fragmentach, które powstały ze sztucznych zbiorowisk zastępczych. Realizacja czynnej ochrony ekosystemów leśnych (przebudowy drzewostanów) przez wprowadzanie buka zwyczajnego (<i>Fagus sylvatica</i>), jodły pospolitej (<i>Abies alba</i>), jawora (<i>Acer pseudoplatanus</i>), wiąza górskiego (<i>Ulmus glabra</i>) 	Obszar Parku
2	91P0 - wyżyny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Ochrona bierna i czynna siedliska w obszarach występowania. Zabiegi na rzecz ograniczenia odnowień buka zwyczajnego (<i>Fagus sylvatica</i>). Formowanie różnowiekowej i wielopiętrowej struktury drzewostanu, z wykorzystaniem naturalnego odnowienia. Usunięcie obcych gatunków roślin. Wykonywanie grodzień na niektórych uprawach i odnowieniach naturalnych. Zabiegi regulujące odpowiedni skład gatunkowy w płatach odnowień. Realizacja czynnej ochrony ekosystemów leśnych (przebudowy drzewostanów) przez wprowadzanie jodły pospolitej (<i>Abies alba</i>) 	Obszar Parku
3	91D0 - bory bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Retencja wody, budowa zastawek i szczególna ochrona stanowisk bobra europejskiego (<i>Castor fiber</i>). Usuwanie antropofitów 	Obszar Parku

4	9170 - grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona bierna i czynna siedliska w obszarach występowania. 2. Usuwanie pozostałości domieszki sosny zwyczajnej. 3. Usuwanie neofitów drzewiastych. 4. Realizacja czynnej ochrony ekosystemów leśnych (przebudowy drzewostanów) przez wprowadzanie dębu szypułkowego (<i>Quercus robur</i>), jodły pospolitej (<i>Abies alba</i>), klona zwyczajnego (<i>Acer platanoides</i>), lipy drobnolistnej (<i>Tilia cordata</i>), lipy szerokolistnej (<i>Tilia platyphyllos</i>), wiąza górskiego (<i>Umlus glabra</i>) 	Obszar Parku
5	91E0 - łągi olszowe i jesionowe (<i>Alnion glutinoso-incanae</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona bierna i czynna siedliska w obszarach występowania. 2. Usuwanie antropofitów 	Obszar Parku
6	7110 - torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie reżimu wodnego właściwego dla siedliska. 2. Wycinanie trzcinowisk i łożowisk 	Obszar Parku
7	7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie reżimu wodnego właściwego dla siedliska. 2. Usuwanie łożowisk we wczesnym stadium sukcesji 	Obszar Parku
8	7150 - obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrzymanie reżimu wodnego właściwego dla siedliska. 2. Wycinanie trzcinowisk i łożowisk 	Obszar Parku
9	3260 - nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (<i>Ranunculion fluitantis</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Usuwanie zanieczyszczeń stałych z koryta rzeki. 2. Działania na rzecz budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji w otulinie Parku 	Obszar Parku
10	6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działanie obligatoryjne: <ol style="list-style-type: none"> 1) zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych; 2) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Działanie fakultatywne: <ol style="list-style-type: none"> 1) wykaszanie (z usunięciem biomasy oraz z pozostawieniem fragmentów powierzchni nieskoszonych) w terminie od czerwca do września – co roku lub co dwa lata; 2) usuwanie zakrzewień i zadrzewień; 3) utrzymanie reżimu wodnego typowego dla siedliska 	Obszar Parku

11	6410 - zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	1. Działanie obligatoryjne: 1) zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych; 2) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Działanie fakultatywne: 1) wykaszanie w odpowiednim dla siedliska terminie – co roku lub co dwa lata; 2) usuwanie zakrzewień i zadrzewień; 3) utrzymanie reżimu wodnego typowego dla siedliska	Obszar Parku
12	3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	1. Utrzymanie reżimu wodnego typowego dla siedliska. 2. Usuwanie zanieczyszczeń stałych naniesionych przez wodę lub zdeponowanych przez człowieka	Obszar Parku

- 2) w odniesieniu do gatunków roślin będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe:

Lp.	Kod i nazwa gatunku (przedmiotu ochrony) ¹⁾	Działania ochronne	Lokalizacja
1	1381 - widłoząb zielony (<i>Dicranum viride</i>)	Bierna i czynna ochrona siedliska gatunku i ochrona populacji poprzedzone szczegółową inwentaryzacją i zaleceniami – zgodnie ze wskazaniami opracowanymi na podstawie wyników monitoringu	Obszar Parku
2	1386 - bezlist okrywowy (<i>Buxbaumia viridis</i>)	Bierna i czynna ochrona siedliska gatunku i ochrona populacji poprzedzone szczegółową inwentaryzacją i zaleceniami – zgodnie ze wskazaniami opracowanymi na podstawie wyników monitoringu	Obszar Parku
3	1393 - sierpowiec błyszczący (<i>Drepanocladus</i> (<i>Hamatocaulis</i>) <i>Vernicosus</i>)	Bierna i czynna ochrona siedliska gatunku i ochrona populacji poprzedzone szczegółową inwentaryzacją i zaleceniami – zgodnie ze wskazaniami opracowanymi na podstawie wyników monitoringu	Obszar Parku
4	1902 - obuwik pospolity (<i>Cypripedium calceolus</i>)	1. Inwentaryzacja gatunku. 2. Zabiegi czynnej ochrony polegające na prześwietlaniu stanowisk – usuwaniu roślinności zielonej oraz krzewów i drzew a także wrywanie ich karp korzeniowych – zgodnie ze wskazaniami opracowanymi na podstawie wyników monitoringu	Obszar Parku

3) w odniesieniu do gatunków zwierząt będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe:

Lp.	Kod i nazwa gatunku (przedmiotu ochrony) ¹⁾	Działania ochronne	Lokalizacja
1	4026 - zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Ścisła ochrona siedlisk i stanowisk gatunku. Dokładne rozpoznanie stanu populacji. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne leśne oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> Obszary ochrony ścisłej oraz czynnej – wyłączone z realizacji działań ochronnych. Korytarze ekologiczne leśne
2	1082 - kreślinek nizinny (<i>Graphoderus bilineatus</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Dokładna diagnoza stanu populacji. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania gatunku. Restytucja gatunku. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> Cieki Parku – Stawy Echo, Czarny Staw, Staw Florianiecki. Korytarze ekologiczne mokradłowe
3	1084 - pachnica dębowa (<i>Osmoderma eremita</i> (<i>Osmoderma barnabita</i>))	<ol style="list-style-type: none"> Ścisła ochrona siedlisk i stanowisk gatunku. Dokładne rozpoznanie stanu populacji. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> Obszary ochrony ścisłej oraz czynnej – wyłączone z realizacji działań ochronnych. Korytarze ekologiczne leśne. Korytarze ekologiczne mokradłowe
4	1083 - jelonek rogacz (<i>Lucanus cervus</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Dokładna diagnoza stanu populacji. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące 	<ol style="list-style-type: none"> Obszar Parku. Korytarze ekologiczne leśne. Korytarze ekologiczne mokradłowe

		korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	
5	1087 - nadobnica alpejska (<i>Rosalia alpina</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. 3. Ewentualna restytucja gatunku – po szczegółowej analizie możliwości tego działania. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne. 3. Korytarze ekologiczne mokradłowe
6	1037 - trzepla zielona (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie siedlisk występowania. 3. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cieki Parku – Wieprz, Szum, Świerszcz, Krupiec. 2. Korytarze ekologiczne mokradłowe
7	1042 - zalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. 3. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbiorniki wodne Parku – stałe i okresowe. 2. Korytarze ekologiczne mokradłowe
8	4030 - szlaczkoń szafraniec (<i>Colias myrmidone</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. 3. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne oraz 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Łądowe ekosystemy nieleśne Parku. 2. Korytarze ekologiczne łądowych ekosystemów nieleśnych

		utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	
9	4044 – sówka puszczykówka (<i>Xylomoia strix</i>)	1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania	Obszar Parku
10	1098 – minogi czarnomorskie (<i>Eudontomyzon spp.</i>) w tym minóg ukraiński (<i>Eudontomyzon mariae</i>)	1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. 3. Ewentualna restytucja gatunku – po szczegółowej analizie możliwości tego działania. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne mokradłowe oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	1. Cieki Parku – Wieprz, Szum, Świerszcz, Krupiec. 2. Korytarze ekologiczne mokradłowe
11	1163 - głowacz białopłetwy (<i>Cottus gobio</i>)	1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. 3. Ewentualna restytucja gatunku – po szczegółowej analizie możliwości tego działania. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne mokradłowe oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	1. Cieki Parku – Wieprz, Szum, Świerszcz, Krupiec. 2. Korytarze ekologiczne mokradłowe
12	1149 - koza (<i>Cobitis taenia</i>)	1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. 3. Ewentualna restytucja gatunku – po szczegółowej analizie możliwości tego działania. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w dokumentach planistycznych gmin (miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne mokradłowe oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	1. Cieki Parku – Wieprz, Szum, Świerszcz, Krupiec. 2. Korytarze ekologiczne mokradłowe

13	1145 - piskorz (<i>Misgurnus fossilis</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. 3. Ewentualna restytucja gatunku – po szczegółowej analizie możliwości tego działania. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne mokradłowe oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cieki Parku – Wieprz, Szum, Świerszcz, Krupiec. 2. Korytarze ekologiczne mokradłowe
14	1166 - traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. 3. Zabezpieczenie tras sezonowych migracji systemami stałych przejść lub okresowych przesiedleń wykonywanych ręcznie. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne. 3. Korytarze ekologiczne mokradłowe
15	1188 - kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokładna diagnoza stanu populacji. 2. Utrzymanie lub odtworzenie siedlisk występowania. 3. Zabezpieczenie tras sezonowych migracji systemami stałych przejść lub okresowych przesiedleń wykonywanych ręcznie. 4. Ewentualna restytucja gatunku – po szczegółowej analizie możliwości realizacji tego działania. 5. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne. 3. Korytarze ekologiczne mokradłowe

16	1308 - mopek (<i>Barbastella barbastellus</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie drzew z dziuplami w obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej. 2. Prace konserwacyjne w piwnicach Parku stanowiących znane miejsca hibernacji. 3. Działania na rzecz zastąpienia elektroenergetycznych linii napowietrznych elektroenergetycznymi liniami podziemnym. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne. 3. Korytarze ekologiczne mokradłowe
17	1318 - nocek łydkowłosy (<i>Myotis dasycneme</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie drzew z dziuplami w obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej. 2. Prace konserwacyjne w piwnicach Parku stanowiących znane miejsca hibernacji. 3. Działania na rzecz zastąpienia elektroenergetycznych linii napowietrznych elektroenergetycznymi liniami podziemnym. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne. 3. Korytarze ekologiczne mokradłowe
18	1324 - nocek duży (<i>Myotis myotis</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie drzew z dziuplami w obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej. 2. Prace konserwacyjne w piwnicach Parku stanowiących znane miejsca hibernacji. 3. Działania na rzecz zastąpienia elektroenergetycznych linii napowietrznych elektroenergetycznymi liniami podziemnym. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne. 3. Korytarze ekologiczne mokradłowe

		i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	
19	1323 - nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteinii</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Zachowanie drzew z dziuplami w obszarach ochrony czynnej i krajobrazowej. Prace konserwacyjne w piwnicach Parku stanowiących znane miejsca hibernacji. Działania na rzecz zastąpienia elektroenergetycznych linii napowietrznych elektroenergetycznymi liniami podziemnym. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> Obszar Parku. Korytarze ekologiczne leśne. Korytarze ekologiczne mokradłowe
20	1337 - bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	<ol style="list-style-type: none"> Obszar Parku. Korytarze ekologiczne leśne. Korytarze ekologiczne mokradłowe
21	1352 - wilk (<i>Canis lupus</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Ochrona stanowisk rozrodczych przez tworzenie stref ochrony całorocznej i okresowej. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> Obszar Parku. Korytarze ekologiczne leśne. Korytarze ekologiczne mokradłowe
22	1361- ryś (<i>Lynx lynx</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Ochrona stanowisk rozrodczych przez tworzenie stref ochrony całorocznej i okresowej. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich 	<ol style="list-style-type: none"> Obszar Parku. Korytarze ekologiczne leśne. Korytarze ekologiczne mokradłowe

		obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	
23	1355 - wydra (<i>Lutra lutra</i>)	Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	1. Korytarze ekologiczne leśne. 2. Korytarze ekologiczne mokradłowe

4) w odniesieniu do gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze:

Lp.	Kod i nazwa gatunku (przedmiotu ochrony) ²⁾	Działania ochronne	Lokalizacja
1	A030 - bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie stref ochrony całorocznej i okresowej. 2. Działanie na rzecz ograniczenia lub zaprzestania realizacji prac hydrotechnicznych zmierzających do osuszania obszarów mokradłowych w otulinie Parku. 3. Działania na rzecz zastąpienia elektroenergetycznych linii napowietrznych elektroenergetycznymi liniami podziemnym oraz stosowanie zabezpieczeń na liniach najwyższych napięć w sąsiedztwie Parku. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne powietrzne. 3. Korytarze ekologiczne leśne. 4. Korytarze ekologiczne mokradłowe
2	A072 - trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie stref ochrony okresowej wokół miejsca gniazdowania w obszarach ochrony czynnej. 2. Działanie na rzecz ograniczenia lub wprowadzenia zakazu lokalizacji zabudowy i inwestycji infrastrukturalnych na terenach otwartych wokół Parku, w tym utrzymanie dotychczasowego sposobu gospodarowania w agrocenozach i użytkach zielonych. 3. Działania na rzecz zastąpienia elektroenergetycznych linii napowietrznych elektroenergetycznymi liniami podziemnym oraz stosowanie zabezpieczeń na liniach najwyższych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne powietrzne. 3. Korytarze ekologiczne leśne. 4. Korytarze ekologiczne mokradłowe

		<p>napięć w sąsiedztwie Parku.</p> <p>4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów</p>	
3	A089 - orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>)	<p>1. Tworzenie stref ochrony całorocznej i okresowej.</p> <p>2. Działanie na rzecz ograniczenia lub zaprzestania realizacji prac hydrotechnicznych zmierzających do osuszania obszarów mokradłowych w otulinie Parku.</p> <p>3. Działanie na rzecz ograniczenia lub wprowadzenia zakazu lokalizacji zabudowy i inwestycji infrastrukturalnych na terenach otwartych wokół Parku, w tym utrzymanie dotychczasowego sposobu gospodarowania w agrocenozach i użytkach zielonych.</p> <p>4. Gospodarowanie na trwałych użytkach zielonych:</p> <p>1) działanie obligatoryjne:</p> <p>a) zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych,</p> <p>b) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych;</p> <p>2) działanie fakultatywne:</p> <p>a) gospodarowanie na trwałych użytkach zielonych (łąkach i pastwiskach stanowiących żerowisko gatunku) przez koszenie biomasy i wypas zwierząt,</p> <p>b) koszenie nie więcej niż dwa razy w roku w terminie czerwiec – wrzesień (z usunięciem biomasy oraz pozostawieniem fragmentów nieskoszonych),</p> <p>c) prowadzenie wypasu zwierząt od maja do października.</p> <p>5. Działania na rzecz zastąpienia elektroenergetycznych linii napowietrznych elektroenergetycznymi liniami podziemnym oraz stosowanie zabezpieczeń na liniach najwyższych napięć w sąsiedztwie Parku.</p> <p>6. Działanie na rzecz wprowadzenia</p>	<p>1. Obszar Parku.</p> <p>2. Korytarze ekologiczne powietrzne.</p> <p>3. Korytarze ekologiczne leśne.</p> <p>4. Korytarze ekologiczne mokradłowe</p>

		w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów	
4	A122 - derkacz (<i>Crex crex</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działanie obligatoryjne: <ol style="list-style-type: none"> 1) zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych; 2) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych 2. Działanie fakultatywne: <ol style="list-style-type: none"> 1) gospodarowanie na trwałych użytkach zielonych (łąkach i pastwiskach stanowiących miejsce rozrodu i żerowisko gatunku) przez koszenie biomasy i wypas zwierząt; 2) koszenie nie więcej niż dwa razy w roku w terminie czerwiec – wrzesień (z usunięciem biomasy oraz pozostawieniem fragmentów nieskoszonych); 3) prowadzenie wypasu zwierząt od maja do października 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne mokradłowe
5	A220 - puszczyk uralski (<i>Strix uralensis</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie stref ochrony okresowej wokół miejsca gniazdowania w obszarach ochrony czynnej. 2. Działanie na rzecz zastąpienia elektroenergetycznych linii napowietrznych elektroenergetycznymi liniami podziemnym oraz stosowanie zabezpieczeń na liniach najwyższych napięć w sąsiedztwie Parku 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne powietrzne. 3. Korytarze ekologiczne leśne
6	A223 - włośchatka (<i>Aegolius funereus</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie stref ochrony całorocznej i okresowej. 2. W obszarach ochrony czynnej poddanych przebudowie, pozostawienie drzew z dziuplami oraz obumierających i martwych w biogrupach 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne powietrzne. 3. Korytarze ekologiczne leśne
7	A224 - lelek (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	Realizacja monitoringu populacji – rozmieszczenia i liczebności w świetle zmieniających się warunków siedliskowych odpowiednich dla tego gatunku	Obszar Parku
8	A234 - dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	W obszarach ochrony czynnej poddanych przebudowie, pozostawienie drzew z dziuplami oraz obumierających i martwych w biogrupach	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne

9	A236 - dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	W obszarach ochrony czynnej poddanych przebudowie, pozostawienie drzew z dziuplami oraz obumierających i martwych w biogrupach	1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne
10	A238 - dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	W obszarach ochrony czynnej poddanych przebudowie, pozostawienie drzew z dziuplami oraz obumierających i martwych w biogrupach	1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne
11	A239 - dzięcioł białogrzbiety (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	1. W obszarach ochrony czynnej poddanych przebudowie, pozostawienie drzew z dziuplami oraz obumierających i martwych w biogrupach. 2. Tworzenie stref ochrony całorocznej i okresowej wokół miejsca gniazdowania w obszarach ochrony czynnej	1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne. 3. Korytarze ekologiczne mokradłowe
12	A307 - jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	1. Działanie obligatoryjne: 1) zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych; 2) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Działanie fakultatywne - utrzymanie otwartego charakteru pastwisk, łąk i pól w obszarze Parku, z zachowaniem istniejących zakrzewień, zadrzewień i pojedynczych drzew	Obszar Parku
13	A320 - muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>)	1. Ochrona stanowisk i siedlisk lęgowych wokół znanych terytoriów, w tym odstąpienie od realizacji prac z zakresu czynnej ochrony ekosystemów leśnych w okresie lęgowym. 2. W obszarach ochrony czynnej, pozostawienie liściastych drzew z dziuplami oraz obumierających i martwych w biogrupach	1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne
14	A321 - muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)	W obszarach ochrony czynnej poddanych przebudowie, pozostawienie drzew z dziuplami oraz obumierających i martwych w biogrupach	1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne
15	A338 - gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)	1. Działanie obligatoryjne: 1) zachowanie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych, 2) ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2. Działanie fakultatywne - utrzymanie otwartego charakteru pastwisk, łąk i pól w obszarze Parku, z zachowaniem istniejących zakrzewień, zadrzewień i pojedynczych drzew	Obszar Parku

16	A099 - kobuz (<i>Falco subbuteo</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tworzenie stref ochrony całorocznej i okresowej wokół miejsca gniazdowania w obszarach ochrony czynnej. 2. Ograniczanie lub dążenie do zakazu lokalizacji zabudowy i inwestycji infrastrukturalnych na terenach otwartych wokół Parku, w tym utrzymanie dotychczasowego sposobu gospodarowania w agrocenozach i użytkach zielonych. 3. Działanie na rzecz zastąpienia elektroenergetycznych linii napowietrznych elektroenergetycznymi liniami podziemnym oraz stosowanie zabezpieczeń na liniach najwyższych napięć w sąsiedztwie Parku. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne powietrzne. 3. Korytarze ekologiczne leśne. 4. Korytarze ekologiczne mokradłowe
17	A207 - siniak (<i>Columba oenas</i>)	Pozostawianie drzew z dziuplami po dzięciole czarnym (<i>Dryocopus martius</i>)	Obszar Parku
18	A261 - pliszka górska (<i>Motacilla cinerea</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie reżimu cieków w Parku w dotychczasowym stanie. 2. Pozostawienie powalonych drzew i karp korzeniowych w ciekach. 3. Działania na rzecz ograniczania usuwania powalonych drzew i karp korzeniowych z cieków w otulinie Parku. 4. Działanie na rzecz wprowadzenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów określających istniejące korytarze ekologiczne (leśne i mokradłowe) oraz utrzymujących w ich obszarze dotychczasowy sposób użytkowania gruntów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obszar Parku. 2. Korytarze ekologiczne leśne. 3. Korytarze ekologiczne mokradłowe

2. Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych

Za realizację monitoringu stanu przedmiotu ochrony oraz monitoringu realizacji celów działań ochronnych odpowiedzialny jest sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 oraz w przypadku gruntów stanowiących własność innych podmiotów, zarządzający obszarem na podstawie porozumienia z właścicielem gruntu.

Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz monitoring realizacji celów działań ochronnych obejmuje:

- 1) w odniesieniu do siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze Środkowe

Lp.	Przedmiot ochrony – kod i nazwa siedliska przyrodniczego ¹⁾	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych ⁶⁾		
		Parametry	Lokalizacja	Częstotliwość kontroli
1	9130 - żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i>)	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
2	91P0 - wyżynny jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku, w tym stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Co 6 lat
3	91D0 - bory bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i>)	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 3 lata
4	9170 - grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
5	91E0 - łągi olszowe i jesionowe (<i>Alnenion glutinoso-incanae</i>)	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 3 lata
6	7110 - torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku, w tym stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Co 3 lata
7	7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 3 lata
8	7150 - obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku <i>Rhynchosporion</i>	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku, w tym stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Co 3 lata
9	3260 - nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (<i>Ranunculion fluitantis</i>)	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 3 lata

10	6510 - niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku, w tym stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Co 3 lata
11	6410 - zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co roku
12	3150 - starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	1) powierzchnia siedliska; 2) struktura i funkcja; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 3 lata

2) w odniesieniu do gatunków roślin będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze

Lp.	Przedmiot ochrony – kod i nazwa siedliska przyrodniczego ¹⁾	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych ⁶⁾		
		Parametry	Lokalizacja	Częstotliwość kontroli
1	1381 - widłoząb zielony (<i>Dicranum viride</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 3 lata
2	1386 - bezlist okrywowy (<i>Buxbaumia viridis</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 3 lata
3	1393 - sierpowiec błyszczący (<i>Drepanocladus (Hamatocaulis) Vernicosus</i>)	1) populacja; 2) Siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 3 lata
4	1902 - obuwik pospolity (<i>Cypripedium calceolus</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku, w tym stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Co 3 lata

3) w odniesieniu do gatunków zwierząt będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze

Lp.	Przedmiot ochrony – kod i nazwa siedliska przyrodniczego ¹⁾	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych ⁶⁾		
		Parametry	Lokalizacja	Częstotliwość kontroli
1	4026 - zagłębek bruzdkowany (<i>Rhysodes sulcatus</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat

2	1082 - kreślinek nizinny (<i>Graphoderus bilineatus</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat (od chwili potwierdzenia występowania)
3	1084 - pachnica dębowa (<i>Osmoderma eremita</i> (<i>Osmoderma barnabita</i>))	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
4	1083 - jelonek rogacz (<i>Lucanus cervus</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat (od chwili potwierdzenia występowania)
5	1087 - nadobnica alpejska (<i>Rosalia alpina</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat (od chwili potwierdzenia występowania)
6	1037 - trzepla zielona (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
7	1042 - zalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
8	4030 - szlaczkoń szafraniec (<i>Colias myrmidone</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
9	4044 – sówka puszczykówka (<i>Xylomoia strix</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Corocznie
10	1098 – minogi czarnomorskie (<i>Eudontomyzon spp.</i>) w tym minóg ukraiński (<i>Eudontomyzon mariae</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
11	1163 - głowacz białopłetwy (<i>Cottus gobio</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
12	1149 - koza (<i>Cobitis taenia</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
13	1145 - piskorz (<i>Misgurnus fossilis</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku	Co 6 lat
14	1166 - traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku, w tym stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Co 6 lat w systemie Państwowego Monitoringu Środowiska na wybranych powierzchniach badawczych
		1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	1. Obszar sezonowej migracji w obwodach ochronnych Bukowa Góra, Jarugi, Stoki i Horodzisko. 2. Stałe i okresowe zbiorniki wodne na obszarze Parku	Corocznie w obszarach objętych monitoringiem natężenia migracji przy szlakach komunikacyjny oraz w odtworzonych, zbiornikach wodnych

15	1188 - kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku, w tym stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Co 6 lat w systemie Państwowego Monitoringu Środowiska na wybranych powierzchniach badawczych
		1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	1. Obszar sezonowej migracji w obwodach ochronnych Bukowa Góra, Jarugi, Stoki i Horodzisko. 2. Stałe i okresowe zbiorniki wodne na obszarze Parku	Corocznie w obszarach objętych monitoringiem natężenia migracji przy szlakach komunikacyjny oraz w odtworzonych, zbiornikach wodnych
16	1308 - mopek (<i>Barbastella barbastellus</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku - na określonych przez specjalistę stanowiskach badawczych rozmieszczonych w całym obszarze Parku	Co 6 lat w systemie Państwowego Monitoringu Środowiska na wybranych powierzchniach badawczych
		Populacja	Obszar Parku (piwnice wolnostojące i piwnice pod budynkami oraz strychy budynków Parku)	Corocznie w miejscach hibernacji
17	1318 - nocek łydkowłosy (<i>Myotis dasycneme</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku - na określonych przez specjalistę stanowiskach badawczych rozmieszczonych w całym obszarze Parku	Co 6 lat w systemie Państwowego Monitoringu Środowiska na wybranych powierzchniach badawczych
		Populacja	Obszar Parku (piwnice wolnostojące i piwnice pod budynkami oraz strychy budynków Parku)	Corocznie w miejscach hibernacji
18	1324 - nocek duży (<i>Myotis myotis</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku - na określonych przez specjalistę stanowiskach badawczych rozmieszczonych w całym obszarze Parku	Co 6 lat w systemie Państwowego Monitoringu Środowiska na wybranych powierzchniach badawczych

		Populacja	Obszar Parku (piwnice wolnostojące i piwnice pod budynkami oraz strychy budynków Parku)	Corocznie w miejscach hibernacji
19	1323 - nocek Bechsteina (<i>Myotis bechsteinii</i>)	1) populacja; 2) siedlisko; 3) perspektywy ochrony	Obszar Parku - na określonych przez specjalistę stanowiskach badawczych rozmieszczonych w całym obszarze Parku	Co 6 lat w systemie Państwowego Monitoringu Środowiska na wybranych powierzchniach badawczych
		Populacja	Obszar Parku (piwnice wolnostojące i piwnice pod budynkami oraz strychy budynków Parku)	Corocznie w miejscach hibernacji
20	1337 - bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	Populacja	Obszar Parku	Corocznie
		Siedlisko (analiza drożności korytarzy ekologicznych)		Co 6 lat
21	1352 - wilk (<i>Canis lupus</i>)	Populacja	Obszar Parku	Corocznie
		Siedlisko (analiza drożności korytarzy ekologicznych)		Co 6 lat
22	1361 - ryś (<i>Lynx lynx</i>)	Populacja	Obszar Parku	Corocznie
		Siedlisko (analiza drożności korytarzy ekologicznych)		Co 6 lat
23	1355 - wydra (<i>Lutra lutra</i>)	Populacja	Obszar Parku	Corocznie
		Siedlisko (analiza drożności korytarzy ekologicznych)		Co 6 lat

- 4) w odniesieniu do gatunków ptaków będących przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Roztocze w części pokrywającej się z granicami Parku

Lp.	Przedmiot ochrony – kod i nazwa siedliska przyrodniczego ²⁾	Monitoring stanu przedmiotu ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych ⁶⁾		
		Parametry	Lokalizacja	Częstotliwość kontroli
1	A030 - bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	Stan populacji lęgowej – liczebność i rozmieszczenie	Obszar Parku, w tym wszystkie znane stanowiska lęgowe oraz terytoria bez znanych gniazd oraz 1 stała powierzchnia badawcza	Corocznie na powierzchniach próbnych i punktach monitoringowych

			monitorowana w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	
		Stan siedliska (analiza drożności korytarzy ekologicznych, w tym stanu żerowisk)	Obszar Parku	Co 6 lat
		Stan populacji lęgowej – bezwzględna liczebność populacji i rozmieszczenie, na podstawie inwentaryzacji gniazd		Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
2	A072 - trzmiełojad (<i>Pernis apivorus</i>)	Stan populacji lęgowej – liczebność i rozmieszczenie	Obszar Parku, w tym 1 stała powierzchnia badawcza monitorowana w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych i punktach monitoringowych
		Stan populacji lęgowej – bezwzględna liczebność populacji i rozmieszczenie, na podstawie inwentaryzacji gniazd	Obszar Parku	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
		Stan siedliska (analiza drożności korytarzy ekologicznych, w tym stanu żerowisk)		Co 6 lat
3	A089 - orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>)	Stan populacji lęgowej – liczebność i rozmieszczenie	Obszar Parku, w tym 1 stała powierzchnia badawcza monitorowana w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych i punktach monitoringowych
		Stan siedliska (analiza drożności korytarzy ekologicznych, w tym stanu żerowisk)	Obszar Parku	Co 6 lat
		Stan populacji lęgowej – bezwzględna liczebność populacji i rozmieszczenie, na podstawie inwentaryzacji gniazd	Obszar Parku	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
4	A122 - derkacz (<i>Crex crex</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – dolina Wieprza oraz śródleśne enklawy	Co 3 lata
5	A220 - puszczyk uralski (<i>Strix uralensis</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku, w tym 1 stała powierzchnia badawcza	Corocznie na powierzchniach próbnych i punktach

			monitorowana w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	monitoringowych
		Stan populacji lęgowej – bezwzględna liczebność populacji i rozmieszczenia	Obszar Parku	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
6	A223 - włośchatka (<i>Aegolius funereus</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku, w tym 1 stała powierzchnia badawcza monitorowana w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych i punktach monitoringowych
		Stan populacji lęgowej – bezwzględna liczebność populacji i rozmieszczenie, na podstawie inwentaryzacji gniazd	Obszar Parku	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
7	A224 - lelek (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku	Co 6 lat
8	A234 - dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – 4 stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych
		Stan populacji lęgowej – bezwzględna liczebność populacji i rozmieszczenie	Obszar Parku	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
9	A236 - dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – 4 stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych
		Stan populacji	Obszar Parku – 15 reprezentatywnych powierzchni do oceny liczebności metodą ekstrapolacji	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
10	A238 - dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – 4 stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach	Corocznie na powierzchniach próbnych

			Państwowego Monitoringu Środowiska	
		Stan populacji	Obszar Parku – 15 reprezentatywnych powierzchni do oceny liczebności metodą ekstrapolacji	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
11	A239 - dzięcioł białogrzbity (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – 4 stałe powierzchnie badawcze monitorowane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych
		Stan populacji lęgowej – bezwzględna liczebność populacji i rozmieszczenie	Obszar Parku	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
12	A307 - jarzębatka (<i>Sylvia nisoria</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – 7 stałych powierzchni badawczych monitorowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych
13	A320 - muchołówka mała (<i>Ficedula parva</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – 7 stałych powierzchni badawczych monitorowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych
		Stan populacji	Obszar Parku – 11 reprezentatywnych powierzchni do oceny liczebności metodą ekstrapolacji	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
14	A321 - muchołówka białoszyja (<i>Ficedula albicollis</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – 7 stałych powierzchni badawczych monitorowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych
		Stan populacji	Obszar Parku – 11 reprezentatywnych powierzchni do oceny liczebności metodą ekstrapolacji	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu

15	A338 - gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – 7 stałych powierzchni badawczych monitorowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie
16	A099 - kobuz (<i>Falco subbuteo</i>)	Stan populacji lęgowej – liczebność i rozmieszczenie	Obszar Parku – 1 stała powierzchnia badawcza monitorowana w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie na powierzchniach próbnych i punktach monitoringowych
		Stan populacji lęgowej – bezwzględna liczebność populacji i rozmieszczenie	Obszar Parku	Dwukrotnie w okresie obowiązywania Planu
		Stan siedliska (analiza drożności korytarzy ekologicznych, w tym stanu żerowisk)	Obszar Parku	Co 6 lat
17	A207 - siniak (<i>Columba oenas</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku – 7 stałych powierzchni badawczych monitorowanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Corocznie
18	A261 - pliszka górska (<i>Motacilla cinerea</i>)	1) stan populacji; 2) stan siedliska	Obszar Parku	Corocznie

3. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony

3.1. Siedliska przyrodnicze – aktualne dane o rozmieszczeniu siedlisk przyrodniczych są wystarczające do planowania ochrony na obszarze Natura 2000 Roztocze Środkowe. Niezależnie od tego, należy w najbliższej przyszłości przeprowadzić szczegółową inwentaryzację oraz badania fitosocjologiczne, w zakresie możliwości występowania siedlisk:

1) 9150¹⁾ – Ciepłolubne buczyny storczykowe (*Cephalanthero-Fagenion*);

2) 9110¹⁾ – Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*);

3) 6210¹⁾ – Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*).

3.2. Gatunki roślin – aktualnie w obszarze Natura 2000 Roztocze Środkowe występują 4 gatunki roślin z załącznika II dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102). Ich rozmieszczenie i liczebność w obszarze są rozpoznane niedostatecznie – zwłaszcza w odniesieniu do mszaków. Niewykluczone, iż w obszarze może występować również dzwonecznik wonny (*Adenophora liliifolia*), mający stałe stanowiska w otulinie Parku, w jego bliskim sąsiedztwie. Wymienione gatunki (występujące obecnie oraz wymagające potwierdzenia lub odnalezienia) – należy traktować jako priorytetowe w pracach inwentaryzacyjnych oraz w monitoringu.

3.3. Gatunki zwierząt (poza ptakami):

1) aktualny stan wiedzy o gatunkach zwierząt uznanych za przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 Roztocze Środkowe jest nierównomierny, w przypadku ssaków – dobry, w przypadku herpetofauny – dość dobry, zaś w odniesieniu do bezkręgowców, minogów i ryb oraz nietoperzy – niezadawalający bądź zły. W związku z powyższym – należy podjąć działania w kierunku zinwentaryzowania zasobów tych gatunków i ich siedlisk;

2) gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony na obszarze Natura 2000 Roztocze Środkowe wymagające przeprowadzenia szczegółowych badań inwentaryzacyjnych:

- a) zgniotek cynobrowy (*Cucujus cinnaberinus*) – gatunek, którego występowanie na obszarze Parku zostało stwierdzone. Konieczne są badania pozwalające ustalić status tego gatunku,
- b) pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*) – aktualne występowanie tego gatunku na obszarze Roztoczańskiego Parku Narodowego jest słabo rozpoznane (obecność gatunku stwierdzona w 2011 r.). Konieczne są dalsze badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych,
- c) kreślinek nizinny (*Grophoferus bilineatus*) – brak aktualnych danych o występowaniu gatunku w obszarze. Konieczne badania inwentaryzacyjne wyjaśniające status gatunku w obszarze, a w dalszej perspektywie
– pozyskanie danych ilościowych,
- d) jelonek rogacz (*Lucanus cervus*) – brak aktualnych danych o występowaniu gatunku w obszarze. Konieczne badania inwentaryzacyjne wyjaśniające status gatunku w obszarze, a w dalszej perspektywie
– pozyskanie danych ilościowych, ewentualnie restytucja gatunku,
- e) nadobnica alpejska (*Rosalia alpina*) – brak aktualnych danych o występowaniu gatunku w obszarze. Konieczne badania inwentaryzacyjne wyjaśniające status gatunku w obszarze, a w dalszej perspektywie
– pozyskanie danych ilościowych, ewentualnie restytucja gatunku,
- f) trzepla zielona (*Ophiogomphus cecylia*) – aktualne występowanie tego gatunku na obszarze Parku jest słabo rozpoznane. Potrzebne są dalsze badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych;
- g) zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*) – aktualne występowanie tego gatunku na obszarze Parku jest rozpoznane dość dobrze. Potrzebne dalsze badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych w nowo powstałych zbiornikach wodnych,
- h) szlaczkoń szafraniec (*Colias myrmidone*) – brak aktualnych danych o występowaniu gatunku w obszarze. Konieczne badania inwentaryzacyjne wyjaśniające status gatunku w obszarze, a w dalszej perspektywie
– pozyskanie danych ilościowych,
- i) ksyłomka strix (*Xylomia strix*) – gatunek stwierdzony w Parku w 2014 r. Konieczne badania inwentaryzacyjne określające status gatunku w obszarze, a w dalszej perspektywie – pozyskanie danych ilościowych
i planowanie działań ochronnych oraz monitoringu,
- j) minóg ukraiński (*Eudontomyzon mariae*) – dane o występowaniu gatunku są fragmentaryczne i w znacznej mierze nieaktualne. Gatunek w silnym regresie. Konieczne są pilne badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych na potrzeby zaplanowania skutecznych działań ochronnych i realizacji monitoringu,
- k) koza (*Cobitis taenia*) – dane o występowaniu gatunku są fragmentaryczne i w znacznej mierze nieaktualne. Gatunek w silnym regresie. Konieczne są pilne badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych na potrzeby zaplanowania skutecznych działań ochronnych i realizacji monitoringu,
- l) piskorz (*Misgurnus fossilis*) – dane o występowaniu gatunku są fragmentaryczne i w znacznej mierze nieaktualne. Gatunek w silnym regresie. Konieczne są pilne badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych na potrzeby zaplanowania skutecznych działań ochronnych i realizacji monitoringu,
- m) głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*) – dane o występowaniu gatunku są fragmentaryczne i w znacznej mierze nieaktualne. Gatunek w silnym regresie. Konieczne są pilne badania inwentaryzacyjne i

- pozyskanie danych ilościowych na potrzeby zaplanowania skutecznych działań ochronnych i realizacji monitoringu,
- n) kumak nizinny (*Bombina bombina*) – aktualne występowanie tego gatunku na obszarze Parku jest dobrze rozpoznane. Gatunek w silnym regresie. Potrzebne są dalsze badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych, ewentualna restytucja gatunku,
  - o) traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*) – aktualne występowanie tego gatunku na obszarze Parku jest rozpoznane niejednorodnie. Dobrze rozpoznane ma miejsce z corocznie monitorowanych obszarów w zasięgu działań czynnej ochrony - przy stawach Echo oraz między Kosobudami a Kosobudami-Bór, dane z innych obszarów Parku są fragmentaryczne. Potrzebne są dalsze badania inwentaryzacyjne (zwłaszcza dotyczące zimowisk) i pozyskanie danych ilościowych,
  - p) mopek (*Barbastella barbastellus*) – aktualne występowanie tego gatunku na obszarze Parku jest rozpoznane w stopniu niezadowalającym. Potrzebne dalsze badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych,
  - q) nocek Bechsteina (*Myotis bechsteinii*) – aktualne występowanie tego gatunku oraz stanu jego siedlisk na obszarze Parku jest słabo rozpoznane. Potrzebne są dalsze badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych,
  - r) nocek łydkowłosy (*Myotis dasycneme*) – zaleca się poszukiwanie zimowisk. Aktualne występowanie tego gatunku oraz stanu jego siedlisk na obszarze Parku jest słabo rozpoznane. Potrzebne są dalsze badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych,
  - s) nocek duży (*Myotis myotis*) – inwentaryzacja zimowisk. Aktualne występowanie tego gatunku na obszarze Parku jest słabo rozpoznane. Potrzebne są dalsze badania inwentaryzacyjne i pozyskanie danych ilościowych.

V. Wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli zmiany są niezbędne do utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000 Roztocze Środkowe i obszar Natura 2000 Roztocze w części pokrywającej się z granicami Parku.

Proponuje się następujące wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin: Adamów, Józefów, Krasnobród, Szczebrzeszyn, Tereszpol, Zamość, Zwierzyniec i Miasta Zwierzyniec, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000 Roztocze Środkowe i obszar Natura 2000 Roztocze w części pokrywającej się z granicami Parku:

- 1) wyłączenie z zabudowy, ograniczanie przestrzeni przez bariery techniczne (szlaki komunikacyjne, wysokie konstrukcje, zabudowę rozproszoną), a także zmianę sposobów użytkowania gruntów – w istniejących korytarzach ekologicznych – 10 leśnych, 11 nieleśnych, 5 mokradłowych oraz 5 powietrznych, łączących Park z obszarami cennymi przyrodniczo (w tym z sąsiadującymi obszarami Natura 2000);
- 2) wprowadzenie obowiązku ochrony walorów krajobrazowych obszarów eksponowanych widokowo w otulinie Parku przez zakaz budowy masztów telefonii komórkowej, turbin wiatrowych lub innych wysokich budowli.

Objaśnienia:

- 1) Kod siedliska przyrodniczego, nazwa siedliska przyrodniczego oraz gatunków zwierząt lub roślin podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713), natomiast w niektórych przypadkach nazwa zbiorowiska roślinnego nie jest zgodna z przedmiotowym rozporządzeniem, ponieważ odnosi się do fragmentu siedliska przyrodniczego oznaczonego tym kodem.
- 2) Kody gatunków ptaków zostały zaczerpnięte z portalu Eionet http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal, będącego oficjalnym partnerem Europejskiej Agencji Środowiska (EEA).
- 3) W przypadku układów mozaikowych, powierzchnie zbiorowisk podano według typu zbiorowiska dominującego w wydzieleniu drzewostanowym. Spowodowało to, że łąg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*), reprezentowany przez niewielkie płyty, nie jest powierzchniowo przedstawiony w zestawieniu.
- 4) Obszary ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej podzielone są na oddziały oznaczone liczbami i pododdziały oznaczone literami. Nazwę obszaru i jego lokalizację podano według numeracji oddziałów, działek ewidencyjnych. Podział na oddziały oznaczone liczbami i pododdziały oznaczone literami podano zgodnie z mapą gospodarczą Roztoczańskiego Parku Narodowego, sporządzoną przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Lublinie w skali 1:5 000, według stanu na dzień 1 stycznia 2011 r. Mapy znajdują się w siedzibie Roztoczańskiego Parku Narodowego w miejscowości Zwierzyniec.
- 5) Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Parku.
- 6) Zgodnie z metodyką monitoringu opracowaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.